

SPECIALE

Hvad virker – i forhold til at nedbringe recidiv?

- en undersøgelse der bygger på tidligere kriminelles erfaringer

Kandidatuddannelsen i Socialt Arbejde • AAU

Stine Olesen, juli 2015

Studienummer: 20120894

Vejleder: Anne Breumlund

Anslag: 211.488

Abstract

This thesis concerns how ex-offenders experience their path away from crime. My interest in the topic is to investigate, what ex-offenders themselves experience as essential for them to no longer be committing crimes.

Within this specific topic, there is currently no research based on the ex-offenders perspective, when reducing recidivism. Therefore, I find it interesting to investigate this further.

The problem statement is as follows:

Which conditions are important in order to prevent and hinder recidivism, seen from the perspective of the ex-offenders subjective experiences and narratives?

To illustrate the problem statement I use the phenomenological and the hermeneutical approach. Both approaches are interpreted theories of science and common for both are that the understanding and the interpretation are part of the creation of explanation. Furthermore, both approaches are based on the subjective experience.

In order to collect my empirical data I have applied the biographical narrative method, as this enables me to receive a more profound narration of the four respondents' experiences with approaching to lead a life without crime.

This will be done by ensuring that the respondents' lives will be the focal point for my interviews. This enables me to gain insight into the background of the respondents and the significance hereof in regards to resources and level of ambition, thus, gaining an understanding of the possibilities the respondents' experience.

Moreover, the approach enables me to analyze what turning points have been most significant to the respondents relative to leading a crime-free live.

In order to analyze my problem statement I will apply the biographical narrative method and the concepts of Bourdieu's concerning habitus, capital and field. Furthermore, I will apply Jenkin's theory of social identity.

Based on the analysis the common ground for the respondents is that they have undergone a change, which has contributed to them now leading a crime-free life.

The respondents express different occurrences and turning points in life as being significant for their change such as motivation due to age, family, changes in their values and so forth.

It can be concluded that for three out of the four respondents, their upbringing and early socialization have been significant for them getting into crime, whereas, for the last respondent, it has been a situational occurrence which have resulted in crime, and time in prison.

Furthermore, it can be concluded that a significant changes in the respondents identities have occurred, which will have major impact on their lives prospectively.

During the latest sentence, they have done something active to create a change and through self-realization; including their criminal thoughts and addiction, through participation in drug abuse treatment and cognitive therapy.

This has contributed to the respondents obtaining the tools to stand up to their criminal past, while maintaining and develop healthy values worth living for.

Overall, it can be concluded that the conditions, which are of significance when preventing and hindering crime, are based on the early socialization; the more crime is anchored in the identity, the harder it can be to part with.

Furthermore, it is essential how the ex-offenders are being met in the community – are they given a second chance or still considered criminal after they have done their time in prison.

Another condition considered to be value adding is the yield from the time in prison, whether or not the offender have participated in treatment, and whether or not one has participated in treatment or otherwise has developed their resources.

Finally, it is concluded that it is of significance that the ex-offender is able to get acknowledged in the community either through employment, giving lectures or by behaving as a great member of a family.

Indholdsfortegnelse

Kapitel 1 Indledning	1
1.1 Problemfelt	1
1.1.1 Kriminalforsorgens hovedopgave	3
1.1.2 Forhold der har indflydelse på recidivrisikoen	4
1.2 Allerede eksisterende viden på området	5
1.3 Problemstilling	8
1.4 Problemformulering.....	8
1.5 Afgrænsning.....	8
1.6 Begrebsafklaring	9
1.7 Specialets opbygning.....	10
Kapitel 2 Videnskabsteori og metode	12
2.1 Videnskabsteoretisk perspektiv.....	12
2.1.1 Fænomenologien	12
2.1.2 Hermeneutikken	15
2.1.3 Samspillet mellem fænomenologien og hermeneutikken	17
2.2 Metodevalg og metodiske overvejelser	17
2.2.1 Biografisk narrative interviews	18
2.2.2 Kritiske overvejelser ved brugen af det biografisk narrative interview.....	19
2.2.3 Udvælgelse af informanter	19
2.2.4 Præsentation af informanter	20
2.2.5 Udarbejdelse af interviewguide.....	22
2.2.6 Transskribering	22
2.2.6 At forske i eget felt.....	23
2.2.7 Forforståelser.....	24
2.3 Ethiske overvejelser i forhold til datamaterialet	25
Kapitel 3 Teori	26
3.1 Biografisk narrativ metode.....	27
3.2 Bourdieu	32
3.3 Jenkins	34
Kapitel 4 Analyse	39
4.1 Analysestrategi og opbygning.....	39
4.2 Analyse Del I	39
4.2.1 Antons fortælling	40
4.2.1.1 Tiden indtil de første kriminelle handlinger.....	40
4.2.1.2 Kriminalitet og afsoning	41
4.2.1.3 Nuværende liv uden kriminalitet.....	44
4.2.2 Benjamins fortælling	46
4.2.2.1 Tiden indtil de første kriminelle handlinger.....	46
4.2.2.2 Kriminalitet og afsoning	47
4.2.2.3 Nuværende liv uden kriminalitet.....	48
4.2.3 Caspers fortælling	49

4.2.3.1 Tiden indtil de første kriminelle handlinger.....	49
4.2.3.2 Kriminalitet og afsoning.....	50
4.2.3.3 Nuværende liv uden kriminalitet.....	52
4.2.4 Daniels fortælling.....	53
4.2.4.1 Tiden indtil de første kriminelle handlinger.....	53
4.2.4.2 Kriminalitet og afsoning.....	54
4.2.4.3 Nuværende liv uden kriminalitet.....	55
4.2.5 Tværgående analyse	56
4.2.5.1 Kriminalitet som vendepunkt.....	56
4.2.5.2 Afsoningen som vendepunkt.....	58
4.2.5.3 Løsladelsen som vendepunkt	62
4.2.6 Fortællingernes struktur.....	63
4.2.7 Sammenfatning.....	66
4.3 Analyse Del II	67
4.3.1 Opvækstvilkår	67
4.3.2 Netværk.....	70
4.3.3 Beskæftigelse.....	76
4.3.4 Anerkendelse	79
4.3.5 Sammenfatning.....	82
Kapitel 5 Konklusion	85
Perspektivering.....	88
Litteraturliste	
Bilag I: Interview med Anton	
Bilag II: Interview med Benjamin	
Bilag III: Interview med Casper	
Bilag IV: Interview med Daniel	

Kapitel 1 Indledning

Dette speciale beskæftiger sig med, hvordan tidligere kriminelle oplever deres vej ud af kriminalitet. Min interesse for området er opstået efter flere års ansættelse inden for Kriminalforsorgen, hvor jeg til dagligt er ansat som socialrådgiver ved Statsfængslet Østjylland, hvilket er et lukket fængsel og dermed rummer indsatte som afsoner lange domme.

Kriminalforsorgen bruger mange ressourcer på resocialisering af indsatte, for på den måde at mindske risikoen for tilbagefald til ny kriminalitet. Under afsoning har de indsatte mulighed for undervisning, misbrugsbehandling samt deltagelse i forskellige programvirksomheder, hvor der arbejdes specifik og konkret med at ændre uønsket adfærd. Alt dette i håb om at ændre de indsattes adfærd, så de ikke foretager ny kriminalitet. Min interesse i specialet er at undersøge, hvad tidligere kriminelle tillægger af afgørende betydning for, at de ikke længere laver kriminalitet.

1.1 Problemfelt

Retspolitikken i Danmark bygger på konsekvens overfor kriminalitet, samtidig med, at der skal være en effektiv forebyggelse og en målrettet indsats for at skabe mulighed for at leve et liv uden kriminalitet efter endt afsoning. Den målrettede indsats kan eksempelvis være misbrugsbehandling eller undervisning. Det er væsentligt for samfundet, at den dømte ikke vender tilbage til ny kriminalitet efter udståelse af straffen. Inden for to år efter løsladelse begår ca. hver fjerde dømte ny kriminalitet, som de bliver dømt for. Blandt andet derfor har regeringen valgt at øge indsatsen for at tilbagefald til ny kriminalitet reduceres – ikke mindst for, at begrænse antallet af ofre for kriminalitet, men også med baggrund i, at det er en økonomisk byrde for samfundet. Det koster samfundet ca. 700.000 kr. om året at have en person til at afsone i et lukket fængsel (Statsrevisorerne, 2010). I *Aftale om kriminalforsorgens økonomi i 2013-2016*¹, *Resultatkontrakt for 2014*² samt *Mål og resultatplan for kriminalforsorgen 2015*³, fremgår det, at der stor fokus på færre gengangere

¹ Socialdemokraterne, Enhedslisten, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti er enige om en ny flerårsaftale for Kriminalforsorgens økonomi i 2013-2016. Aftalen findes på Justitsministeriets hjemmeside.

² Resultatkontrakten for 2014 er indgået mellem Justitsministeriet og Direktoratet for Kriminalforsorgen. Resultatkontrakten findes på Justitsministeriets hjemmeside.

³ Mål- og resultatplan for Kriminalforsorgen 2015 er aftalt mellem Justitsministeriet og Direktoratet for Kriminalforsorgen. Planen findes på Kriminalforsorgens hjemmeside.

i fængslerne og mindre kriminalitet, og den resocialiserende del kommer på denne måde til at have afgørende betydning for arbejdet med de indsatte.

Et af hovedpunkterne i Aftale om kriminalforsorgens økonomi i 2013-2016 er bedre tilsyns- og resocialiseringsindsatser med fokus på effekt, hvor der er afsat 17,6 mio. kr. i flerårsaftalen til afprøvning, implementering og evaluering af en tilsynsmodel i Kriminalforsorgens i Frihed⁴ baseret på RNR-principper, som står for Risk, Need og Responsivity. RNR bygger på evidensbaseret principper, som anvendes til inddeling i kategorierne høj, mellem og lav risikogrupper, så ressourcer og indsatser kan målrettes personer med størst risiko for recidiv. Recidivrisikoen betegner risikoen for tilbagefald til ny kriminalitet. Der er endvidere med flerårsaftalen lavet et udvalg om forebyggelse og resocialisering. Udvalget skal foretage en gennemgang af den samlede forebyggelses- og resocialiseringsindsats med henblik på, at der inden for de eksisterende bevillingsrammer kan ske en betydelig nytænkning, fokusering og omprioritering af den eksisterende indsats med forebyggelse og resocialisering, så der opnås endnu større udbytte og effekt af ressourcerne. Udvalget skal blandt andet overveje muligheden for eftergivelse af sagsomkostninger, og skal desuden undersøge på straffeattestens betydning for resocialisering.

Af Mål- og resultatplan for Kriminalforsorgen 2015 fremgår det, at flere forhold er vigtige for en succesfuld resocialisering og dermed nedbringelse af recidivitet. Det er således veldokumenteret, at uddannelse- og beskæftigelsesaktiviteter, misbrugsbehandling og kognitive baserede programmer kan være med til at sikre, at den dømte opnår adgang til at føre en kriminalitetsfri tilværelse. Det er derfor vigtigt, at Kriminalforsorgen blandt andet sørger for systematisk afdækning og visitation af de indsatte og en efterfølgende målrettet indsats under afsoning. For at mindske tilbagefald til ny kriminalitet fremgår det af Resultatkontrakten fra 2014 at antallet af uddannelse; herunder forberedende voksenuddannelse samt eksterne og interne erhvervsuddannelsesforløb skal prioriteres. Endvidere skal der være endnu mere fokus på programvirksomhed, som blandt andet omhandler kognitiv programvirksomhed samt misbrugsbehandling. Dette ses som et udtryk for, hvor stor politisk fokus der er på resocialisering, og hvor mange økonomiske ressourcer der bliver brugt herpå.

⁴ Kriminalforsorgen i Frihed varetager det daglige arbejde med fuldbyrdelse af domme til tilsyn, tilsyn med prøveløsladte mv. og deltager i det domsforberedende arbejde (www.kriminalforsorgen.dk)

De kognitive programvirksomheder i Kriminalforsorgen omfatter en række forskellige programmer, som er evidensbaserede. Ideen bag Kriminalforsorgens programvirksomhed er, at Kriminalforsorgen via undervisning og træning ønsker at tilbyde indsatte og klienter nye færdigheder i adfærd og omgang med andre mennesker, som de kan bringe i anvendelse såvel under som efter afsoning. I øjeblikket er der seks forskellige programvirksomheder: *Det Kognitive Færdighedsprogram*, hvor det handler om at lære deltagerne at tackle hverdagsproblemer uden at gribe til kriminel adfærd. *Booster* som er et opfølgingsprogram til Det Kognitive Færdighedsprogram. *Anger Management* giver deltagerne redskaber til at kontrollere vrede og andre stærke følelser. *Voldsforebyggelsesprogrammet* skal motivere deltagerne til at leve et liv uden brug af vold og trusler. *Nye Veje* skal hjælpe deltagerne til at bryde ud af kriminaliteten gennem en større indsigt i egne handlinger og sluttelig *Styrk og vind* som er et samtale- og motivationsprogram, der er udviklet specifikt til dømte kvinder.

Der findes tillige lokalforankrede projekter koblet op på konkrete afsoningssteder, hvor tilbuddet er tilpasset de konkrete rammer, som afsoningsstedet tilbyder. Det er eksempelvis *Projekt Over Muren*, som er et behandlingstilbud til varetægtsarrestanter og afsonere i Københavns Fængsler. Projektet er et behandlingssamarbejde mellem Københavns Fængsler og Center for Misbrug i Københavns Kommune.

Et andet resocialiserende tiltag der forefindes er *God Løsladelse*, som Servicestyrelsen præsenterede i 2009 med henblik på at optimere samarbejdet mellem Kriminalforsorgen og kommunerne og i sidste ende forberede en god løsladelsessituation for den indsatte og dermed nedbringe recidiv. Formålet med God Løsladelse er at koordinere handleplaner og påbegynde et samarbejde i god tid inden den indsatte skal løslades. Når en indsat indsættes i en af Kriminalforsorgens institutioner, skal Kriminalforsorgen med samtykke fra den indsatte, underrette pågældendes kommune herom. Herefter kan et samarbejde mellem Kriminalforsorgen, kommunen og den indsatte påbegynde. Samarbejdets omdrejningspunkt vil være planlægning af en gunstig løsladelsessituation (Servicestyrelsen, 2009).

1.1.1 Kriminalforsorgens hovedopgave

Kriminalforsorgens hovedopgave består i at medvirke til at begrænse kriminalitet ved at fuldbyrde de straffe, som domstolene har fastsat. Straff fuldbyrdelsen sker ved at

gennemføre den kontrol, der er nødvendigt for at fuldbyrde straffen, og ved at støtte og motivere de dømte til at leve en tilværelse uden kriminalitet. Dette udgør Kriminalforsorgens mission og er således grundlaget for al aktivitet i Kriminalforsorgen. Kriminalforsorgens grundlæggende værdi *Kunsten at balancere mellem det hårde og det bløde* afspejler denne dobbelte hovedopgave, som danner grundlaget for arbejdet i Kriminalforsorgen.

Under afsoning tilbyder kriminalforsorgen over 50 forskellige behandlingsprogrammer indenfor misbrugsbehandling, voldsforebyggelse, sexologisk behandling, kognitive programvirksomheder med videre. Alt dette med henblik på at mindske risikoen for tilbagefald til ny kriminalitet.⁵

Andelen der vender tilbage til ny kriminalitet og skal fuldbyrde en straf i Kriminalforsorgen, ses blandt andet i Kriminalforsorgens recidivstatistik. Den seneste statistik fra 2012 viser, at inden for en toårig periode modtog 27,9 % af personerne i grundpopulationen for 2012 en ny dom, der medførte, at de blev indsat til afsoning eller blev tilsynsklienter⁶ i Kriminalforsorgen. Dette er en marginal stigning på 0,2 procentpoint i forhold til 2009.

Det kan dog være vanskeligt at anvende recidivstatistikken som et overordnet effektmål for de resocialiserende indsatser, der leveres i Kriminalforsorgen, da der er flere forhold, som påvirker andelen, der recidiverer. Til gengæld kan anvendelse af recidivmålinger højne Kriminalforsorgens incitament til øget fokus på resocialiseringsindsatser.

1.1.2 Forhold der har indflydelse på recidivrisikoen

Den svenske Metropolit-undersøgelse viser, at der er sammenhæng mellem debutalder, baggrund og sociale forhold. Der er betydelig sammenhæng mellem tidlig debut og social baggrund, idet andelen af debutanter blandt unge med en arbejderklassebaggrund er betydelig højere end andelen af debutanter blandt dem med en middelklassebaggrund (Kvvsgaard, 1998:93).

Der er endvidere en sammenhæng mellem tidlig debut og fortsat kriminalitet. Der er en markant forskel i recidivfrekvensen mellem dem, der debuterer som 15årige, og dem der

⁵ Reference: www.kriminalforsorgen.dk

⁶ En tilsynsklient er en person, som enten er betinget dømt med vilkår om tilsyn, eller som er løsladt med vilkår om tilsyn. I begge tilfælde udføres tilsynet af Kriminalforsorgen i Frihed.

gør det i en ældre alder. Det synes at bekræfte antagelsen om, at jo tidligere en person debuterer, desto større er risikoen for tilbagefald til ny kriminalitet (Kyvsgaard, 1998:95). Ydermere viser undersøgelser, at andelen, der ophører med at begå kriminalitet stiger ret konstant med alderen. Prævalensen er altså størst i ungdomsårene.

Der er lavet forskellige undersøgelser, der vedrører, hvorvidt erhvervsfaglige uddannelser har en positiv kriminalpræventiv effekt. Undersøgelser giver ikke et enstydigt svar, men hovedparten af undersøgelserne viser, at der er god mulighed for at mindske recidivrisikoen blandt indsatte, ved at give dem en erhvervsuddannelse (MacKenzie, 2006).

1.2 Allerede eksisterende viden på området

I dette afsnit vil jeg redegøre for, hvilken litteratur, undersøgelser og forskning der allerede findes på området. I afsnittet vil jeg udelukkende redegøre for den forskning og de undersøgelser, som jeg finder relevant for min problemstilling.

I min gennemgang af allerede eksisterende viden inddrager jeg tillige udenlandsk forskning, og er i den forbindelse klar over, at der kan være udfordringer ved at anvende amerikansk forskning i en dansk kontekst. Da det meste forskning udspringer fra USA, som har været hovedleverandør af kriminologisk forskning og fortsat er det, ser jeg ikke, at jeg kan undvære at inddrage denne forskning.

Ved gennemgang af den eksisterende litteratur på området, er det tydeligt, at der forelægger en del ældre litteratur på området. Litteraturen vælger jeg alligevel at inddrage, da det giver et indblik i, hvordan udviklingen af resocialiserende indsatser i Kriminalforsorgen har været.

Det har været vanskeligt at finde forskning der direkte er baseret på, hvad tidligere kriminelle har af erfaringer med at komme ud af kriminalitet og forblive kriminalitetsfrie. Til gengæld er der udarbejdet en del statistisk forskning der påviser, hvad der virker, i forhold til, at kriminelle kommer til at leve en kriminalitetsfri tilværelse, målt i forhold til recidivrisiko. Ydermere er effekten af behandlingstiltag overfor kriminelle et område, indenfor den kriminologiske effektforskning, der er meget undersøgt (Kyvsgaard, 2006).

I 1975 blev der udarbejdet et systematisk reviews der skulle give et overblik over resultaterne af de forskellige evalueringer der var lavet hidtil af de behandlingstilbud der var i fængslerne. Reviewet fra 1975 er baseret på 500 undersøgelser af forskellige behandlingstiltag under afsoning og konklusionen blev *Nothing Works*, da det gennemgående resultat af de mange behandlingsindsatser var en nuleffekt. Denne konklusion gjaldt inden for behandlingsområdet, da det på daværende tidspunkt var behandlingsideologien som var den gældende (Bondeson, 2006:29). *Nothing Works* sloganet kom til at betyde, at behandlingsforsøgene blev reduceret kraftigt efterfølgende.

I 1994 begyndte Kriminalforsorgen i Danmark at implementere evidensbaserede behandlingsteknikker; herunder forskellige former for kognitive programvirksomheder. I 1994/1995 påbegyndte Kriminalforsorgen med Det Kognitive Færdighedsprogram, som blev fulgt op af Anger Management, Booster og Nye Veje i omkring 2007. Der har været gennemført et stort antal evalueringer af effekten af programvirksomhed. En systematisk gennemgang af evalueringerne peger på, at der generelt sker en reduktion på 27 % i recidivitet for dem, der har deltaget i programmerne (Harper et al., 2004).

Det er påvist, at såfremt et program anvendes overfor dem med den største recidivrisiko, og såfremt programmet sigter på at ændre kriminogene behov, og yderligere tilpasses den enkeltes evne til at tilegne sig behandling, kan det være medvirkende til at mindske risikoen for recidiv med omkring en tredjedel (Bonta, 2010). Vedrørende Anger Management er konklusionen, at der ikke er foretaget tilstrækkeligt med videnskabelige evalueringer, af tilstrækkelig høj standard til at drage en endelig konklusion (MacKenzie, 2006).

Der er foretaget flere studier omkring behandling i fængslerne. James McGuire har i sin bog *What Works: Reducing Reoffending* fra 1996 redegjort for en metaanalyse af 30 studier vedrørende tiltag overfor kriminelle, hvor det for det første vises, at positive effekter er blevet anskueliggjort af flere behandlingsprogrammer, om end de fleste effekter er af mindre størrelse. For det andet står det klart, at forskellige straffeforanstaltninger med det formål at afskrække ikke har nogen eller negativ effekt. Desuden har en amerikansk undersøgelse omkring misbrugsbehandling vist, at især et terapeutisk samfund i fængslerne har en positiv effekt (Kvysggard, 2006:97).

Omkring virkning af straf, er der forskellige holdninger hertil. Der er gode grunde til at antage, at selve eksistensen af et straffesystem har en effekt, og at der tillige vil være en

effekt af ekstremt hårde straffe i forhold til mere bagatelmæssig kriminalitet. Rent forskningsmæssigt, kan straffens mulige effekt antages at være proportional med den grad af rationelle overvejelser, der ligger bag forskellige former for kriminalitet.

Forskning i recidiv viser blandt andet, at der er en klar sammenhæng mellem tidligere afsoning af fængselsstraf og risikoen for at recidivere. Den nordiske recidivundersøgelse (Graunbøl, 2010:27) bekræfter dette. Løsladte og tilsynsklienter⁷, der tidligere har afsonet en fængselsstraf, recidiverer i langt højere grad end løsladte og tilsynsklienter som ikke tidligere har afsonet, svarende til 20 procentpoint.

En undersøgelse af straffens betydning af den svenske sociolog Bengt Börjeson, påviste, at de ikke-frihedsberøvende sanktioner indebærer mindre recidiv end de frihedsberøvende. I 1970'erne skrev kriminolog Ulla Bondeson sin doktorafhandling: "Fången i fånsamhället", hvor hun påviste, at frihedsberøvelse har en negativ individuelpræventiv effekt, og anbefalingen var, at få så korte institutionsophold som muligt. Undersøgelsen var metodisk en avanceret undersøgelse af tretten anstalter af forskellige typer, hvor samtlige indsatte af begge køn blev interviewet to gange for at studere forandringer over tid.

I Danmark er der for nyligt foretaget en effektmåling af samfundstjeneste som påviser, at dem der idømmes samfundstjeneste, har større sandsynlighed for ikke at foretage kriminalitet end dem der idømmes fængselsstraf.

Det er dog vigtigt at have sig for øje, at forskning i Norden, ofte er baseret på *kvasi-eksperimenter* (Bondeson, 2006:26), hvor der igennem forskellige former for matchning konstrueres en kontrol- og eksperimentgruppe, så grupperne fremgår så ens som muligt. Effektmålingen af samfundstjeneste er blandt andet lavet ud fra et kvasi-eksperimentalt design, hvorfor det kan argumenteres for, at det kan være svært at have to sammenlignelige grupper. Inden for forskningen er *randomiserede eksperimenter* derimod anset for at være 'the golden standard', hvor man tilfældigt, placerer individer i en kontrol- og eksperimentgruppe. Dette kan dog være svært at udføre, hvorfor forskning i Norden, som nævnt, ofte er baseret på *kvasi-eksperimenter*.

⁷ Vilkår om tilsyn ved Kriminalforsorgen i Frihed skal medvirke til at forhindre, at den dømte igen begår kriminalitet. Formålet med tilsyn er både at hjælpe og kontrollere den dømte. Den tilsynsførende socialrådgiver skal facilitere forandring og hjælpe klienten sikkert videre til et liv uden kriminalitet. Samtidig vil vedkommende kontrollere, at forskellige krav bliver overholdt, f.eks. om at holde sig fri af alkohol og narkotika. Tilsynet varer som regel et år, men kan sommetider være længere. (www.kriminalforsorgen.dk)

1.3 Problemstilling

Der forelægger en del materiale, undersøgelser og forskning som omhandler, hvilke indsatser Kriminalforsorgen gør, i forhold til at medvirke til at mindske risikoen for tilbagefald til ny kriminalitet. Endvidere er der forskning der viser, at indsatte der deltager i misbrugsbehandling, de kognitive programvirksomheder med videre, har reduktion i recidivitet.

For mig er det interessant og relevant, hvad tidligere kriminelle selv oplever som værende den afgørende betydning for, at de ikke længere begår kriminalitet. Ydermere er det spændende, hvorvidt de tillægger deres afsoning, og de indsatser de har gjort under afsoningen betydning for, at de ikke længere er i kriminalitet. Indenfor dette område findes der på nuværende tidspunkt ikke forskning der tager udgangspunkt i tidligere kriminelles perspektiv, når man taler om at nedbringe recidiv. Af denne grund finder jeg det interessant at undersøge dette nærmere.

1.4 Problemformulering

Ovenstående betragtninger leder frem til følgende problemformulering:

Hvilke forhold har betydning for at forebygge og hindre recidiv, set ud fra tidligere kriminelles subjektive erfaringer og fortællinger?

1.5 Afgrænsning

For at indkredse min problemstilling har jeg foretaget nogle afgrænsninger i forhold til genstandsfeltet. I dette afsnit vil jeg kort redegøre for de fravalg jeg har foretaget.

Da specialet omhandler tidligere kriminelles erfaringer med at komme ud af kriminalitet, er det væsentligt, at der er gået en vis tid fra løsladelsestidspunktet og frem til interviewtidspunktet, således at informanterne har erfaringer at drage af, der ikke kun henviser til tiden lige efter løsladelsen. Jeg har derfor fravalgt informanter, som lige var blevet løsladt fra fængsel.

Mit ønske var at finde informanter, der ikke havde foretaget kriminalitet i to år, således de indgik i recidivstatistikken, der som tidligere nævnt, tager udgangspunkt i en toårig periode fra løsladelsestidspunktet. Dette var ikke muligt, hvorfor jeg har forsøgt at finde informanter

der har holdt sig fra kriminalitet i en længere periode. Desuden har jeg forsøgt at finde informanter der har en lang kriminel karriere⁸ bag sig, og som har en længere afsoning bag sig, for på denne måde at opnå en større indsigt i min problemstilling. Udvælgelsen af informanterne blev en pragmatisk udvælgelse, forstået på den måde, at jeg ikke havde defineret en *længere periode*, eller en *lang kriminel karriere*, men min udvælgelse blev foretaget ud fra, at jeg brugte de informanter, der havde været ude af kriminalitet i længst tid.

Min problemstilling tager udelukkende afsæt i mandlige kriminelle, blandt andet fordi, at der er langt flere mænd der begår kriminalitet, og desuden er det min vurdering, at kvinder og mænd ikke kan sammenlignes i forhold til min problemstilling. Jeg har endvidere fravalgt tidligere kriminelle der har haft rocker- eller banderelationer, da jeg forestiller mig, at der er andre faktorer der spiller ind, når de skal leve en kriminalitetsfri tilværelse.

På nuværende tidspunkt eksisterer der ikke forskning, der bygger på tidligere kriminelles erfaringer, i forhold til, hvad der virker for at nedbringe recidiv. I nærværende speciale, vil informanternes fortællinger derfor danne grund for besvarelsen af problemstillingen.

1.6 Begrebsafklaring

Jeg vil i det efterfølgende afsnit definere og afklare de mest centrale begreber, der indgår i specialet.

Kriminelle: Forståelsen af begrebet kriminalitet, og dermed hvem der er kriminelle, varierer fra tid og sted. For eksempel var abort en gang forbudt i Danmark, og er det stadig i nogle lande. Af denne grund, er det forskelligt, hvem der kan betegnes som kriminelle. Kriminelle kan ud fra denne sociologiske betragtning opfattes, som en konstruktion, der finder sted i samfundet, og sker i interaktionen mellem mennesker – altså en socialkonstruktivistisk forståelse af begrebet der bygger på, at al menneskelig erkendelse er socialt konstrueret (Jacobsen et al., 2012:233).

I mit speciale har jeg lagt vægt på den juridiske definition af begrebet, hvorfor kriminelle skal forstås som personer der bryder loven og idømmes en straf. I nærværende speciale er

⁸ Med den kriminelle karriere forstå den periode, hvor personen laver kriminalitet. Den kriminelle karriere omfatter tiden mellem første og sidste kriminelle handling. Den kriminelle karriere ophører, når personen begår sin sidste lovovertrædelse.

det primære fokus på tidligere kriminelle, som er idømt længere straffe for grov narkokriminalitet, drab, våbenloven, røveri og lignende.

Recidiv: Der findes forskellige definitioner af recidiv. I mit speciale tager jeg udgangspunkt i Kriminalforsorgens definition af begrebet, hvorfor definitionen bliver som følger:

Den andel af Kriminalforsorgens indsatte og klienter, der inden for en periode på op til to år fra deres løsladelse eller deres tilsynsdom bliver idømt en ny ubetinget dom eller en ny tilsynsdom, som igen gør dem til indsatte eller klienter i Kriminalforsorgen. Dog indgår bødestraffe, tiltalefrafald og betingede domme uden vilkår om tilsyn af Kriminalforsorgen ikke i opgørelsen af recidiv (Kriminalforsorgens recidivstatistik).

Når recidiv anvendes i specialet, henviser det til tilbagefald til ny kriminalitet. Det vil sige at der er tale om kriminelt recidiv.

Resocialisering: Resocialisering er et begreb der bruges i forbindelse med den behandling, der udføres i Kriminalforsorgen under afsoningen, gennem eksempelvis tilbud om misbrugsbehandling og uddannelse. Afkriminalisering, rehabilitering og at (gen)lære samfundets normer er alle nøgleord i udtrykket resocialisering.

I specialet tager jeg udgangspunkt i Berger og Luckmann definition af resocialisering, hvor resocialisering, skal ses som en videreudvikling af socialiseringsprocessen. Denne proces kan enten være en efterligning af den primære- eller den sekundære socialisering (Berger et al., 2004).

1.7 Specialets opbygning

Jeg vil i dette afsnit redegøre for specialets øvrige kapitler, med henblik på at skabe overblik over specialet og gøre læsningen mere overskueligt.

Kapitel 2 indeholder en redegørelse af mine videnskabsteoretiske- samt metodiske overvejelser. Til at belyse problemstillingen vælger jeg at bruge den fænomenologiske- og hermeneutiske tilgang. Begge tilgange er fortolkende videnskabsteorier, og fælles for disse er, at forståelse og fortolkning er med i skabelsen af forklaring. Endvidere tager begge tilgange udgangspunkt i den subjektive oplevelse og søger at opnå forståelse af den dybere

mening i den enkeltes erfaringsverden. I kapitlet kommer jeg desuden nærmere ind på mit valg af biografisk narrative interviews, udvælgelse af informanter med videre.

Kapitel 3 indeholder en præsentation af specialets teoretiske dimension, som omhandler biografisk narrativ teori, som medvirker til at fremanalysere informanternes identitetsdannelse og giver mulighed for at analysere sammenhængen i informanternes tilværelse via deres fortællinger. Ydermere indeholder den teoretiske dimension Bourdieus begreber omkring habitus, felt og kapital samt Jenkins teori omkring social identitet.

Kapitel 4 er specialets mest omfattende kapitel og indeholder den analytiske del. Der gennemføres to delanalyser, hvor Del I analyseres ud fra den biografisk narrative teori, og Del II analyseres ud fra Bourdieu og Jenkins teoretiske ramme.

Kapitel 5 indeholder specialets hovedkonklusion, hvor den samlede konklusion på den rejste problemformulering besvares.

Sluttelig i specialet er der et perspektiveringsafsnit, hvor jeg diskuterer relevansen af eftergivelse af sagsomkostninger til tidligere kriminelle, og dennes betydning for at hindre og begrænse tilbagefald til kriminalitet.

Kapitel 2 Videnskabsteori og metode

I følgende kapitel gennemgås det videnskabsteoretiske perspektiv for undersøgelsen; herunder samspillet mellem den fænomenologiske og hermeneutiske tilgang.

Endvidere redegøres der for de til- og fravalg som jeg har foretaget i forbindelse med mine metodiske overvejelser.

2.1 Videnskabsteoretisk perspektiv

Til at belyse problemstillingen vælger jeg at bruge den fænomenologiske- samt den hermeneutiske tilgang. Begge tilgange er fortolkende videnskabsteorier, og fælles for disse er, at forståelse og fortolkning er med i skabelsen af forklaring. Endvidere tager begge tilgange udgangspunkt i den subjektive oplevelse og søger at opnå forståelse af den dybere mening i den enkeltes erfaringsverden.

Ved at anvende den fænomenologiske tilgang giver det mig mulighed for at være tro overfor informanternes fortælling samt holde fokus på informanternes virkelighedsopfattelse. Hermeneutikken åbner op for, at jeg kan inddrage mine forforståelser, hvilket jeg finder yderst relevant, eftersom at jeg ikke kan fralægge mig disse fuldstændigt.

2.1.1 Fænomenologien

I dette afsnit vil jeg belyse, hvordan viden forstås ifølge fænomenologien, og jeg vil se nærmere på fænomenologiens grundprincipper ud fra filosofen Edmund Husserl.

Fænomenologien opstod omkring år 1900, og er grundlagt af den tyske filosof Edmund Husserl (1859-1938). Fænomenologien opstod som en reaktion på positivismens ambition om finde objektive lovmæssigheder (Jacobsen et al., 2012:235).

Fænomenologien er en erfaringsfilosofi, og har rødder tilbage i græsk filosofi, og betyder *"læren om det, som viser sig for os"*. Kernen i fænomenologien er, 'at gå til sagen selv'. Virkeligheden er det der viser sig for erfaringen, og virkeligheden kan derfor ikke forklares uafhængigt af de erfarende subjekter, som den viser sig for. Fænomenologien er studiet af den måde, fænomener fremtræder for vores bevidsthed (Juul et al., 2012:66).

Fra en fænomenologisk synsvinkel er der ikke nødvendigvis et modsætningsforhold mellem forklaring og forståelse. Det er snarere et spørgsmål om, hvad der har førsteprioritet. Fra det fænomenologiske perspektiv har fortolkning og forståelse førsteprioritet, men det

udelukker ikke forklaringsdelen. Fordelen ved den forstående og fortolkende tilgang er, at det kan lykkes at komme tættere på den sociale virkelighed, som der studeres, idet der tages udgangspunkt i de involveredes egen forståelser og fortolkninger (Jacobsen et al., 2012:216). Fokus i fænomenologiske studier bliver derfor på *meningsdannelser*. Meningsdannelsen udspilles i en konkret situation ved sociale relationer og interaktion, og meningsdannelsen er betinget af konteksten, for den konkrete situation. Opmærksomheden henledes mod mikroprocesser for social interaktion med henblik på at undersøge mulighedsbetingelser for meningsdannelse. I meningsdannelse kommer sproget til at have en væsentlig rolle, da ordvalg og begreber afspejler vores synspunkter (Jacobsen et al., 2012:216).

Fænomenologien fremhæver, at vi ikke kan erkende verden, som den virkelig er, men kun som den fremtræder for os. Der sondres derfor ikke mellem genstanden som den fremtræder og genstanden i sig selv; som den *virkelig* er. At skelne mellem disse to ting er ifølge fænomenologien en fejlopfattelse. Analyser inden for fænomenologien omhandler derfor fænomeners fremtrædelsesformer og ikke mindst betingelserne for at kunne erfare fænomenerne, hvilket kaldes for de bevidsthedsstrukturer, der muliggør erfaringer af bestemte fænomener. Det primære perspektiv i fænomenologien er dermed det subjektive eller det der kaldes for *førstepersonsperspektivet* (Jacobsen et al., 2012:234).

Den fænomenologiske sociologi fokuserer på, hvordan menneskelige erfaringer og handlinger trækker på menneskets almindelige viden, og hvordan denne er struktureret. Her bliver grundtankerne bag Husserls begreber om *naturlig indstilling* og *livsverden* bragt i anvendelse (Jacobsen et al., 2012:239). Husserl antager, at vi i vores daglige liv har en lang række grundantagelser af dagligdags og videnskabelig karakter, som vi tager for givet og ikke drager tvivl om; vores *naturlige indstilling*. En præcis analyse af et fænomen, som det fremtræder for os, forudsætter, at vi sætter *parentes* om vores naturlige indstilling, i det øjeblik vi fokuserer på fænomenet. Vi må skærpe koncentrationen om fænomenet og dets egentlige betydning i relation til subjektet. Dette giver mulighed for at skabe nye erkendelser og erhverve ny viden. Samtidig er parentes en forudsætning for, at vi kan kritisere vores naturlige indstillinger og grundantagelser. Husserl kalder dette for den *transcendentale reduktion*. Den transcendentale reduktion, henviser til en reduktion af

dagligdags forestillinger og viden til deres mulighedsbetingelser, som er muliggjort af det som Husserl kalder for epochéen.

Epochéen, som på græsk betyder afbrydelse, henviser til den fænomenologiske reduktion, hvor fordomme sættes i parentes, hvilket står i modsætning til hermeneutikken, hvor menneskers forforståelse er omdrejningspunkt for enhver fortolkningsaktivitet (Jacobsen et al., 2012:236).

I fænomenologien er omdrejningspunktet *at gå til sagen selv*, og alle forestillinger om noget absolut givet og eksisterende sættes i parentes. Her bliver førstepersons-perspektivet vigtigt. Ved en fænomenologiske reduktion handler det om at skabe et rum uden fordomme og forudindtagede holdninger. Epochéen skal sikre, at vores fordomme og forudindtagede holdninger ikke skygger for vores førstepersons-perspektiv.

Fænomenologer har senere hen nedtonet epochéen, idet det kan være svært at gå til sagen uden nogen former for forforståelse og teoretisk grundlag. I denne sammenhæng gøres det dog klart, at det er værd at forsøge (Juul et al., 2012:72).

Indenfor fænomenologien er der således tale om en ontologisk forståelse der bryder med, at der findes en objektiv verden, som er uafhængig fra menneskers subjektivitet. Fænomenologien lægger op til en ontologisk konstruktivisme, hvor der ikke findes en objektiv virkelighed. Endvidere er fænomenologien et brud med en positivistisk epistemologi, der hævder, at sand erkendelse sker gennem streng udelukkelse af subjektiviteten (Juul et al., 2012:67).

Den objektive verden er den verden, som kan erfares af alle, ud fra menneskers mangfoldige perspektiver. Således gøres objektivitet til et spørgsmål om intersubjektiv erfaringsgyldighed, det vil sige, at andre erfarer det samme som jeg. Subjektivitet er altså ikke noget det enkelte menneske realiserer på egen hånd, men noget der skabes socialt, gennem interaktion mellem mennesker (Juul et al., 2012:77).

Alfreds Schutz videreudviklede i 1930'erne Husserls livsverdensbegreb. Schutz anser, at der er en *common sense*-verden. Denne verden skabes gennem menneskers sociale samhandlen i hverdagen. Omdrejningspunktet for Schutzs sociologi er, hvordan mennesker gennem typificeringsprocesser socialiseres ind i en verden af selvfølgeligheder. Det vil sige, gør erfaringer, som bliver til en del af bevidstheden, som et sæt af adfærdsprogrammer, der

regulerer deres sociale orden. Disse rutinerede vaner samt mønstre for samhandlen, er interessefeltet for hverdagssociologien. Interessefeltet er at studere mønstrene i subjekternes sociale livsverden, deres *common sense*-forståelser, deres typificeringer og normalitetsforventninger. Fokus er at studere menneskers sociale relationer i deres daglige, naturlige og rutinerede omgang med hinanden. Fokus er derfor ikke først og fremmest på magtformer og overordnede strukturer, men de fleste fænomenologer vil erkende, at dagligdagen ikke er frakoblet fra strukturelle magtformer. Det skal dog understreges, at menneskers sociale liv ikke er determineret, og at der altid er et handlerum, som mennesker udfylder, når de håndterer deres betingelser (Juul et al. 2012:83).

2.1.2 Hermeneutikken

Hermeneutikken opstod omkring 1600-tallet. Oprindeligt opstod retningen indenfor teologien, med henblik på at tolke de Bibelske tekster. I 1800-tallet fik hermeneutikken tilføjet en ny dimension, som Friedrich Schleiermacher (1768-1934) og Wilhelm Dilthey (1833-1911) skabte. Den nye dimension var, at konteksten i højere grad skal inddrages, så for at forstå en tekst, skal den sættes i relation til den kontekst den er skabt i.

I det 20-århundrede udviklede Martin Heidegger (1889-1976) og hans elev Hans-Georg Gadamer (1900-2002) den moderne hermeneutik, hvor de gik et skridt videre i forhold til måden at anskue og forstå verden på. Gadamer hævdede, at det ikke er muligt at skelne mellem forskeren og subjektet som undersøges.

Begrebet hermeneutik stammer tilbage fra den græske gud Hermes. Hermes skulle oversætte gudernes budskab således, at menneskerne skulle kunne forstå det guddommelige sprog. Andre mener, at begrebet stammer fra verbet "hermenevein" som betyder "fortolke, forstå". Netop forståelse og fortolkning er der vægt på i hermeneutikken, som også benævnes en fortolkningsvidenskab (Aadland, 2006).

Ifølge hermeneutikken er der ingen objektiv sandhed, da fænomenet altid vil kunne fortolkes forskelligt, alt efter, hvem der tolker fænomenet, og hvilken baggrund denne har med sig. Der findes derfor ingen egentlig sandhed, efter som fænomenet altid kan tolkes på flere planer, hvorfor forskningen vil blive en uafsluttet proces (Aadland, 2006; Thagaard, 2004).

Formålet vil derfor heller ikke være at opnå en gyldig sandhed eller endegyldig forståelse af fænomenet, men at få en dybere indsigt i fænomenet.

Vores fordomme og forforståelse bliver en del af forståelsesprocessen, så den hermeneutiske fortolkningsramme bliver en cirkularitet mellem forforståelse og forståelse, hvor vores forståelse vil bygge på vores forforståelse. Gadamer hævdede, at det er vores forforståelse der afgør om vi finder mening i fænomenet (Nygaard, 2005:84-92).

Med det faktum, at vores fordomme og forforståelse er en forudsætning for den hermeneutiske tolkning, er det vigtigt at være bevidst om sin egen forforståelse og prøve at skabe indsigt i den. For at opnå dybere bevidsthed om vores forforståelse kræver det, at den træder frem, så den kan sættes på prøve i samspil med andre forståelser. Det er ud fra vores forudindtaget holdninger og forståelse, at vi handler og tolker som vi gør. Forforståelsen danner ramme for vores meninger, og hjælper til at sætte fænomenet i forhold til det allerede erfarede, da dette er en forudsætning for at få en dybere indsigt (Aadland, 2006:kap. 6).

Den hermeneutiske cirkel

Fælles for de forskellige retninger inden for hermeneutikken, er den *hermeneutiske cirkel*. Grundlaget for den hermeneutiske cirkel er, at vi skal forstå delene i lyset af helheden samt forstå helheden ud fra de enkelte dele, som skaber helheden. Dette underbygger den holistiske tankegang, der sætter det helhedsorienterede perspektiv i centrum (Aadland, 2006:194).

Da der har været forskellige forståelser af hermeneutikken, har der også været forskellige opfattelser af den hermeneutiske cirkel. Opfattelsen af den hermeneutiske cirkel har udviklet sig fra: Værende den måde, hvorpå der ses på betydningen af tekstens enkelte dele og derved se på tekstens samlede betydning, til også at inddrage konteksten, som en del af tolkningen af helheden. Ved disse forståelser af den hermeneutiske cirkel adskilles fænomenet fra forskeren. Forskeren får dermed en neutral position, hvor fænomenet kan tolkes objektivt. Gadamer kritiserede disse former for forståelse, da han anså vigtigheden af at inddrage sine fordomme og forforståelser i tolkningen af helheden. Hermed var Gadamer's pointe, at det ikke er muligt at adskille sig selv fra fænomenet, som der tolkes på. Det vil sige, at det ikke er muligt, at adskille objektet og subjektet, hvor forskeren er objektet og forskningsobjektet er subjektet (Nygaard, 2005:75).

Den hermeneutiske cirkel lægger op til, at forskeren sætter sig ind i menneskets subjektive oplevelse af det fænomen som de selv er en del af, hvorefter det er muligt at komme med alternative fortolkninger ud fra forskerens position (Aadland, 2006:190). Denne proces kaldes for dobbelthermeneutik, hvor forskeren tolker på allerede eksisterende tolkninger. Nyere forskere indenfor hermeneutikken valgte at kalde den hermeneutiske cirkel for den *hermeneutiske spiral*, da de mente, at begrebet cirkel giver et forkert billede af den egentlige betydning. En cirkel demonstrerer en tilbagevendende til udgangspunktet, hvor der ikke sker en udvikling undervejs. Spiral er et mere sigende begreb, der beskriver den udvikling der løbende sker.

2.1.3 Samspillet mellem fænomenologien og hermeneutikken

I de to forrige afsnit har jeg redegjort for henholdsvis fænomenologien samt hermeneutikken. I det kommende afsnit, vil jeg argumentere for, hvordan de to videnskabsteoretiske retninger anvendes i et sammenspil i specialet.

Jeg benytter fænomenologien som en metodisk tilgang til mine interviews. Formålet med de fænomenologiske interviews er at opnå indsigt i informanternes livsverdener, hvor der er fokus på personlige og beskrivende beretninger og fortællinger fra informanterne, og det tilstræbes at mine forforståelser sættes i parentes, under indhentelsen af empirien. Således sørger jeg at opnå viden inden for informanternes livsverden, omkring deres fortælling om, hvorfor de er ude af kriminalitet.

Hvor fænomenologien er interesseret i, hvordan mennesker oplever fænomener i deres livsverden, er hermeneutikken interesseret i fortolkning af mening. Jeg vil derfor især anvende den hermeneutiske tilgang i dele af analyseprocessen, hvor fortolkningen af informanternes udtalelser er centrale. I analyseprocessen inddrages mine forforståelser, hvorved der sker en horisontsammensmeltning i samspil med informantens forståelse (Kvale, 2009:233-235).

2.2 Metodevalg og metodiske overvejelser

I dette afsnit vil jeg redegøre for mine metodevalg og de metodiske overvejelser der lægger til grund for mine valg samt fravalg. I afsnittet vil jeg komme nærmere ind på mit valg af

biografisk narrative interviews, udvælgelse af informanter, præsentation af informanter, udarbejdelse af interviewguide, transskribering, det at forske i eget felt samt etiske overvejelser i forhold til mit datamateriale.

2.2.1 Biografisk narrative interviews

Da jeg ønsker informanternes forståelse af, og erfaring med, hvorfor de er ude af kriminalitet, har jeg valgt den kvalitative metodeform med en biografisk narrativ tilgang, da denne tilgang giver mulighed for en dybdegående fortælling om informanternes erfaringer med at komme til at leve et liv uden kriminalitet. Dette gøres ud fra, at informanternes livsforløb bliver omdrejningspunktet for mine interviews, hvor jeg opnår en indsigt i, hvad informanternes baggrund kan betyde for ressourcer og ambitionsniveau, og således få en forståelse for det mulighedsrum informanterne oplever. Endvidere giver tilgangen mig mulighed for at analysere, hvilket vendepunkter, som har haft betydning for informanterne i forhold til at komme til at leve en kriminalitetsfri tilværelse.

Ved det biografiske narrative interview, opfordres informanterne til at fortælle om dem selv og fremstille deres erfaringer i fortællingen, ved at fremhæve, hvilke forhold der har ført frem til en given situation. Formålet er, at informanterne skal opbygge en fortælling og sætte deres egne erfaringer i en sammenhæng, der opleves som meningsfuld (Rosenthal, 2004:50; Thagaard, 2004:122). Det biografisk narrative interview giver dermed mulighed for at opnå en viden om de subjektive meningskonstruktioner, som informanterne beskriver om deres fortid, og hvilken betydning det har for dem i den nutidige kontekst. I den biografisk narrative fortælling bliver tidsdimensionen altså centralt, da beretningen er organiseret i forhold til en begyndelse, efterfølgende hændelser og en afslutning. Det meningsskabende aspekt ved en beretning kaldes et *plot*. Plottet er en grundtanke om, hvordan tingene hænger sammen. Informanterne tilføjer hændelserne i deres liv mening, i kraft af deres opfattelse af, hvordan begivenhederne hænger sammen indbyrdes (Thagaard, 2004:123).

En anden fordel ved det biografisk narrative interview er, at informanterne er de aktive i fortællingen, og dem der italesætter den historie og de hændelsesforløb, som de finder er vigtige eller repræsentative i forhold til deres livsforløb. Informanterne baserer derfor deres historier på personlig fortolkning og egen forståelse af deres liv. I interviewet vil

fortællingen derfor være en subjektiv fremstilling, og dermed fremstå som gyldig i informanternes forståelse (Antoft, 2002:166).

2.2.2 Kritiske overvejelser ved brugen af det biografisk narrative interview

Jeg er opmærksom på, at ved at benytte det biografisk narrative interview som metodeform, bliver det informanternes fortælling, som er en sandhed for dem, der danner grundlag for besvarelsen af problemstillingen.

I mine interviews stillede jeg ikke kritiske spørgsmål ved deres fortællinger, i og med, at det er informanternes oplevelse og fortolkning af deres liv, som jeg søgte. Derved har jeg ikke mulighed for at vide, hvorvidt deres fortællinger er sandfærdige.

2.2.3 Udvalgelse af informanter

I dette afsnit vil jeg beskrive, hvorledes jeg har fundet mine informanter og de vanskeligheder, der har været forbundet hermed.

Det har været en stor udfordring at finde mine informanter. Jeg havde håbet og været overbevidst om, at mit netværk inden for Kriminalforsorgen, hurtig kunne hjælpe mig med at finde mine informanter. Dette viste sig ikke at være tilfældet.

Min intention var at finde fire informanter, der havde afsonet en lang årrække og med en lang kriminalitetshistorik. Desuden var min intention, at informanterne skulle have en længere periode – som minimum to år, uden kriminalitet. Endeligt havde jeg et ønske om, at de havde deltaget i misbrugsbehandling eller andre resocialiserende tiltag under afsoningen.

For at finde informanter har jeg brugt mit netværk, som jeg har qua mit arbejde inden for Kriminalforsorgen. Jeg har haft kontakt til Cafe Exit, som er en forening, der ønsker at støtte ex-indsatte og indsatte, som under fængselsopholdet beslutter sig for at starte på en ny levevej. Målet med Cafe Exit er at skabe nye netværk og hjælpe indsatte og ex-indsatte til at leve som aktive mennesker uden kriminalitet.⁹ Jeg skrev til flere medarbejdere ved Cafe Exit for at høre om de kunne hjælpe mig, men desværre uden held. Derefter var jeg med til et

⁹ Læs mere om Cafe Exit på www.cafeexit.dk

arrangement ved Cafe Exit i Aarhus i håb om at komme i kontakt med tidligere kriminelle. Det lykkes desværre heller ikke.

Jeg har tillige haft kontakt til KRIS Danmark, som blandt andet er et udslusningstilbud til afsonere. Under opholdet på KRIS Danmark deltager beboerne i et kriminalitetsforebyggende program.¹⁰ Her lykkes det heller ikke at få skabt kontakt til tidligere kriminelle.

Jeg har ydermere forsøgt at få kontakt til tidligere kriminelle via et opslag på Facebook, kontakt til Kriminalforsorgens pensioner samt uformel opfordring gennem mit netværk, både mit faglige- samt sociale netværk.

Grundet besværlighederne ved at finde mine informanter, revurderede jeg kravene til mine informanter, og besluttede, at det ikke var nødvendigt, at de havde været kriminalitetsfri i to år. Derudover var det heller ikke nødvendigt, at de havde deltaget i misbrugsbehandling under afsoning. Jeg har dog stadig haft nogle eksklusionskriterier, hvilket har været, at mine informanterne ikke måtte være kvinder. Informanterne måtte heller ikke have eller have haft rocker- eller banderelationer. Dette med baggrund i, at jeg forestiller mig, at der er andre faktorer, der spiller ind, ved disse målgrupper, når de vælger at leve et liv uden kriminalitet.

Fælles for mine fire informanter er, at de er mænd, har afsonet en lang årrække, er over 38 år, har deltaget i resocialiserende indsatser under afsoningen og selvfølgelig at de er ude af kriminalitet.

2.2.4 Præsentation af informanter

Nedenfor følger en kort præsentation af informanterne, hvor alle er angivet med fiktive navne. Fiktive navne anvendes for at hjælpe læseren til at forestille sig et virkeligt menneske og bistår i erindringsprocessen, når der henvises til de forskellige informanter i analysen.

¹⁰ Læs mere om KRIS Danmark på www.kris-danmark.dk

Informanter	Præsentation
Anton	<p>Anton er 46 år og beskæftiget som smed. Han har to børn, som han ser hver anden uge. Han bor sammen med sin kæreste.</p> <p>Anton begik kriminalitet første gang, da han var 15-16 år, og har siden kontinuerligt begået kriminalitet, og har flere afsoninger bag sig.</p> <p>Han er senest løsladt på prøve i september 2014.</p> <p>Under afsoningen har han deltaget i misbrugsbehandling samt i et kriminalitetsforebyggende program, som en del af misbrugsbehandlingen.</p>
Benjamin	<p>Benjamin er 45 år og tilkendt førtidspension. Han har et ønske om at komme i skånejob, og arbejde nogle timer om ugen. Benjamin har to børn, hvoraf kontakten til sønnen er sporadisk. Han har god kontakt til sin datter, stedsøster og mor.</p> <p>Benjamin startede med at begå kriminalitet som 9årig. Han har utallige domme bag sig. Han er senest løsladt fra fængsel, på sin 40 års fødselsdag i juli 2009. Han er siden idømt en betinget dom, med vilkår om tilsyn ved Kriminalforsorgen i Frihed.</p> <p>Under afsoningen har han gennemført 9. klasse samt deltaget i programvirksomhed.</p>
Casper	<p>Casper er 39 år og på kontanthjælp. Han har god kontakt til sin familie.</p> <p>Casper har begået kriminalitet én gang, da han var 29 år. Han blev prøveløsladt i marts 2013, efter at have afsonet 7 ½ år af sin dom.</p> <p>Under afsoning har Casper deltaget i undervisning; 10. klasse, HF enkeltfag samt grundkursus i erhvervsøkonomi. Han har endvidere modtaget psykologsamtaler. Sluttelig har han deltaget i flere programvirksomheder.</p>
Daniel	<p>Daniel er 45 år og modtager førtidspension. Han arbejder dog som maler og håndværker. Han har to sønner og en datter, som han har god kontakt til.</p> <p>Daniel startede med at begå kriminalitet som 7årig. Han har samlet 19 domme, primært for våbenloven, og har afsonet omkring 8-9 år i alt.</p> <p>Han er senest prøveløsladt fra fængsel for omkring to år siden.</p> <p>Under afsoningen har han deltaget i misbrugsbehandling to gange.</p>

2.2.5 Udarbejdelse af interviewguide

I det følgende afsnit vil jeg eksplicitere mine metodiske overvejelser i forhold til udformningen af min interviewguide.

Det særlige ved det biografisk narrative interview er, at informanterne ikke skal svare på spørgsmål, men i stedet komme med en fortælling. Det er op til informanterne, hvilke begivenheder der fremhæves, og i hvilken rækkefølge tingene fortælles i (Horsdal, 1999). Jeg har derfor ikke lavet en udførlig interviewguide med spørgsmål. I mine interviews har jeg i stedet forklaret informanterne om, hvad jeg gerne ville høre om i deres fortællinger, så som; *Hvornår begyndte du at begå kriminalitet? Kan du fortælle om din kriminalitetshistorik? Hvor mange afsoninger har du haft? Hvad har du brugt dine afsoninger på? Hvad tillægger du af betydning set i forhold til, at du nu er ude af kriminalitet?*

Jeg har forsøgt at lade informanterne fortælle deres historier, uden jeg har afbrudt eller stillet for mange supplerende spørgsmål. Der har været forskel på, hvor meget jeg har været inddraget i de forskellige interviews. Nogle informanter har fortalt hele deres historie, uden at jeg har været inddraget væsentlig og en enkelt informant havde brug for, at jeg stillede spørgsmål, som han kunne besvare.

Hvert interview startede med en *indledning*, således at informanterne kendte til formålet med interviewet. Her var det muligt for informanterne at fremlægge spørgsmål, i givet fald de havde nogle.

Et andet væsentligt formål med indledningen var, at vende de etiske aspekter ved at indhente samtykke og desuden gøre informanterne opmærksomme på anonymitet i specialet, der vil blive offentligt tilgængeligt.

2.2.6 Transskribering

Mit mål var at anvende diktafon, som metode til registrering af mine interviews, med henblik på transskribering, idet transskribering sikrer dokumentation af udtalelserne. Ved at transskribere mine interviews, får jeg i højere grad mulighed for at bruge citater, der skal underbygge analysen af problemstillingen.

Tre af mine fire interviews blev optaget på diktafon og efterfølgende transskriberet. Benjamin ønskede ikke, at jeg optog hans fortælling, med den begrundelse, at han ikke er

blevet dømt for al den kriminalitet, som kommer frem i fortællingen. I stedet blev der skrevet notater til interviewet. Dette betyder, at jeg ikke kan anvende citater i mit analyseafsnit, når det omhandler Benjamin.

Transskriberingen af de øvrige tre interviews er sket ordret, hvilket sikrer validitet omkring udtalelserne. Transskriberingen kan i sig selv opfattes som en fortolkende proces, da enhver transskribering fra én kontekst til en anden indebærer vurderinger og beslutninger. En ulempe ved transskribering er, at transskriptionerne er frosne i tid og sted, og er ikke længere en del af samme kontekst (Kvale, 2004:kap. 9).

2.2.6 At forske i eget felt

I dette afsnit vil jeg redegøre for mine overvejelser omkring at forske i et felt, hvor jeg til dagligt agerer.

Jeg er til dagligt ansat ved Kriminalforsorgen, hvor jeg har været ansat siden august 2011. Først ved Kriminalforsorgen i Frihed i to måneder, og derefter ved Statsfængslet i Østjylland, hvor jeg fortsat er ansat.

Mit indgående kendskab til Kriminalforsorgen betyder, at jeg har forforståelser inden for feltet, der vil have indvirkning på min undersøgelse.

En måde, hvorpå jeg har fundet det muligt, at fralægge mig mine forforståelser og fordomme, er ved hjælp af den fænomenologiske tilgang, hvor jeg har forsøgt at skabe en vis afstand til feltet – især i min indhentelse af empiri. I mine interviews har jeg forsøgt at lade informanternes fortælle deres historie, uden væsentligt indblanding fra min side. I dele af min analyse har jeg valgt at have en hermeneutisk tilgang, for på denne måde at kunne inddrage mine forforståelser, og udvikle disse nysgerrigt.

Udfordringen ved at have kendskab til feltet kan være, at jeg har vanskeligere ved at stille spørgsmålstejn ved de selvfølgheder der fremkommer i fortællingerne. Endvidere kan kendskabet til feltet medføre, at jeg overser det, der ikke afviger fra mine egne erfaringer. Jeg kan dermed blive mindre åben for nuancerne i fortællingerne. På den anden side, er der også fordele ved at studere i eget felt. Jeg har blandt andet et særlig grundlag for forståelse af fortællingerne, der kan øge forståelsesgrundlaget. Herved kan mine erfaringer være med til at bidrage til at bekræfte de forståelser informanterne har opbygget. De erfaringer, jeg

har til feltet, giver altså et grundlag for genkendelse og et udgangspunkt for den forståelse, jeg når frem til, og tolkningen udvikles i relation til egne erfaringer.

Det at have kendskab til feltet kan altså have både sine fordele, men også sine begrænsninger. Det vigtigste er dog at være bevidst omkring begge aspekter.

2.2.7 Forforståelser

Jeg finder det vigtigt at tydeliggøre mine forforståelser inden for problemfeltet, da disse først og fremmest kan have betydning for undersøgelsen af problemstillingen og resultaterne heraf.

Qua min beskæftigelse i Kriminalforsorgen har jeg gjort mig nogle tanker omkring, hvad der har effekt i forhold til at nedbringe recidiv. I mit arbejde oplever jeg, hvor mange ressourcer der bliver anvendt på resocialiserende indsatser, og oplever tillige, at mange indsatte profiterer af disse indsatser. Jeg oplever desværre også, at når de indsatte ikke er motiveret for en kriminalitetsfri tilværelse, hjælper det ikke at arbejde med resocialiserende indsatser. De indsatte kan profitere af indsatserne, men når de løslades er de alligevel ikke færdige med at begå kriminalitet. Flere indsatte bruger undskyldninger om, at boligforholdene ikke var på plads, eller der ikke var gået penge ind fra kommunen, eller noget helt tredje, som var medvirkende til, at de begik kriminalitet igen. For andre har det været ensomt at blive løsladt, og de har derfor opsøgt deres gamle netværk, og som følge deraf begyndt på kriminalitet igen.

Jeg oplever, at for dem, hvor det lykkes at komme ud af kriminalitet skyldes det en motivation, som kan opstå på baggrund af flere forskellige aspekter. Det kan være en ny kæreste, børn, alder eller andet. Til gengæld møder jeg også indsatte der udtrykker og udviser en motivation til at stoppe med kriminalitet, men som simpelthen ikke er i besiddelse af ressourcerne til det, når de bliver løsladt. For mange af de indsatte er det en stor udfordring blot at finde rundt i det kommunale system og få styr på forsørgelse, og derfor ender de i kriminalitet igen.

Min pointe er, at hvis de indsatte ikke har en motivation til at stoppe med at lave kriminalitet, kan Kriminalforsorgen etablere utallige resocialiserende indsatser uden det lykkes at opnå adgang til et liv uden kriminalitet. Dermed ikke sagt, at indsatserne er spildte og nytteløse, for når de indsatte på et tidspunkt oplever en motivation for at stoppe, kan

deres deltagelse i misbrugsbehandling, de færdighedsprogrammer eller undervisning være gavnligt for dem.

Samlet set, er min forforståelse i forhold til min problemstilling, at indsatte skal være motiveret for en forandring ellers gavner resocialiserende indsatser ikke. Jeg tror på, at motivationen kan skabes af udefrakommende faktorer, såsom familie eller kæreste. Derudover oplever jeg, at alder spiller en væsentlig rolle, da indsatte der når en vis alder, over de 40 år, ikke magter at leve et stressende liv med misbrug og kriminalitet.

2.3 Etiske overvejelser i forhold til datamaterialet

Ved kvalitative forskningsmetoder kan der opstå etiske dilemmaer, af hvilken grund det er betydeligt at gøre sig overvejelser herom. Jeg har valgt at anonymisere mine informanter, for på denne måde at få flere oplysninger frem. Anonymiseringen kan give en tryghed, i forhold til, at informanterne ikke senere kan komme til at stå til regnskab for de oplysninger og fortællinger som de har givet mig.

Et dilemma der kan opstå ved anonymisering af informanterne er, hvis informanterne kan genkende sig selv i beretningen. Dette kan opfattes som overgreb, da det ikke er anonymiseret tilstrækkelig. På den anden side, kan det ligeledes opfattes som et overgreb, hvis informanterne ikke kan genkende dem selv, idet der er ændret væsentligt i beretningen.

Et andet etisk dilemma der kan opstå, og som det er vigtigt at gøre sig refleksioner omkring er, hvor meget mine holdninger fraviger fra informanternes. Mine antagelser og teoretiske grundlag vil i sidste ende være det, der dominerer analysen og hvordan jeg i sidste ende fremstiller problemstillingen. Informanternes udtalelser bliver altså tolket ud fra min teoretiske referenceramme.

Kapitel 3 Teori

I følgende afsnit vil jeg redegøre for de teorier, som jeg finder relevante i forhold til at belyse min problemstilling, og som jeg senere anvender som mit teoretiske analyseapparat. Mine teoretiske overvejelser er fortaget ud fra en induktiv tilgang, hvor det teoretiske perspektiv er udviklet på baggrund af den indsamlede empiri. Dette finder jeg er i tråd med min fænomenologiske tilgang til indhentelse af empirien.

Specialets empiri er indhentet via biografisk narrative interviews, med henblik på at opnå tidligere kriminelle fortællinger og erfaringer med, hvordan de er kommet ud af kriminalitet. Af denne grund, finder jeg det ligeledes velegnet at anvende den biografiske narrative metode, som teoretisk grundlag i analysen af problemstillingen. Tilgangen giver mig adgang til et analyseredskab, der medvirker til at fremanalysere informanternes identitetsskabelse. Ligeledes ser jeg en mulighed for at analysere sammenhængen i informanternes tilværelse via deres fortællinger. Den biografisk narrative teori vil blive anvendt i analysens Del I.

I analysens Del II vil jeg inddrage Bourdieus begreber omkring *habitus*, *felt* og *kapital* (Bourdieu, 1996) samt Jenkins teori omkring social identitet (Jenkins, 2003). Min problemstilling foregår på individniveau, hvorfor jeg har valgt teorier, der i analysen kan underbygge den individorienteret tilgang. Ved at inddrage Bourdieu og Jenkins teorier har jeg endvidere mulighed for at se på kontekstens betydning for informanternes oplevelser og erfaringer med at opnå adgang til et liv uden kriminalitet. På denne måde negligeres kontekstens og samfundets betydning ikke, når problemstillingen analyseres. Bourdieu og Jenkins bidrag i analysen, vil have udgangspunkt i den biografisk narrative fortælling, som dermed danner grundlag for Del II i analysen.

Mit teorivalg giver samlet set i min analyse mulighed for en grundig analyse, da jeg med den biografisk narrative teori, får mulighed for at undersøge informanternes subjektive fortællinger og deres erfaringer. Med Bourdieu og Jenkins teoretiske tilgang får jeg mulighed for at analysere informanternes ressourcer og inddrage kontekstens betydning. Endvidere kan Bourdieus begreber omkring *habitus* og *social kapital* medvirke til at

analysere, hvordan mennesker gensidigt påvirkes af hinanden i forhold til udviklingen af vaner samt hvordan relationerne er med til at styrke forskellige handlinger i form af social kapital. Jenkins bidrager ved at analysere, hvorledes informanternes identitet udvikler sig gennem deres fortællinger, blandt andet ud fra Bourdieus begreber om kapital, habitus og felt. Jenkins styrker ligger i behandlingen af gruppe- og individuel identitetskonstruktion. Både Bourdieu og Jenkins beskriver individets holdninger, væremåde og derved handlinger som noget, der opstår i det relationelle forhold mellem individer og begge teorier anvendes til at analysere forhold omkring identitet, vaner og sociale relationer (Bourdieu, 1996:26-30; Jenkins, 2006:28-29).

3.1 Biografisk narrativ metode

Den biografisk narrative metodetilgang, har fokus på forandringer i informanternes liv, således som informanterne oplever dem. Biografiforskning beskæftiger sig netop med forholdet mellem samfundet og individets forandringsprocesser (Antoft og Thomsen, 2002:158). Den biografisk narrative tilgang gør det muligt at analysere historiske og sociale forandringsprocesser i samspil med meningsskabende betydninger forankret i individers livsforløb.

Metoden er inspireret af grounded theory¹¹ og indeholder elementer fra såvel den hermeneutiske-, som den fænomenologiske tradition. Den hermeneutiske påvirkning gør sig gældende ved den måde, hvorpå forståelsen opnås, og antager ligeledes at der altid er en forforståelse af det felt, der undersøges. Den fænomenologiske påvirkning viser sig ved den måde, metoden forsøger at overvinde denne forforståelse med en åben tilgang til undersøgelse af problemstillingen.

En vigtig del af denne forskningsmetode består i, hvordan mennesker fortæller deres livshistorie. Den er baseret på den teoretiske antagelse om, at den biografiske konstruktion i en fortælling bestemmer de principper, der styrer fortællerens valg af historier i interviewet. Der vælges ikke kun ud fra erfarede oplevelser, men også ud fra hvorledes disse erfaringer opfattes i en nutidig kontekst (Rosenthal, 2004:50).

¹¹ "Grounded theory" er en undersøgelsesmetode udviklet af Glaser & Strauss (1967). Det er en general metode til udvikling af teori, der er funderet i data, der er systematisk indsamlet og analyseret (Strauss & Corbin, 1990). Teori udvikler og udfolder sig i løbet af undersøgelsesprocessen som følge af samspillet mellem dataindsamling og analysefaser.

Informanterne baserer altså deres historier på personlig fortolkning og egen forståelse af det levede liv. Til trods for, at der er at gøre med en personlig tolkning af hændelser og informanternes egen forståelse af det levede liv, vil fortællingen altid fremstå som gyldig og valid i deres egen forståelse. Fortællingerne kan dog af denne grund ikke betragtes som endegyldig sande (Antoft og Thomsen, 2002:166).

I de biografisk narrative fortællinger arbejdes der med identitetsdannelse. Ifølge Jerome Bruner (Bruner, 1999) skal identitet forstås, som en relation snarere end noget individuel, i og med at identiteten skabes i individets sprog og opretholdes i fortællinger, som eksisterer i interaktionen med andre. Identitet ses altså som en narrativ konstruktion, der påvirkes af omgivelserne, hvor der er en dialektik mellem hvordan individets fortælling påvirker omgivelserne, og hvordan omgivelserne påvirker individets fortælling. Denne forståelse af identitet er sammenfattende med Steph Lawler identitetsforståelse (Lawler, 2008). Lawler anskuer identitetsforløbet som en historiefortælling, hvor hver enkelt individ er en del af et større *plot*, som individet samtidig selv er med til at skabe. Gennem sociale relationer kan individer både påvirke hinandens historier og skabe en fælles fortælling. Identitet kan altså ses, som måden hvorpå vi præsenterer vores historier, både over for andre og os selv. Hukommelsen har dermed stor indflydelse, da det er vores minder som skaber, hvordan vi ser os selv – og dermed hvem vi er (Lawler, 2008:10-30).

Når en fortælling fortælles har både steder, kontekst og personer som fremtræder i fortællingen en rolle, og de sammenhænge, individet befinder sig i, er afgørende for individets selvforståelse. Personerne der fremtræder i fortællingen får desuden en betydelig rolle, da de i forskellig grad vil tillægges værdi, og dermed påvirke identitetsdannelsen (Horsdal, 1999:120-134).

Hvis en hændelse eller begivenhed får signifikant betydning for individets biografiske fortælling, er der tale om et *vendepunkt*, hvor det fremtidige livsforløb i særlig grad er præget af individets håndtering af denne situation (Antoft og Thomsen, 2002:159). Vendepunkter i en fortælling beskriver livsovergange, som ikke karakteriseres som værende almindelig begivenheder og livsovergange i et livsforløb, men nærmere vendepunkter og kriser, som kan føre til, at individet forsøger at finde en ny mening med livet og dermed

betyde at identitetsdannelsen påvirkes og ændres. Vendepunkterne karakteriseres ved at være subjektivt bestemt (Kupferberg, 2012:252; Horsdal, 1999:124).

Et af de grundlæggende principper ved den biografisk narrative metode er, at hver enkelt case må behandles på sine egne betingelser og betingelser, for derved at foretage en dybere analyse af de udfoldede niveauer for mening, som afsløres ved centrale vendepunkter og dilemmaer i informanternes livsfortælling (Antoft og Thomsen, 2002:158).

Fortællingens røde tråd kaldes for et *plot*. Det er plottet der gør det muligt at kæde en række begivenheder sammen i et meningsfyldt hele, og skabe fortællingens forklaringsværdi. Narrativ mening skabes ved, at noget sker i sammenhæng eller på baggrund af en anden hændelse i fortællingen (Bruner, 1999).

Plottets funktion er hermed at skabe helhed, hvor enkelte begivenheder går fra at være elementer i en fortælling til at få betydning for udviklingen og slutresultatet i fortællingen. Plottet giver en sammenhæng i fortællingen, så de enkelte episoder ikke opleves isoleret, men i et forløb (Horsdal, 1999:40).

I den narrative fortælling er der opmærksomhed på det temporale forløb, hvor forandringer og udviklinger udtrykkes. Fortællingerne omhandler, hvorledes individet er blevet til den det er, gennem det liv der er levet. Fortællinger om fremtiden er altså bestemt af fortællingerne om fortiden, eksempelvis når der er et ønske om at bryde med en situation. Den biografisk narrative teori er altså med til at belyse den personlige udvikling, som finder sted (Horsdal, 1999:26-27).

Overordnet er der fire tilgange til at udføre biografisk forskning; den *aktørorienteret*, den *institutionelle*, den *narrative* samt den *kognitive*. Tilgangene overlapper hinanden, hvilket hænger sammen med, at de fleste biografiforskere synes at have deres personlige tilgang til metoden og dets anvendelse.

I min analyse kombinerer jeg den aktørorienteret og den narrative tilgang, hvorfor mit fokus er på disse to tilgange. Den institutionelle og kognitive tilgang beskriver jeg kun ganske kort.

Den aktørorienteret tilgang

I den aktørorienteret tilgang antages det, at vores liv præges af biografiske projekter, som vi løbende reviderer. Disse revisioner bliver især husket som afgørende vendepunkter eller

opbrud i vores liv (Antoft og Thomsen, 2002:159). Livshistorien kan anskues som et system af samfundsmæssigt forudbestemte og socialt differentierede livsfaser med hver deres økonomiske og kulturelle forudsætninger. Kupferberg bruger i sin tilgang ikke begrebet livsfaser, men taler om *biografiske hændelser*, som giver mulighed for at omdefinere ens biografiske projekt og personlige selvforståelse. Disse betydningsfulde hændelser udgør vendepunkterne i livsfortællingen, og det er vendepunkterne, som danner omdrejningspunkt for det analytiske arbejde, da de repræsenterer de forandringsprocesser, som individet gennemgår på baggrund af interaktion med omverdenen. For at forstå fortællingen er det nødvendigt, at konteksten får en væsentlig rolle, og subjektiviteten der tillægges den fortalte historie, skal dermed placeres inden for det levede liv og dennes historiske kontekst. På denne måde kommer der en adskillelse mellem det levede liv og den fortalte historie (Antoft og Thomsen, 2002:161).

Den institutionelle tilgang

Den institutionelle tilgang til den biografisk narrative metode tager udgangspunkt i, at institutioner præger individer. Tilgangen anvendes i forbindelse med analyser af institutioner og institutioners indflydelse på individet. Den er derfor velegnet til at analysere forholdet mellem livsverdner og velfærdssystemer (Antoft og Thomsen, 2002:163).

Den narrative tilgang

I den narrative tilgang rettes fokus på livet som helhed og ikke kun på enkelte dele af tilværelsen, og det giver derfor ikke mening kun at analysere dele af livshistorien. I en tekstanalytisk forståelse handler det om relationen mellem enkelte tekstdele og deres sammenhæng med den kontekst, som de er en del af (Antoft og Thomsen, 2002:165).

Individets fortællinger fremtræder som fortolkninger af oplevelser og erfaringer i tilværelsen og i livshistorien som helhed. Teksten betragtes dermed som en meningsskabende konstruktion og får dermed sin egen virkelighed. I fortællingerne vælges der forskellige dele og hændelser ud, som kæder dem sammen i en bestemt rækkefølge til en helhed, som giver mening for individerne. Fortællingerne kommer på denne måde til at give fornemmelsen af sammenhæng og kontinuitet i oplevelser, som er adskilte tidsmæssigt. Fortællingernes rolle som sammenhængsskabende og meningsdannelse skal

bidrage til følelsen af identitet og til dannelse af et selv billede (Antoft og Thomsen, 2002:166).

Via rekonstruktion af informanternes oplevelser som en fortælling, skabes der en mening med tilværelsen, en rød tråd, og dermed et *plot* i livshistorien. Gennem plottet er det muligt at fremstille fortællingernes mening, tilværelsestolkninger samt værdiorienteringer. Fortællingerne skal dog forstås som en konstruktion, der er funderet i valg og fravalg, og livsfortællingen har derfor en uafsluttet karakter. Dette bevirker, at individet ikke er identisk med én fortælling, idet der altid tillægges nye begivenheder, hændelser og erfaringer til selvidentiteten (Antoft og Thomsen, 2002:166).

Livshistoriernes struktur analyseres ud fra to forskellige dimensioner. Den *narrative genre* og *struktur*. Genre henleder til begrebet om narrativ identitet, og er den narrative måde og den tone som fortællingen præsenteres i. Fortællingen kan for eksempel være et skæbnedrama, en tragedie eller en komedie. Når livshistoriernes narrative struktur skal analyseres, er fokus på, hvordan livsfortællingerne bliver fortalt i forhold til tempo og tæthed, vendepunkter samt regressive og progressive perioder i livsfortællingen (Antoft og Thomsen, 2002:167). Vendepunkterne i fortællingerne bliver særdeles afslørende for individets identitet, og den måde, hvorpå individet agerer, når det stilles over for betydningsfulde biografiske hændelser (Denzin, 1989).

Den kognitive tilgang

Med den kognitive tilgang er det muligt at konstruere det oplevede og erfarede liv ud fra fortællingerne. I denne tilgang eksisterer der en grundlæggende overensstemmelse mellem det fortalte og erfarede liv. Fortællingen kan føres tilbage til de grundlæggende kognitive figurer, som fortælleren anvender i forsøget på at sammenfatte oplevelser og erfaringer fra deres liv (Antoft og Thomsen, 2002:168).

3.2 Bourdieu

Pierre Bourdieu (1930-2002) var fransk sociolog, og blev en af de mest betydningsfulde sociologer i det 20. århundrede.

Bourdieu forklarer individets handlen, som udsprunget af et samspil mellem de erfaringer individet samler sig som en del af habitus og den reelle virkelighed, som er feltet individet befinder sig i, i den givne situation. Individets kapitalformer får betydning for positioneringen samt indflydelsen på feltet. Habitus, felt og kapital bliver dermed helt centrale begreber hos Bourdieu. Habitus er afgørende for måden, vi forsøger at skabe os en position i et givet felt, og habitus skabes ud fra de kapitalformer som individet er i besiddelse af.

Habitus

Bourdieu anvender begrebet *habitus* til at benævne det forhold, hvor objektive strukturer internaliseres kropsligt og derved former individets muligheder for handling. Denne proces foregår ligeledes aktivt i forhold til omgivelserne. Habitusbegrebet forbinder på den måde aktør- og strukturniveauet, og kan derfor anvendes til at forklare, hvordan individer præges af de strukturer som er gyldige for det gældende samfund. Habitus er altså forbindelsen mellem de sociale positioner individet har i samfundet samt de handlinger, der foretages herud fra (Andersen et al., 2013:358; Bourdieu, 1996:118).

Habitus er både individuel, kollektiv samt samfundsmæssig. Den er individuel, da der er tale om en kropslig internalisering af en række strukturelle forhold, der får individet til at anskue verden på en bestemt måde. Det individuelle medfører, at vi har bestemte erfaringer, som sættes i forhold til konteksten, og herudfra dannes vores meninger og måden vi anskuer verden ud fra. Den er kollektiv, fordi individet socialiseres kollektivt, for eksempel ud fra det nærliggende samfund, familie eller uddannelsessystem (Wilken, 2006:44; Bourdieu, 1996:118). Det er væsentligt at være bevidst om, at habitus som oftest sætter sig igennem bag om den enkeltes bevidsthed. Når Bourdieu taler om, at habitus formes ved inkorporering af de objektive betingelser, udtrykker han, at der ikke udelukkende er tale om en bevidst tilegnelse af eksplicite normer og forestillinger.

Bourdieu's habitusbegreb kan anses som en socialiseringsteori, som forklarer, hvorledes individet tidligt får nedlagt nogle fundamentale kriterier for at begå sig i og opfatte verden, og hvorledes individer gennem fællesskaber udvikler virkelighedsnære kognitive handlestrategier.

Bourdieu forklarer habitusbegrebet således:

"...et åbent system af holdninger, der hele tiden udsættes for nye erfaringer, som enten forstærker det eller modificerer det. Habitus består af dybtgående og varige strukturer, men de er ikke uforanderlige." (Bourdieu 1996:118)

Felt

Bourdieu opererer ydermere med begrebet *felt*. Et felt betegner de forskellige arenaer som samfundet er opdelt i. Det kan eksempelvis være et politisk, journalistisk eller kunstnerisk felt. Felterne er kendetegnet ved kampe mellem og inden for felterne. Kampene vil som ofte omhandle definitioner af felternes værdier og normer (Nissen et al., 2012:23). Disse felter konstrueres på baggrund af de socialt set eftertragtede værdier, og skal som sådanne ses som samfundsmæssigt historisk frembragte og forankrede i den magt eller kapital som individerne har erhvervet sig (Bourdieu, 1996:86). Et felt defineres som et delområde af det sociale felt konstitueret ud fra, at bestemte positioner, relationer og aktiviteter har uddifferentieret sig og følger en egen logik. Feltets struktur er tilstanden af styrkeforholdet mellem de agenter eller institutioner der indgår i det pågældende felt. Den feltspecifikke kapital er den kapital, som individerne i feltet er fælles om at opfatte som værdifuld og gavnlig netop inden for dette felt

Kapital

Til at beskrive viden og ressourcer, anvender Bourdieus teori begrebet *kapital*. Kapitalbegrebet skal ses i forhold til de værdier og ressourcer individerne har adgang til og den relative værdi af kapitalen afhænger af det felt, som bringes i spil. Gennem kapital har individet mulighed for at opnå indflydelse på feltet og dermed magt (Bourdieu, 1996:86-87). Kapital kan fremtræde i meget forskellige former, når man undersøger strukturer og dynamikker i forskellige samfund. Således vil der være stor forskel på den kapital man finder frem til, alt efter hvilket samfund der undersøges (Bourdieu, 1996:105).

Bourdieu arbejder med tre former for kapital: *Økonomisk kapital*, som er de materielle ressourcer som individet har tilgængelige. *Kulturel kapital*, der blandt andet kan opnås via uddannelse. Individets socialiseringsproces er primært koblet op på den kulturelle kapital (Bourdieu, 1996). Den sidste form for kapital er *social kapital*, som er de relationer og forbindelser individet opnår ved at indgå i fællesskaber i specifikke grupper (Mik-Meyer et al., 2007:75).

Til at beskrive omgivelsernes subjektive betydning for individets muligheder i samfundet, anvender Bourdieu begrebet *symbolsk kapital*. Symbolsk kapital adskiller sig fra de tre førnævnte kapitalformer, da symbolsk kapital har et kollektivt afsæt. Den symbolske kapital kan derved beskrives som en ekstra dimension, der tilføjes en af de andre kapitalformer, hvortil der tillægges symbolsk værdi. Det er altså en overordnet kapitalform der er relateret til anseelse, respekt og omdømme, som de tre kapitalformer kan påvirkes af (Mik-Meyer et al., 2007:75).

Fælles for Bourdieus begreber felt, kapital og habitus er, at de defineres relativt samt at de er foranderlige. Dette medfører, at konteksten får en væsentlig betydning, da denne påvirker, hvordan begreberne opfattes og anvendes. Det at begreberne er afhængige af konteksten medfører, at de forandres afhængig af, hvilken kontekst individet befinder sig i (Mik-Meyer et al., 2007:73).

3.3 Jenkins

Richard Jenkins (1947-) er uddannet socialantropolog og har siden 1995 været professor og leder af det sociologiske institut på University of Sheffield.

Jenkins har et antiessentialistisk syn på identitet, idet han anser denne som en foranderlig størrelse, der hverken er fast, har bestemt oprindelse eller er naturligt givet. Derimod er identitet noget socialt, der kan diskuteres og tilpasses. Identitet medfører, at man *identificerer*, hvormed Jenkins mener, at identitet altid henviser til det aktive begreb *identifikation* og skal forstås som en altid igangværende proces, der aldrig er definitiv eller endegyldig (Jenkins 2003).

Generelt er Jenkins' pointe, at eksterne identifikationer fra andre i lige så høj grad har betydning for skabelsen af vores individuelle og kollektive identiteter som vores indre

selvidentifikation. Processen hvorved alle identiteter, individuelle og kollektive, konstitueres, betegner Jenkins som identifikationens *indre-ydre-dialektik* (Jenkins, 2006:28). Hermed menes, at individets indre selvdefinition tager udgangspunkt i dennes personlige biografi, kroppen med videre, men også i andres kategoriseringer af individet. Omvendt har individets indre identifikation, der kommer til udtryk i dennes selvpræsentation, ligeledes betydning for, hvorledes denne kategoriseres af andre. Ifølge Jenkins er alle identiteter således resultatet af kontinuerlig, dialektisk social praksis, hvilket for individet betyder, at ligegyldig om den ydre definitionsform afvises eller ydes modstand mod, vil der reflekteres over denne definition fra individet, hvorefter definitionen integreres eller fravælges. Ydre identifikationer vil således altid være en del af den indre selvdefinition, selv hvis individet afviser eller yder modstand mod dem (Jenkins 2003).

Jenkins gør op med centrale dualismer såsom individ og kollektiv, selv og samfund. Han sammentænker social identitet og selvidentitet og påviser, hvordan de er fuldstændig sammenvævede, hvorfor sondringen kun forstås i analytisk forstand med henblik på at tydeliggøre de forskellige processer og spekter af identitetsdannelsen med en betoning af henholdsvis det indre og ydre i identitetsdannelsen (Glavind Bo, 2008:137).

Jenkins argumenterer for, at identitet ikke eksisterer i kraft af sig selv, men at det derimod skabes i interaktion med andre. Af denne grund dækker begrebet identitet altid over begrebet social identitet.

"... all human identities are by definition social identities. Identifying ourselves or others is a matter of meaning, and meaning always involves interaction: agreement and disagreement, convention and innovation, communication and negotiation." (Jenkins, 2003:4).

Jenkins redegørelse for indre-ydre dialektikken tager udgangspunkt i *den menneskelige verden* opdelt i tre sameksisterende ordener; *individuel-*, *samhandlings-* og *institutionel* orden (Jenkins, 2006:42). Som følgende viser, kan disse ordener forstås som individer, interaktioner og institutioner.

Individuel orden

Den individuelle orden udgøres af det kropsliggjorte individ med selvet som socialt konstrueret gennem primære identitetsdannelse, socialisering og en vekselvirkning mellem indre og ydre identifikationsdefinitioner.

Individets indre identitet forstås som dets personlige biografi og et kropsliggjort individ, der optræder i den ydre verden. At Jenkins omtaler individer som kropsliggjorte, sætter kroppen og individets fysiske fremtræden centralt for individets identifikation. Kroppen er det første omgivelser ser og derved af stor betydning for individets repræsentation. Køn, etnicitet, handicap med videre ses som en del af det ydre identifikationsmomenter, hvilket kan fremme eller hæmme individets muligheder (Jenkins, 2006:43-44/72-73).

Individets identitetsdannelse har sit afsæt i de første socialiseringsprocesser, hvor primære identiteter, såsom kønsidentitet og selvet etableres. Disse anses for at være mere modstandsdygtige overfor forandringer senere i livet, dog ikke uforanderlige, idet al identifikation anskues som en proces over tid og afhængig af kontekst. Jenkins beskriver selvet som grundlaget, hvorpå der tilføres lag i takt med socialiseringen og gennem samfundsmæssige deltagelse (Jenkins, 2006:72). Selvet ses som individets oplevelse af sig selv; det private, det indre og det psykologiske i modsætning til den offentlige, sociale og ydre person. Individets indre er dermed ofte skjult for andre og endvidere er det ydre ikke altid i overensstemmelse med individets selvopfattelse. Jenkins skelner ikke mellem selvet og personen, da sondringen mellem selv og personlighed findes uklar. Derfor betragtes selvet og personligheden som aspekter af den individuelle identitet og fuldstændig indlejret i hinanden (Jenkins, 2006:53).

Jenkins understreger, at individet er nødt til at forholde sig til, hvordan andre ser det, samt identificere sig med andre for at udvikle sig.

Samhandlingsorden

Samhandlingsordenen konstitueres af interaktionen og vekselvirkningen imellem individer. Indre-ydre dialektikken implicerer, at identitet aldrig er ensidig, men at identitetsarbejde altid vedrører en vekselvirkning mellem selv og andre, og derfor er af social natur.

Interaktionen er struktureret igennem aktørernes fælles opretholdelse af en given definition af situationen. Det sker ved at trække på forskellige repertoarer for identifikation – information om den kropslige fremtoning, påklædning, sprogbrug, svar på spørgsmål, tilsigtede og utilsigtede oplysninger fra vedkommende. Dette for at klarlægge situationen, og hvad individer skal forvente af hinanden, samt for at opretholde individet og andres selvbilleder (Jenkins, 2006:29-31). Individer anvender disse oplysninger til at kategorisere

andre, hvorfor kategorisering er tæt beslægtet med stempling, dog er denne proces hverken ensrettet eller forudbestemt. Det er ikke kun andres reaktioner, der konstituerer den faktiske oplevelse af identitet. Individet er med til at konstruere konsekvenserne af deres egen identifikation i samspil med andre (Jenkins, 2006:44-46).

Jenkins pointerer vigtigheden af, hvordan andre reagerer, da dette påvirker valideringen af individets identitet. Individet har en vis føling med de tegn, der sendes til andre mennesker, men det kan ikke garanteres, at de tegn, der sendes, tolkes præcis, som afsenderen ønsker. Dermed bliver det til en forhandling. Og selvet skal bekræftes af andre som troværdigt, førend det kan indgå i identiteten.

Institutionel orden

Den institutionelle orden består af mønstre, organisering og etablerede måder at foretage ting på. Dette skal forstås som et mere strukturelt niveau, som bygger på sociale fællesskaber, der skabes på baggrund af organiserede systemer med fastlagte regler. Her indplaceres kollektiv identifikation, hvor ydre-indre dialektikken omhandler processuel gruppeidentifikation og social kategorisering samt magtkampen for at bevare og reproducere identiteter (Jenkins, 2006:46-48).

Jenkins skelner mellem den ydre og indre sociale identitet. Den indre sociale identifikation er gruppeidentiteten, hvorimod den ydre identifikation er kategorisering og klassificering. Indre identifikation betoner forskelligheder, hvori ydre identifikation fokuserer på ligheder, som opretholdes i et dialektisk samspil mellem intern og ekstern identifikation (Jenkins, 2006:9-12).

En social kategori inddeler individer på baggrund af et hvilket som helst kendetegn og må anerkendes af et mærkbart antal andre, men ikke nødvendigvis af dem som kategorien henfører til. I en gruppe hersker en gensidig anerkendelse medlemmerne imellem, og gruppeidentiteten udledes af en indre identitet og tillader en selvevaluering, og afholder individet fra at føle sig udenforstående. Det skaber en fælles forestilling af, hvem man er og bibringer en passende adfærd hertil. Gruppemedlemmerne overdriver lighederne intern i gruppen og forskelle mellem gruppemedlemmer og ikke-medlemmer. Følgelig forudsætter

en indre gruppeidentifikation og intern samhørighed et modsætningsforhold til andre kategoriseringer (Jenkins, 2006:115).

Nominel og faktisk identitet

Jenkins mener, at gruppeidentiteter findes og forhandles ved deres grænser i det rum, hvor det indre og ydre møder hinanden. Gruppeidentitet og gruppens grænselinje konstrueres således i interaktion med andre i en balance mellem gruppens indre identifikation og andres ydre kategorisering af gruppen. Ifølge Jenkins kan der foretages en skelnen mellem 'grænse' og 'indhold', hvor sidstnævnte udgøres af det kulturelle materiale, der karakteriserer en gruppe. Denne sondring muliggør en differentiering mellem *nominel* og *faktisk* identitet, hvor førstnævnte henviser til navnet eller som et stempel, som eksempelvis dansker eller kriminel, mens sidstnævnte henviser til *oplevelsen* af en identitet. For eksempel kan flere individer dele den samme nominelle identitet, men den kan have forskellige betydninger og konsekvenser for dem i praksis, blandt andet fordi den nominelle identitet kan udøves forskelligt (Jenkins, 2006:47). Den nominelle identitet relaterer sig altså til kategorisering – den ydre betragtning, hvorimod den faktiske identitet relaterer sig til en indre oplevelse.

Kapitel 4 Analyse

4.1 Analysestrategi og opbygning

Jeg har i de forrige kapitler præsenteret mit metodiske- samt teoretiske grundlag for min analyse. Jeg har brugt den biografisk narrative metode til indhentelse af min empiri, hvorfor jeg ligeledes finder denne metode oplagt at anvende i første del af analysen af min problemstilling. På denne måde fremkommer der en stringenthed mellem empiri og analyse. Jeg vil i denne del af analysen indledningsvis præsentere informanternes biografiske fortællinger, ud fra en aktørorienteret tilgang til den biografisk narrative fortælling. Den biografiske fortælling er med til at danne en forståelsesramme omkring fortællingen og danner grundlag for det analytiske arbejde. På denne måde forsøger jeg at være tro overfor informanternes fortælling samt holde fokus på informanternes virkelighedsopfattelse, og dermed anlægger jeg et fænomenologisk perspektiv for denne del af analysen. For at underbygge informanternes virkelighedsopfattelse, vælger jeg at inddrage citater i de biografiske fortællinger, hvor det er muligt. Benjamins fortælling er ikke optaget, hvorfor det ikke er muligt at citere fra fortællingen.

I anden del af analysen vil jeg bevæge mig mere over i et hermeneutisk fortolkende afsæt, når jeg anvender mit teoretiske analyseapparat bestående af Bourdieus begreber omkring habitus, felt og kapital. Mit teoretiske analyseapparat vil endvidere indeholde Jenkins teori omkring social identitet.

4.2 Analyse Del I

Der indledes med en individuel analyse af informanternes fortællinger ud fra en narrativ tidsstruktur. I den individuelle analyse vil jeg udarbejde en rekonstruktion af informanternes fortællinger, så fortællingerne bliver kronologiske, og på denne måde vil en række forhold blive synlige, og der opnås en større fornemmelse for selektion og hierarkisering i fortællingerne. Tillige opstår der mulighed for at se på sammenhængen i fortællingen mellem fortid, nutid og fremtid. Jeg har i rekonstruktionen af informanternes fortælling valgt, at rekonstruktionerne ikke skal følge en standard for, hvor meget de skal fylde og hvad de skal indeholde. På denne måde opnår jeg mulighed for at fremhæve, hvor meget informanterne har fortalt, og hvor detaljeret deres fortællinger er. Når jeg i nogle af rekonstruktionerne blandt andet lægger vægt på farens erhverv, men ikke morens, er dette

begrundet ved, at jeg forsøger at vægte det, som informanterne har fremhævet i deres fortællinger.

Jeg vil i rekonstruktionen starte med at se på de betingelser informanterne udtrykker, som har haft indflydelse på, at de begyndte at begå kriminalitet: *Tiden indtil de første kriminelle handlinger*. Herefter vil jeg se på, hvorledes informanterne betragter deres afsoning(er) som centrale i deres fortællinger: *Kriminalitet og afsoning*. Dette leder frem til sidste del af den narrative kronologiske tidsstruktur, som omhandler, hvilke forhold der har været medvirkende til, at de er kommet ud af kriminalitet og slutteligt hvad der fastholder dem i en kriminalitetsfri tilværelse: *Nuværende liv uden kriminalitet*.

Når jeg foretager en narrativ tidstruktur, giver det mulighed for at integrere alle elementer i fortællingen til en helhed, hvorved fortællingens forklaringsværdi skabes, og dermed fortællingen *plot*. Plottets funktion bliver dermed at skabe helhed, hvor de enkelte begivenheder ændres fra at være elementer i fortællingen til at få betydning for fortællingens udvikling.

Efterfølgende afsnit i analysens Del I, går på tværs af informanternes fortællinger, og omhandler vendepunkterne i fortællingerne. Når vendepunkterne i informanternes fortælling fremanalyseres, er det med til at underbygge, hvilke forandringer informanterne har oplevet i deres liv, som har betydning for, at de i dag lever en kriminalitetsfri tilværelse. Sluttelig vil jeg foretage en analyse af fortællingernes struktur, hvortil jeg vil anvende narrative analyseteknikker.

4.2.1 Antons fortælling

4.2.1.1 Tiden indtil de første kriminelle handlinger

Anton fortæller, at han kommer fra et pænt hjem, hvor han beskriver sig selv som det sorte får - hans øvrige familie er ikke stolt af hans livsstil. Han er vokset op sammen med sine forældre og storebror.

Omkring sin opvækst fortæller Anton, at hans far var den gamle reaktionære type, som skældte Antons mor ud, første gang Anton skulle i fængsel. Faren mente, at det var hendes skyld, fordi hun ikke blev hjemme og passede Anton og hans bror, da de var yngre. Anton

fortæller, at der har været masser af kærlighed i familien. I hvert fald fra deres mors side. Faren arbejdede som lærer på en Teknisk Skole.

4.2.1.2 Kriminalitet og afsoning

Anton fortæller, at han startede med at begå kriminalitet, da han var omkring 15 - 16 år, hvis der ses bort fra lakridsen der i en tidligere alder blev stjålet nede i Brugsen.

Anton og hans kammerater begyndte at sjæle biler på grund af den spænding det gav. De kedede sig. De var fra en lille by med 800 indbyggere, så der skulle ske noget. Til at starte med oplevede Anton det som drengestreger, men det kostede jo også penge at leve, hvorfor de begyndte at begå indbrud, og stjal det som de kunne bruge og omsætte til likviditet.

Anton var 16 år, da han første gang var i retten. Hans mor var med. Han fik en røvfuld, da han kom hjem. Anton havde herefter planer om at trække sig fra kriminaliteten, for at vise, at han godt kunne begå sig uden at foretage kriminalitet, men det gik ikke som planlagt. Efter kort tid, var Anton nemlig oppe at slås, hvilket medførte en dom på 30 dage, som han afsonede i et arresthus. Han beskriver, at han ikke var særlig stolt over denne oplevelse overfor familien, men overfor vennerne begyndte han til gengæld at opbygge et ry og anerkendelse, som han blev stolt af.

Herefter tog det fart for Anton og hans kriminelle karriere. Anton fik tilmed opbygget et ry – primært fordi han var god til at bokse. Anton fortæller, at han var uofficiel Danmarksmester i cafeteria-boksning.

Anton fik ligeledes opbygget en vis form for magt og anerkendelse i sin omgangskreds på grund af hans livsstil. Anton beskriver, at han havde *Have-syge*, forstået på den måde, at han hele tiden ville have mere.

"Altså vi stjal pengeskabe... Du ved magt og anerkendelse og så det der, hvad skal man sige, de havde sådan et fint ord deroppe på 5'eren (behandlingsafdelingen). "Have-syge" . Altså du ville ha' mere og mere."

Anton begyndte at sælge euforiserende stoffer; først hash og derefter amfetamin, og senere hen blev det endnu hårdere euforiserende stoffer.

Imens Anton begik kriminalitet og solgte euforiserende stoffer, var han i lære som maskinarbejder. Han fortæller, at han altid har haft arbejde, men at det var hårdt, fordi de skulle begå kriminalitet om natten.

Første gang han stiftede bekendtskab med Kriminalforsorgen var, da han blev hentet på sin lærerplads. Det var første gang han skulle overnatte i et arresthus. Han fortæller det var en mandag, hvor hans mor havde sagt, at de skulle have hans livret, som er stegt flæsk med persillesovs. Han græd som pisket. Han fortæller, at han var virkelig ked af det i øjeblikket det stod på, men at det var hurtigt glemt igen.

Første gang Anton afsonede var 30 dage for vold, og anden gang var tre måneder for vold. Han fortæller, hvordan anseelsen steg efter anden voldsdom. Og jo mere anseelse han opnåede, jo længere vej var der til rehabilitering.

Anton fortæller, at han bliver befalingsmand, sergent i den kongelige danske livgarde, hvilket betyder, at han begynder at få en stigende interesse for våben, og begynder at opbygge en samling af våben. Han fortæller, at i denne periode eskalerer det hele. Han begynder at sælge heroin og kokain til misbrugere. Beskriver det som et stort arbejde, men til gengæld var der mange penge i det.

En dag kommer politiet hjem til ham, hvor de finder våben, hvilket giver et halvt års fængsel. Under afsoningen af denne dom – på en udgang, kommer Anton op og slås, og får derved en tillægsstraf på otte måneder for vold.

Anton og tre andre åbner en smugcafe inde i byen. I cafeen solgte Anton amfetamin, en anden solgte kokain, en tredje solgte hash og en fjerde stod for pokermaskinerne. Herudover købte de vodka på paller, af nogle polakker, og hældte dem over på flasker med dansk banderole. Anton fortæller, at der var mange penge i det.

Imens forretninger og kriminaliteten foregår, har Anton samtidig sit job som skal passes samt kæresten og hendes barn derhjemme, der skal være tid til. De får endvidere to børn sammen. De vælger at købe et hus uden for byen, for at komme lidt væk og få mere tid sammen. Dette holdte dog ikke længe og kriminaliteten og afsoningerne fortsatte. Anton beskriver, at det eneste han fik ud af sine afsoninger var bedre kontakter til andre kriminelle rundt om i landet. Anton brugte ligeledes afsoningerne til at få sluppet af, til restitution og træning.

Den sidste dom, som Anton blev idømt var på fem år, hvilket kom som et chok for ham. Han var idømt efter våbenloven samt for narkotikakriminalitet.

For Anton var anholdelsen en hård omgang, som har påvirket ham meget. Han bliver anholdt den 5. maj 2011 om aftenen, efter at han har været ude ved sine forældre og sætte æresport op, som havde guldbryllup dagen efter. Anton beskriver, hvordan der kommer ti politibetjente for at anholde ham, og der blev på ingen måde taget hensyn til børnene. Han fortæller, hvordan han kunne høre børnene skrig, og hvordan han kunne høre, hvor skræmte de var.

Under afsoningen af denne dom vælger Anton, noget tid inde i afsoningen, at komme på behandlingsafdelingen – ikke fordi, han havde tænkt, at han egentlig ville behandlingen, men for at få en roligere afsoning. Det er en indsat, som han har afsonet med tidligere, som får ham overtalt til at søge over på behandlingsafdelingen. Anton fortæller, hvordan han oplever, at der er en anden og bedre stemning på behandlingsafdelingen, og han bliver fri for at forholde sig hash, og det fordækte der sker på de øvrige afdelinger.

Anton er på behandlingsafdelingen i 10-11 måneder, hvor han deltager aktivt, og gennemfører behandlingen. Herefter bliver han overført til åbent fængsel Søbysøgaard, hvilket sker som et led i hans udslusning.

Efter overførelsen til Søbysøgaard, begynder det hele at krakelere for Anton. Han begynder at indtage euforiserende stoffer, komme i slagsmål og drikke alkohol. Anton bliver derfor tilbageført til behandlingsafdelingen i lukket fængsel. Han var bestemt ikke stolt af at komme tilbage i lukket fængsel. Ikke mindst fordi hans tidligere behandler, havde været rigtig stolt af Anton, og havde ment, at Anton var det mest færdige produkt, som han havde

sendt videre fra behandlingsafdelingen. Anton beskriver, at det var et knæk for dem begge to.

Anton kommer til behandlingsafdelingen igen, hvor han modtaget mere behandling, og gennemfører et kriminalitetsprogram, hvor der intensiv bliver arbejdet med kriminelle tanker.

Anton bliver prøveløsladt fra behandlingsafdelingen.

4.2.1.3 Nuværende liv uden kriminalitet

Anton bliver løsladt i september 2014. Løsladelsen er en stor omvæltning fra ham. I fortællingen giver han udtryk for, at han kommer hjem, og ved ikke helt hvad han skal stille op. Nu skulle han til at være ansvarsbevidst overfor sine børn, og hvad skulle der ske med bolig. Anton vælger at flytte ind til sin kæreste.

Antons største udfordring var at sige nej til sine tidligere kammerater, og sige fra overfor det, som han var god til, og tidligere havde fået anerkendelse for. Det gjorde det endnu sværere for ham, idet han ikke havde taget den endelig beslutning om, hvorvidt han skulle holde sig fra kriminalitet. Han fortæller, at han ikke var skarp på, om han skulle lave kriminalitet eller fuldstændig sige stop. Hans mening hertil var meget svingende.

"... Så jeg er ikke helt skarp på, hverken at springe i, eller sige fuldstændig stop, jeg svingede lidt."

Ved prøveløsladelsen bliver Anton underlagt vilkår om samtaler ved Kriminalforsorgen i Frihed, og han får endvidere vilkår på om at deltage i misbrugsbehandling¹².

Anton fortæller, at han ikke har haft gavn af at møde op til samtaler. Det har derimod været i belastning for ham. Han oplever ikke, at han har haft behov for den tilbudte hjælp, og har derfor ikke oplevet, at den har medført forandringer.

Hans misbrugsbehandling bestod i, at han skulle aflægge urinprøver ved misbrugscentret, som således kunne sikre sig, at han ikke var faldet tilbage til misbrug. Der var lagt op til, at

¹² Vilkår om tilsyn ved Kriminalforsorgen i Frihed skal medvirke til at forhindre, at den dømte igen begår kriminalitet. Formålet med tilsyn er både at hjælpe og kontrollere den dømte. Den tilsynsførende socialrådgiver skal facilitere forandring og hjælpe klienten sikkert videre til et liv uden kriminalitet. Samtidig vil vedkommende kontrollere, at forskellige krav bliver overholdt, f.eks. om at holde sig fri af alkohol og narkotika. Tilsynet varer som regel et år (www.kriminalforsorgen.dk).

det skulle være samtaler, men Anton fik misbrugscentret overbevist om, at han var færdig med at tage euforiserende stoffer. Anton fortæller, at han dog et par gang efter sin løsladelse har taget lidt kokain og lidt amfetamin. Han fik det dog skidt moralsk, nu hvor han havde gennemført behandling, og syntes egentlig at han sagtens kunne lade være.

Ved løsladelsen blev han ydermere tilknyttet kommunens God Løsladelse, hvilket betød, at han kom op til kommunen som udleverede en check til ham på 5.500 kr. Kontanthjælp siger han nej tak til. Han havde aldrig været på kontanthjælp og ønskede ikke at komme det. Og han havde penge, så han manglede ikke noget, og han fik ret hurtig beskæftigelse som smed igen.

Efter at Anton er blevet løsladt er der flere af hans kammerater der bliver ved med at ringe og spørge til, om han ikke skal tjene nogle nemme penge. Anton fortæller hertil, at han har begået kriminalitet én gang efter at han er blevet prøveløsladt. Han fik en pose, som han skulle aflevere to forskellige steder. Han tjente 15.000 kr. på en eftermiddag. Efterfølgende blev Anton mødt af dårlig samvittighed, og besluttede med sig selv, at det ikke var det liv han ville.

”Men jeg havde det fandme ikke ret godt, altså moralsk, jeg havde moralske tømmermænd, vil jeg kalde det. Så var det, at jeg måtte sætte mig ned og gøre op med mig selv, er det det her jeg vil. Og så tænkte jeg tilbage på det liv jeg havde, og det er altså ikke nemt, det er jo en fuldtidsstilling også.”

Anton har et godt job, hvor han kan få alle de timer som han ønsker. Han fortæller, at han arbejder fra kl. 7 om morgenen til 17.30 hver dag, og de weekender hvor han ikke har sine børn, arbejder han også. På denne måde får han tiden til at gå, og har heller ikke længere tid til at bruge penge.

Anton bliver kontaktet af det lukkede fængsels musikmedarbejder, som spørger om han vil med ud og holde foredrag, hvilket Anton takker ja til. Anton fortæller, at han opnår en tilfredshed og anerkendelse ved at holde disse foredrag. En anerkendelse, som Anton beskriver som bedre, større og mere ægte end den han har opnået tidligere ved at begå kriminalitet.

”Præcis, der kunne jeg bare mærke, de lavede den her, så jeg fik en helt anden respekt end for dem her, ik’å. Den var meget bedre og større og den var mere ægte, altså.

Anton fortæller, at så længe han har sit arbejde, som han er glad for, og har foredragene med musikmedarbejderen fra fængslet, som omhandler hvad sang og musik kan gøre ved store og stærke mænd bag tremmer, så er det med til, at han oplever en stolthed på en ikke-kriminel måde, som han er glad for og som giver værdi for ham.

Anton fortæller, at misbrugsbehandlingen på fængslet har været medvirkende til, at han er kommet ud af kriminalitet og holder sig ude af det. Hvis han ikke havde afsonet på behandlingsafdelingen, havde han afsonet på en almindelig fællesskabsafdeling, hvor omdrejningspunktet er salg af narkotika og samtaleemnerne omhandler kriminalitet.

I fortællingen fremgår det, at hans afsoning på behandlingsafdelingen har haft betydning for, at han har opnået en række redskaber og værktøjer, som blandt har gjort ham i stand til at sige fra. Han er endvidere blevet bevidst omkring nogle andre værdier i livet, end han har været tidligere.

”Mens jeg var bandit, så købte jeg den nye Playstation 3 og 10 spil – her unger, så var der ro fra dem, så kunne jeg lave alt det der ved siden af. Men jeg kan godt mærke nu, at det der nærvær, du ved, bare det at vi er sammen, uden at det skal koste flere tusinder. Det er meget mere værd, end at købe sin frihed for sine børn, det er jo forfærdelig, altså. Det har været en øjenåbner, i den grad.”

Sluttelig nævner Anton sin alder som en afgørende faktor for, at han ikke længere gider at begå kriminalitet eller tage euforiserende stoffer.

4.2.2 Benjamins fortælling

4.2.2.1 Tiden indtil de første kriminelle handlinger

Benjamin fortæller, at han er vokset op sammen med sin mor og halvsøster. Hverken han eller søsteren har haft kontakt til deres fædre. Benjamin fortæller, at han er opvokset i fattigdom.

Benjamin er den eneste i familien, som har begået kriminalitet.

4.2.2.2 Kriminalitet og afsoning

Benjamin startede med kriminalitet, da han var ni år gammel, hvor han stjal lakridser hos den lokale købmand. Herefter fulgte hans kriminelle karriere.

Mellem 8. og 9. klasse gik det for alvor galt for Benjamin. Han brugte sommerferien på at begå kriminalitet, blandt andet tyverier. Benjamin fortæller, at han en dag i 9. klasse bliver hentet af to politibetjente. Han kommer efterfølgende på en ungdomsskole i stedet for en almindelig folkeskole. Benjamin fortæller, at det gik godt i resten af 9. klasse, men kriminaliteten starter igen herefter.

Da Benjamin er 18 år får han en dom på otte måneder for grov vold – og herfra går der et par år, inden Benjamin begynder at få de lange domme. Han bliver blandt andet dømt for narkotikahandel, røveri samt alle paragrafferne inden for vold. Benjamin har herudover afsonet otte år for røverisk overfald med døden til følge.

Benjamin fortæller, at han har prøvet de fleste euforiserende stoffer, men at det er mange år tilbage. Kriminalitet og misbrug har derfor ikke haft en sammenhæng.

Som 24årig kommer Benjamin for første gang til at afsone i lukket fængsel. Indtil da, har han været vant til at afsone i åbne fængsler, hvor han fortæller, at han kendte de fleste af sine medafsonere.

Under seneste afsoning modtager Benjamin psykologtimer, samtaler ved psykiater samt kommer til neurolog. Dette bevirker, at han bliver diagnosticeret med ADHD.

Han har under afsoningen erhvervet 9. classes afgangseksamen, og har derudover deltaget og gennemført Det Kognitive Færdighedsprogram af to gange.

Indimellem Benjamins mange afsoninger, får han to børn med fire års mellemrum. Kontakten til dem, er præget af hans kriminelle livsstil og mange afsoninger.

Benjamin har aldrig haft beskæftigelse i længere tid ad gangen, når han ikke har afsonet. Han har primært været beskæftiget med kriminalitet.

Benjamin bliver efter seneste afsoning løsladt på sin 40 års fødselsdag i juli 2009, efter at han har afsonet en dom på ni år. Han bliver løsladt på endt straf, og således uden tilsyn fra Kriminalforsorgen i Frihed.

Han fortæller, at han begik kriminalitet 6-8 måneder efter løsladelsen, hvor han solgte hash. Han stoppede, da han mente, at prisen for at blive taget var for stor.

I maj 2014 bliver han anholdt og senere idømt en betinget dom for økonomisk kriminalitet, med vilkår om tilsyn ved Kriminalforsorgen i Frihed. Tilsynet udløb sidste år i september.

4.2.2.3 Nuværende liv uden kriminalitet

Benjamin giver i sin fortælling udtryk for, at han var fast besluttet på, at han skulle leve en kriminalitetsfri tilværelse, da han stoppede med at sælge hash 6-8 måneder efter sidste afsoning. Det lykkes dog ikke helt for ham, idet han blev idømt en betinget dom. Benjamin fortæller, at det betyder meget for ham, at det er den eneste dom han er idømt i seks år, qua hans tidligere kriminalitetshistorik, hvor han aldrig har holdt sig fra kriminalitet særlig lang tid ad gangen.

Benjamin giver i sin fortælling udtryk for, at det er kontakten til Kriminalforsorgen i Frihed, som er medvirkende til, at han fortsat er ude af kriminalitet.

Benjamin modtog på et tidspunkt flere opkrævninger fra SKAT, som han ikke anede hvad han skulle stille op med. I stedet for at begå kriminalitet for at finansiere regningerne, valgte han i stedet at kontakte Kriminalforsorgen i Frihed, til trods for, at han ikke længere var i tilsyn. Kriminalforsorgen i Frihed, var ham behjælpelig med at få styr på situationen.

Benjamin beskriver det som held i uheld, at han fik den betingede dom. Hvis han ikke havde fået den, havde han ikke haft kontakt til Kriminalforsorgen, og havde dermed ikke kunne bede om hjælp. Aktuelt er Kriminalforsorgen i Frihed i gang med at hjælpe Benjamin med at finde beskæftigelse til ham, i det omfang han kan holde til det, på grund af tilkendelse af førtidspension. Der arbejdes på, at han bliver ansat i en folkeskole som pedal, i en form af skånejob.

Efter mange år i fængsel, beskriver Benjamin, at han har fået fængselssyndrom, hvilket han forklarer med, at det kan være svært selv at klare det hele; regninger og lignende. Endvidere har han været vant til at leve i en meget struktureret hverdag, hvilket er meget anderledes efter løsladelsen.

Benjamin oplever det som svært at forblive ude af kriminalitet, da han har mistet sit netværk. Han tør ikke længere blive set med sine kammerater fra hans tidligere netværk, da han er bange for at politiet vil tro, at han er begyndt på kriminalitet igen.

Benjamin har i dag kun sporadisk kontakt til sin søn på 27 år. Sønnen har valgt at tage afstand fra Benjamin, grundet hans kriminalitet og mange afsoninger. Datteren på 23 år har han en god kontakt til. Derudover har han sin mor samt stedsøster, hvortil kontakten ligeledes er god. De er alle samlet i samme by, hvor de ser hinanden ofte.

Benjamin holder foredrag for unge skoleelever, hvilket har stor betydning for ham. Det er med til at give ham en følelse af at være nyttig og blive anerkendt. Benjamin fortæller, at han bærer nag til systemet, og ved at holde disse foredrag, føler han, at hadet kommer ud.

Benjamin beskriver den vigtigste faktor til at komme ud af kriminalitet, som værende hans indre motivation, som han kalder den gyldne nøgle, hvis man vil ud af kriminalitet. Sluttelig forklarer Benjamin, at hans alder også har haft stor betydning for hans beslutning om at forblive ude af kriminalitet.

4.2.3 Caspers fortælling

4.2.3.1 Tiden indtil de første kriminelle handlinger

Casper fortæller, at han er vokset op i en kernefamilie, med samboende forældre, en storesøster og en storebror. Beskriver at han kommer fra en vellidt familie, som har gjort et stort stykke frivilligt arbejde i fodboldklubber med videre.

Casper var i et fast forhold i ti år, var gift, og beskriver at det kørte som det skulle, indtil parret finder ud af, at de ikke kan få børn sammen.

Da Casper begynder at læse på pædagogseminariet møder han en pige, Nina som har to børn og de bliver glade for hinanden. Casper forlader sin hustru og danner i stedet par med Nina. Faren til Ninas børn, Peter tager en dag fat i Casper for at fortælle, at han skal vide, at det er hans børn, og hvis han prøver på noget vil han blive slået ihjel. Caspers første tanke er, at han ikke skal have mere med Nina og hendes børn at gøre. Dette kommer dog ikke til at holde, da Casper og Nina er blevet glade for hinanden. Chikanen fra Peter fortsætter, hvor han smadrer ruder i huset, sender sms'er og en dag, da de spiser aftensmad, står Peter pludselig i køkkenet. Casper forsøger at tale Peter til fornuft, hvilket ikke lykkes. Casper har derfor flere gange fat i politiet for at anmelde Peter. Efter syv måneder med grov chikane, kan hverken Casper eller Nina udholde det længere, de er knækket psykisk.

4.2.3.2 Kriminalitet og afsoning

Nina og Casper aftaler, at de bliver nødt til at tale med Peter, for politiet gør ikke meget for at hjælpe dem. Casper beslutter at opsøge Peter for at få en dialog. Nina opfordrer til, at han tager en kniv med for at passe på sig selv, idet Peter er mere veltrænet end Casper. Casper kommer hjem til Peter, og da han åbner døren står Peter med en kniv i hånden. Casper beskriver, hvordan han forsøger at tale Peter til fornuft, og forslår, at han begynder at have samvær med børnene, såfremt han stopper med at chikanere og genere dem. Samtalen går godt, indtil Peter spørger til, om han kan få Nina tilbage. Hertil er svaret, at det kan han ikke. Peter bliver vild i øjnene, og angriber Casper, hvortil Casper trækker den medbragte kniv, rammer ham i brystkassen. Peter dør.

Det er første gang, at Casper begår noget kriminelt, og han har svært ved at tackle følgerne heraf. Han går i panik, stikker af og gemmer sig i sit mors sommerhus.

Casper fortæller, hvordan han ikke kunne hænge sammen – det hele var så urealistisk for ham.

Casper bliver anholdt et par dage efter og fortæller politiet hvad der er sket. Casper fortæller, at politiet mente, at han var en brik i et spil, for Nina havde åbenbart haft andre mænd som hun havde sms'et med. Det viser sig, at hun har haft ringet til Peter fem

minutter før Casper kommer derover, så Peter var forberedt på at Casper kom, og at han havde en kniv med.

"Så de mente jeg var en brik i et spil og, at øh, at hun åbenbart ville have at vi skulle ende i kamp med hinanden og slå hinanden ihjel åbenbart..."

Casper bliver idømt 12 år for manddrab. Casper fortæller, at Nina blev frikendt. Nævningene havde kendt hende skyldig, men dommeren frikendte Nina. Casper havde håbet på en dom mellem fire og seks år, og at Nina var dømt som bagmand.

Efter domsafsigelsen, søger Casper til Statsfængslet Østjylland, hvor der er en narkofri afdeling, hvor indsatte skriver under på, at de vil have en rolig afsoning uden nogen former for euforiserende stoffer involveret.

Da Casper skal videre til åbent fængsel, som et led i sin udslusning, kommer han til Statsfængslet Møgelkær.

Under afsoning har Casper erhvervet 10. klasse, hvor han tog dansk, engelsk og matematik, som han afsluttede med pæne karaktere. Derudover har han erhvervet HF enkeltfag.

Han har endvidere erhvervet grundkursus i erhvervsøkonomi, som han afsluttede med karakteren 10, men det var ikke muligt for Casper at gå videre med uddannelsen, som planlagt.

Efter tre år i fængsel, får Casper diagnosticeret ADHD, og medicineres med Ritalin. Diagnosen og medicinen er medvirkende til, at Casper bedre kan koncentrere sig under afsoningen, når han ikke har mulighed for at være så aktiv, som han var inden fængslingen.

Under varetægtsfængslingen og under afsoningen har Casper modtaget psykologsamtaler, for at få hjælp til at bearbejde den begåede kriminalitet. Casper beskriver, at han har fået meget ud af samtalerne, men samtidig har det været frustrerende for ham, at han ikke har kunnet modtage flere samtaler.

"Og der er selvfølgelig mange ting der har hjulpet mig, og gjort at man er blevet stærkere på nogle punkter, men jeg har det så'n, at ind imellem når man sidder og tænker, så kunne man godt bruge nogle flere psykologtimer."

Under afsoningen har Casper ligeledes deltaget i Det Kognitive Færdighedsprogram samt Anger Management. Casper skulle dog ansøge om at komme på Anger Management tre gange, inden det lykkes at komme på et hold. Omkring Det Kognitive Færdighedsprogram, fortæller Casper, at han lærte en del, men at meget af undervisningen henvendte sig til personer med en kriminel tankegang. Han oplevede dog alligevel at det var spændende, og han kunne være med til at påvirke de andre deltageres tankegang.

Casper beskriver, at det kræver, at man er opsøgende og vedholdende, når man er i fængsel, hvis man vil gøre krav på det som man har ret til, og har fået lovning på. Det være sig deltagelse i programvirksomhed, uddannelse med videre. Casper fortæller, hvordan han godt kan forstå, at dem der ikke har haft samme baggrund og støtte hjemmefra, og måske har været i fængsel mange gange, ikke har ressourcer til at blive ved med at presse på, og hvorfor de i sidste ende giver op.

Casper fortæller, at han har haft en fuldstændig uproblematisk afsoning. Den uproblematisk afsoning sammenholdt med hans velvilje i forhold til, at han gerne vil resocialiseres og ud i samfundet igen gør, at han får 'bonus', og får lov til at blive udstationeret til pensionen et år før praksis normalt foreskriver. Han bliver endvidere prøveløsladt et halv år før forventet prøveløsladelsesdato, som er efter at 2/3 af dommen er afsonet. Casper bliver således løsladt efter 7 ½ års afsoning.

Casper har aldrig haft et misbrug af alkohol eller euforiserende stoffer.

4.2.3.3 Nuværende liv uden kriminalitet

Som en del af afsoningen og Caspers udslusning blev han udstationeret til en af kriminalforsorgens pensioner. Efter at han er blevet prøveløsladt i marts 2013 bor han fortsat på pensionen. Casper fortæller, at det har været svært for ham, at få arbejde, få styr på økonomien samt boligsituationen, når han er på kontanthjælp. Casper var slet ikke klar til at komme ud på egne ben, da han blev prøveløsladt.

"Der havde jeg slet ikke styr på noget som helst. Jeg var slet ikke klar, fordi man havde været væk så længe. Og det er vildt at tænke på, at jeg røg ind som 29årig i fængsel, hvor man sådan set havde styr på en masse ting, og man står bare stille derinde. Man flytter sig ikke

en meter, og når man kommer ud, er der bare sket så mange ting, og du kan slet ikke, det er så uoverskueligt.”

Casper har planer om at flytte i egen bolig inden han bliver 40 år til september i år.

Casper fortæller, at hvis han havde været ti år yngre, da han kom i fængsel, er han ikke sikker på, at han bare havde været ligeglad med det hele. Casper mener, at det er held i uheld, at han var 29 år, da han begik kriminalitet, for ellers havde han taget endnu mere skade af at afsone i fængsel, end han har gjort nu, med baggrund i, at han mener, at man bliver asocial af at være i fængsel.

En måde, hvorpå Casper har bearbejdet sin kriminalitet er ved at holde foredrag, og holde foredrag omkring pensionens virke og formål.

Casper kæmper fortsat en kamp for at få en normal tilværelse, men det er svært for ham at finde beskæftigelse på grund af hans plettede straffeattest. Casper fortæller, at han ikke er bange for at lave kriminalitet igen, for det ved han, at det ikke kommer til at ske, men han mener, at han er stillet meget ringere i samfundet, efter at han har afsonet sin dom.

4.2.4 Daniels fortælling

4.2.4.1 Tiden indtil de første kriminelle handlinger

Daniel beskriver, at han er født ind i kriminalitet. Hans far var våbensmugler samt danmarksmester i boksning. Daniels far dør på grund af et alkoholmisbrug, da Daniel er 14 år.

Daniel er opvokset sammen med sine forældre i en baggård. Daniel beskriver dette, som en skidt start på livet. Moren arbejdede på forskellige beværtninger som tjener.

Daniels mor kunne ikke håndtere Daniel, hvorfor hun afleverer Daniel hos de sociale myndigheder, som måtte tage hånd om ham. Daniel kom efterfølgende på institution for en periode. Herefter kommer han på kostskole, hvor han er indtil han er 16 år. Da han kommer hjem fra kostskole flytter han ret hurtig sammen med en kæreste, da han og morens forhold ikke er særlig godt.

Daniel og kæresten får sammen en søn.

4.2.4.2 Kriminalitet og afsoning

Daniel fortæller, at han som 7årig starter med at stjæle cykler, sammen med sine venner. De maler cyklerne og sælger dem videre.

"Det startede allerede som 7årig med at stjæle cykler... Der boede jeg nede i Midtjylland. I en baggård faktisk, for at det ikke skal være løgn. Det var en skidt start på livet."

Dette fortsætter indtil han er 10 år, hvor han begynder at drikke øl. Som 12 - 13årig overfalder Daniel og vennerne en pusher, hvorefter de begynder at ryge hash.

Første gang Daniel er i fængsel er han 16 år, men fortæller, at han først rigtig kommer i fængsel som 25 årige, hvor han afsoner en dom for vold.

Fortæller, at han har afsonet 8-9 år i alt, i henholdsvis arresthuse samt fængsler. Han har afsonet 19 domme for våbenloven. Han har primært begået kriminalitet med henblik på en økonomisk gevinst.

Mens Daniel var sammen moren til sin ældste søn, var han inde og ude af fængslerne for korte domme.

Daniel har senere fået en datter og en søn, hvilket ikke har medført en forskel i forhold til hans kriminalitet, afsoninger og misbrug.

Den længste dom Daniel er blevet idømt er på tre år. Han fortæller, at han altid har begået organiseret kriminalitet, men aldrig er blevet taget for det. Politiet har aldrig kunne finde noget på ham, så når han har fået en dom, er det fordi andre har sladret om ham og hans gerninger.

Omkring afsoningerne fortæller Daniel, at da han var yngre, og kom til et arresthus eller fængsel, startede han med at slå den første og bedste medafsoner ned, for på denne måde at skabe respekt og få ro under afsoningen.

"Jeg lærte jo - da jeg var lille, eller yngre, at når man kommer i en arrest, så skulle man starte med at slå den første og bedste ned, for så havde man ro. Det har jeg ikke brugt i mange år selvfølgelig, for de fleste kender mig i arresterne."

Daniel har under sine afsoninger deltaget i behandling to gange, samt deltaget i de Kognitive færdighedsprogrammer, når han har afsonet i arresthus.

Mellem afsoningerne har Daniel som regel haft beskæftigelse ved siden af kriminaliteten. Han har blandt andet haft sit eget malerfirma, og ellers har han arbejdet inden for håndværkerfaget. Daniel beskriver sig selv som en god arbejdskraft.

Daniel blev senest løsladt for cirka to år siden, hvor han afsonede 18 måneder for vold. Han afsonede sin dom på en behandlingsafdeling i et lukket fængsel. Han blev for første gang prøveløsladt. Han blev løsladt med vilkår om tilsyn ved Kriminalforsorgen i Frihed samt vilkår om, at såfremt han begyndte et forbrug af euforiserende stoffer, skulle han begynde i misbrugsbehandling. Omkring tilsynet fortæller han, at det ikke har været til nogen hjælp for ham.

"Jeg synes det var fuldstændig latterlig - det mener jeg faktisk..."

4.2.4.3 Nuværende liv uden kriminalitet

Daniel har oplevet overgangen fra fængslet til frihed som hårdt, og han kæmper for at holde sig fra kriminalitet og misbrug.

I fortællingen fremgår det, at seneste løsladelse er anderledes end de forrige, da han har taget en beslutning om, at det skal være slut med kriminalitet. Det har han ligeledes sagt ved tidligere løsladelser, men han har ikke ment det.

Han fortæller, at det afgørende i forhold til, at han holder sig ude af kriminalitet og misbrug er børnenes beslutning om, at de ikke vil have noget med ham at gøre, hvis han fortsætter.

"Men det har ikke været det afgørende – det har været børnenes beslutning om, at de ikke vil snakke med mig, hvis jeg bliver ved at lave kriminalitet."

Desuden har det stor betydning fra Daniel, at han har noget at give sig til. Han arbejder meget for at tænke på noget andet end kriminalitet.

Behandlingen under afsoningen har ikke været det afgørende for, at han holder sig fra kriminalitet, men det er medvirkende til, at han har opnået nogle redskaber, der gør ham i stand til at holde sig fra kriminaliteten.

Han beskriver endvidere sig selv som udkørt. Han har haft et stressende liv, hvor han har begået kriminalitet siden han var ganske ung, og er blevet for gammel til at være kriminel.

Daniel giver i sin fortælling udtryk for, at det er svært for ham at holde sig fra kriminaliteten, da han har været god til det, og kun er blevet dømt for en lille del af den kriminalitet som har begået. Han kan derfor ikke slippe det helt, selvom der er gået to år siden seneste løsladelse. Han fortæller, at han stadig har en boks med papirer og kontakter fra både Danmark, Holland og andre lande, samt at han har en pistol liggende, så længere væk er kriminaliteten ikke. Fortæller endvidere, hvordan han straks ser et pengeskab, når han kommer ind i butik, så hans kriminelle tankegang har han svært ved at slippe.

Daniel har ikke længere noget netværk, da han tager afstand fra sit tidligere kriminelle netværk. Fortæller, at han altid har mulighed for at vende tilbage til miljøet, men så vil han begynde på kriminalitet igen. Daniel har enkelte kammerater han har kontakt med, og ellers ser han sine børn. Den øvrige familie, er der heller ikke kontakt til.

Efter seneste afsoning er Daniel begyndt at holde foredrag og deltage i tv-programmer, hvor han blandt fortæller om sin kriminelle karriere samt forholdene i de danske fængsler.

4.2.5 Tværgående analyse

I den tværgående analyse vil jeg have fokus på informanternes forståelse af de forandringer som de gennemgår. Det er særligt forandringerne, som har betydning for, hvordan informanterne er blevet kriminalitetsfrie, der har fokus i analysen. Ud fra forandringerne som bygger på informanternes fortællinger omkring sammenhængen mellem fortid, nutid og fremtid, har vendepunktsbegrebet en central betydning. Af denne grund er analysen tematiseret ud fra vendepunkter i informanternes fortællinger: *Kriminalitet som vendepunkt, afsoningen som vendepunkt samt løsladelsen som vendepunkt.*

4.2.5.1 Kriminalitet som vendepunkt

Gældende for Anton, Benjamin og Daniels fortællinger er, at de har haft en opvækst, hvor de startede tidligt med at begå kriminalitet, så for dem har kriminalitet været en del af hverdagen. For Daniels vedkommende er han vokset op med en far som var våbensmugler-

og handler, og han begyndte i en tidlig alder at hjælpe sin far med at rense våben. Casper har derimod haft en helt anden opvækst, hvor kriminalitet har været en fjern tanke.

I forhold til den biografisk narrative metode, er informanternes identitet bygget op omkring summen af det de har lært gennem livet, og hvilke værdier de har tilegnet sig, og hvornår de er tilegnede. Anton, Benjamin og Daniel har i en tidlig alder tilegnet sig værdier der er knyttet til kriminalitet, hvorfor deres identitetsdannelse er udformet herefter. Kriminaliteten kan altså tolkes at være et vendepunkt i deres liv, som vil have indvirkning på stort set hele deres liv. I og med, at kriminaliteten er begyndt på så tidligt et tidspunkt i deres liv, og har været vedvarende op gennem deres voksenliv, er det blevet en integreret del af deres personlighed. Her ses betydningen af, hvornår værdier tilegnes, for jo før værdierne tilegnes i livet, jo mere forankret bliver de i personligheden.

Vendepunktet i Antons fortælling finder sted, da han første gang stifter bekendtskab med Kriminalforsorgen, hvor han bliver hentet på sin læreplads og for første gang skal overnatte i et arresthus.

"...Det var første gang jeg skulle overnatte inde i en arrest og jeg græd som pisket kan jeg fortælle. Ja – det var en mandag og min mor havde lige sagt om morgen, at i aften skal vi have min livret ik'å, og det var stegt flæsk med persillesovs. Men det fik jeg ikke. Jeg fik et eller andet sjask. Det var frygteligt at sidde derinde i Odense Arrest, hold nu kæft, hvor var jeg ked af det man... Men ahh... Men ikke nok til, fordi når du kom ud så havde du glemt det igen ik'å."

Anton fortæller meget beskrivende, hvilket indtryk det gjorde på ham at komme i et arresthus for første gang, men samtidig gjorde det ikke det tilstrækkelig utiltalende til at han stoppede med kriminaliteten – han fortsatte tværtimod, hvorfor denne episode analyseres at være et vendepunkt for Anton, som førte ham dybere ind i den kriminelle verden.

I Caspers fortælling fremstår det faktum, at han møder en pige på seminariet, da han læser til pædagog, som et vendepunkt for ham, idet det får betydning for, at han begår kriminalitet. Casper fremstiller sig selv, som en ressourcestærk og handlende person, bortset fra det tidspunkt, hvor han begår kriminaliteten. Kriminaliteten anses derfor som et betydeligt vendepunkt for Casper, og som et skæbnesvanger øjeblik for ham, der kommer til at ændre resten af hans liv. Modsat de andre informanter, hvor kriminalitet har været en

livsstil, har det for Casper været en enkeltstående situationsbestemt hændelse. Den begåede kriminelle handling har fået Caspers liv til at tage en uventet drejning, som han ikke havde forudset.

"Jeg fortryder det selvfølgelig og det vil jeg komme til resten af mit liv, at jeg har gjort det jeg har gjort, fordi det var jo ikke den rigtige løsning på det og øh... men som psykologen også siger, jamen alle har et bristepunkt og nogen holder længere end andre og øh nogen de ville allerede efter to måneder have, hvad skal man sige, øh klikket eller hvad skal man sige.

I fortællingen udviser Casper et behov for, meget detaljeret at fortælle om, hvad der gik forud for drabet, hvilket kan tolkes som en måde, hvorpå Casper bearbejder den kritiske situation, når han fortæller den igen og igen, og dermed reagerer med en slags taledelirium. Denne fortællerstil kan være et forsøg på at skabe forståelse for de ubegribelige oplevelser der er hændt, og derved skabe mening i det tilsyneladende meningsløse samt være med til at skabe en fortælling, hvor den negative konfiguration giver mening, og samlet set opstår plottet samt helheden.

I fortællingen fremstiller Casper sig selv som *offer*, set ud fra en narrativ tilgang. Først som offer for Ninas plan om at få en til at slå hendes ekskæreste ihjel, derefter som offer for at have begået kriminalitet, og straffen der medfølger, og sluttelig, som offer for samfundets manglende accept af ham, hvilket blandt andet medfører problemer i forhold til at finde en kæreste samt komme i ordinær beskæftigelse.

4.2.5.2 Afsoningen som vendepunkt

Afsoningen ses i informanternes fortællinger, ud fra en biografisk narrativ analytisk tilgang som et vendepunkt i deres liv, idet afsoningen for informanternes anses som et opbrud med deres tilværelse. Betydningen af dette opbrud opleves og håndteres dog forskelligt, og afhænger tydeligvis af informanternes livsførelse inden anholdelsen.

For Daniel er hverken kriminalitet, misbrug eller afsoninger, noget usædvanligt. Han har gennem det meste af sit liv, levet af kriminalitet og har haft et forbrug af euforiserende stoffer. Både hans omgangskreds og hans far har haft samme livsførelsen som Daniel. Seneste afsoning kan analyseres at være et vendepunkt for Daniel, da hans børn ved denne afsoning tog en beslutning om, at de ikke vil have mere med ham at gøre, hvis han fortsatte

med kriminalitet og misbrug, hvorved Daniel fik en motivation for at stoppe. Daniel har tidligere afsonet på en behandlingsafdeling, hvor det ikke har gjort en forskel ved løsladelse, men under seneste afsoning på behandlingsafdelingen gav det mere mening, da Daniels motivation var en anden og han ville en forandring. I Daniels fortælling fremstår familien både som det *onde* samt *hjælperen*. Som det onde i forhold til, at Daniel er opvokset hos en kriminel far, hvorved Daniel i en tidlig alder selv blev kriminel. Derimod anses børnene som hjælperen, der har hjulpet Daniel ud af kriminalitet og misbrug.

Daniel har ved denne afsoning oplevet en motivation, for at komme ud af kriminalitet, og har fået redskaber, qua hans deltagelse i misbrugsbehandling til at fastholde denne motivation. Dette vendepunkt anses som begyndelsen på en forandring i Daniels fortælling, som kommer til at have betydning for hans identitetsdannelse.

For Anton blev sidste afsoning et vendepunkt for ham, for var han blevet løsladt inden han havde bearbejdet sin vrede mod systemet og sin hævngherrighed, ville han være tilbage i kriminalitet med det samme.

"Jahh... Havde de lukket mig ud, havde jeg kørt direkte ned og sprunget den politistation i luften, så gal var jeg."

Hvis Anton ikke havde bearbejdet sin vrede gennem misbrugsbehandlingen, havde han forsat den kriminelle livsstil ved løsladelsen. Behandlingen var medvirkende til, at Anton opnåede redskaber og værktøjer til håndtere kriminalitet og misbrug, og har dermed afgørende betydning for, at han holder sig ude af kriminalitet.

" ... Nej hvis det der, den lille smule kunne gøre mig så meget godt, så måtte jeg hellere overgive mig lidt til det der behandling. Og jo mere, jeg involverer mig og jo mere jeg suger af det der, jo bedre får jeg det. Og kommer derop fra total rank og stolt, som bare fanden ik'å. Bumstærk på alle mulige måder."

I Antons fortælling ses det, hvorledes den kontekst, som oplevelserne finder sted i, har betydning for at skabe mening og forandring. *Stedet* i fortællingen, får hermed en central rolle. Såfremt Anton ikke var kommet på behandlingsafdelingen, var der ikke samme grundlag for en forandring.

I Antons fortælling fremtræder to betydningsfulde personer; den ene er en fængselsbetjent fra det åbne fængsel, hvor Anton startede sin afsoning.

”Der kommer jeg ned, men jeg er jo gal ad helvede til, der er så en betjent dernede, MA, som lynhurtig tager mig som kontaktperson, eller jeg får hende som kontaktperson, og hende er jeg meget tryk ved. Og hun er absolut den bedste betjent, som Søby har, og nogensinde vil få.”

Den anden betydningsfulde person er Antons misbrugsbehandler, der er med til at skabe en forandring hos Anton, som er medvirkende til, at der sker en ændring i Antons norm- og værdisæt.

”Jeg havde gennemført hele behandlingen - op i fase 3 og hele svineriet. Og jeg var – hold da kæft - og der havde jeg aldrig været før i mit liv, som da jeg tog deroppe fra. Du ved... De kunne bare komme.”

Her ses vigtigheden og betydningen af at have *betydningsfulde andre* i fortællingerne, da disse er medvirkende til, at der opstår en forandring og at forandringen udvikles positivt.

Caspers afsoning var i den grad en ukendt og uvant verden for ham. Det var første gang han var i fængsel og havde kun begået kriminalitet én gang, hvilket han blev idømt 12 års fængsel for. Ifølge den biografisk narrative teori, kan det analyseres, at afsoningen var et vendepunkt for Casper, idet han har afsonet 7½ år af hans liv. Afsoningen har haft store konsekvenser for Caspers videre liv, blandt andet, at Casper efter afsoningen er ringere stillet i samfundet end inden afsoningen.

” ... Så var jeg blevet endnu mere fucked op i hovedet, end hvad – jeg siger ikke at jeg er helt fucked op i hovedet, men man bliver lidt asocial af at sidde i fængsel, og det har taget tid at komme tilbage.”

Casper har en oplevelse af, at hans verden er gået i stå under afsoningen, mens verden udenfor er forandret. Afsoningen ses altså som et vendepunkt for Casper, som har bevirket en betydelig forandring. En forandring der ikke ses at være positiv. I fortællingen benytter Casper sig af pronomeren *man*, der kan tolkes som en generalisering Casper anvender, så det ikke kun er ham der har oplevet negative konsekvenser på baggrund af hans afsoning. Dette kan være en måde, hvorpå han bedre kan håndtere de negative konsekvenser som han oplever. Når han gør det til en generalisering, kan det være nemmere for ham at være i, da det gælder for mange afsonere.

I Caspers fortælling fremtræder tillige en betydningsfuld anden, som er en fængselsbetjent. *"...der røg jeg ned i et hul, og jahh, jeg havde ikke lyst til noget som helst, og min celle havde jeg tapetseret i alt hvad jeg kunne finde af udklip, og efter otte måneder kommer der en rigtig rigtig sød ung fængselsbetjent, og sætter sig i fodenden af sengen og siger: Du bliver nødt til at tage dig sammen. Nåhh okay, siger jeg så (...) Jeg kunne jo godt se, at det er rigtigt det hun sagde, såhh... jeg blev barberet og kom til at se fornuftig ud igen, og det er igen det der med, det er ens skyldfølelse, som jeg tror tog meget over."*

Fængselsbetjenten i fortællingen er med til at hjælpe Casper til at håndtere den krise han oplevede først i sin afsoning, og hjalp Casper til at komme ovenpå igen. I denne del af Caspers fortælling fremtræder han som en skrøbelig person, der har svært ved at håndtere sit liv, på grund af den begåede kriminalitet. Modsat resten af fortællingen fremtræder Casper i denne del, som offer for sine egne handlinger, hvorimod han i resten af fortællingen fremtræder som offer for andres handlinger og manglende anerkendelse overfor ham.

Benjamins seneste afsoning har ikke på samme måde som i de øvrige informanternes afsoninger været udslagsgivende for, at han i dag lever et liv uden kriminalitet. Afsoningen kan stadig tolkes som et vendepunkt i og med, at afsoningen har været et opbrud med hans liv, som har stor indflydelse på, hvordan han selv og andre opfatter ham, og hans identitetsdannelse er derved præget heraf. Endvidere har Benjamin erhvervet sig kompetencer og redskaber under afsoningen, som har været gavnlige for ham efter følgende.

Afsoningen kan altså anskues som et centralt vendepunkt i informanternes liv, som enten direkte har tvunget dem til at ændre deres tilværelse eller medført, at de har taget deres liv op til revurdering. Der er dog stor forskel på, hvordan de betragter deres muligheder eller mangel på samme efter endt afsoning, hvilket jeg vil beskrive nærmere i det følgende afsnit.

4.2.5.3 Løsladelsen som vendepunkt

I Caspers fortælling er det ikke blot afsoningen der har været et vendepunkt. I fortællingen fremtræder løsladelsen og tiden efter løsladelsen som en tid, som har stor betydning for ham.

Casper fortæller, hvordan han har afsonet sin idømte straf i fængsel og på en af Kriminalforsorgens pensioner, men føler, at det er tiden efter løsladelsen, som han for alvor oplever som straffen.

"Øhhh men den mulighed får man bare ikke. Jeg vil sige sådan, i Danmark er det ikke sådan... Jeg har fået en dom på 12 år og min straf. Nu kommer det til at lyde hårdt og forkert i nogles øjne, men min straf er sådan set ikke de år jeg sidder i fængsel, den kommer bagefter af samfundet..."

Ud fra den biografisk narrative teori, ses det, hvordan Casper fremstiller sig selv som offer, efter at han har afsonet sin straf. *Modstanderen* er arbejdsgiverne og samfundet generelt, som ikke vil tage et socialt ansvar og ansætte en person med en plettet straffeattest. Til gengæld fremstår Kriminalforsorgens pension, som *hjælper*, idet de lader Casper blive boende, da han ikke selv har mulighed for at finde et sted at bo. I Caspers fortælling er der stor diskrepans mellem, hvordan han betragter sine muligheder eller mangel på samme efter løsladelsen, kontra inden afsoningen.

Anton har ved løsladelse skulle gøre op med sig selv, hvilken vej han ville gå; kriminalitet eller ej. Det er først ved løsladelsen det virkelig går op for ham, at det bliver svært for ham at sige fra overfor kriminaliteten. Anton beslutter sig for, at være stærk og sige fra, hvorfor løsladelsen anses for at være et betydeligt vendepunkt. Løsladelsen har på denne måde været medvirkende til at skabe en stor forandring hos Anton, som løbende har indvirkning på Antons identitet. Grunden til, at han kunne sige fra overfor kriminalitet skyldes til dels hans deltagelse i misbrugsbehandling samt hans muligheder for andre alternativer til kriminalitet. Anton fandt sig hurtig beskæftigelse som smed efter løsladelsen, hvilket betyder, at han får tiden til at gå med andet end kriminalitet.

I Benjamins fortælling er det som sådan ikke løsladelsen der bliver et vendepunkt for ham, men nærmere kontakten han får til Kriminalforsorgen i Frihed. Benjamin får problemer med nogle regninger, og har brug for hjælp, for ikke at vælge den nemme og kendte løsning, som

er kriminalitet. *Hjælperen* bliver i hans tilfælde Kriminalforsorgen i Frihed. Benjamin vælger efterfølgende at fortsætte med at bruge den hjælp som Kriminalforsorgen i Frihed kan tilbyde. I Benjamins fortælling kan det analyseres, at den *onde* er politiet. Benjamin oplever en begrænsning i sin hverdag, da han har følt sig nødsaget til at sige fra overfor alle sine kammerater, da han er bange for, at såfremt der bliver begået noget kriminalitet i området, hvor han bor, eller af tidligere kammerater, vil politiet tro, at Benjamin har været involveret. Benjamins forandring i forhold til ikke længere at være kriminel, har altså givet ham nogle begrænsninger i hverdagen, som gør, at Benjamin er meget isoleret.

For Daniel har løsladelsen betydet en stor omvæltning for ham, som har været et opbrud med den måde han tidligere har levet sit liv på, hvorfor løsladelsen tolkes som et vendepunkt for Daniel. Han har opnået en motivation til at komme til at leve en kriminalitetsfri tilværelse, efter børnenes beslutning om, at de ikke ønsker at være en del af hans liv, hvis det omhandler kriminalitet og misbrug. Daniel har ved løsladelse skulle starte et andet liv, end han har været vant til ved tidligere løsladelser, hvor han er kommet ud til det samme liv, som han havde inden afsoningen. Misbrugsbehandlingen under seneste afsoning har været medvirkende til, at Daniel kan fastholde motivationen, og bygge videre på værdier der knytter sig til at leve en ikke-kriminel tilværelse. En stor del af Daniels identitet bygger på en kriminel livsstil, hvorfor det er en stor forandring for Daniel, som gradvis vil ændre hans egen opfattelse af sig selv, til ikke at være kriminel. Jo længere tid der går fra løsladelsen, jo længere væk kommer han fra sin kriminelle tankegang.

Gældende for alle informanterne er det, at de har formået at finde alternativer til kriminalitet ved løsladelsen. Det være sig i form af beskæftigelse, familie samt foredrag.

4.2.6 Fortællingernes struktur

Fortællingernes struktur analyseres ud fra to forskellige dimensioner; *genre* og *struktur*.

Fælles for fortællingerne er, at genren analyseres til at være et *udviklingsdrama*, hvor vendepunkterne og de radikale ændringer der fremkommer i fortællingerne, får betydning for informanternes liv og identitetsdannelse. Vendepunkterne antager både negativ og positiv karakter og er med til at skabe et dramaturgisk spændingsgrundlag.

Udviklingsdramaet giver et indblik i, hvordan informanterne er nået dertil, hvor de er i dag, ud fra deres forskellige fortællinger, som udtrykker forskelligartede oplevelser.

Informanternes fortællinger kendetegnes ved både regressive- samt progressive episoder. De regressive episoder kommer til udtryk, når Casper oplever modgang og negative hændelser i forhold til, at han ikke kan komme i beskæftigelse, eller når Benjamin føler sig isoleret, fordi han har afskåret sig fra sit tidligere netværk. De progressive hændelser understreger derimod, når det går godt for informanterne. Eksempelvis når Benjamin får hjælp af Kriminalforsorgen i Frihed til at komme i beskæftigelse, eller når informanterne oplever glæde og anerkendelse ved at holde foredrag.

Informanternes fortællerstil er meget forskelligartet. Især Anton og Benjamin har fortalt deres fortællinger meget beskrivende og i en forholdsvis kronologisk rækkefølge, hvorimod det der kendetegner Daniels fortælling er, at den er rodet, og bærer præg af fragmenter og opbrud frem for kontinuitet. I Daniels fortælling bliver det dermed vanskeligere at kæde adskilte episoder sammen til et meningsgivende forløb og fremskrive plottet, hvilket kan tolkes som et udtryk for, at Daniel ikke selv er fuldstændig afklaret med sit liv, og hvad der skal ske fremadrettet. I fortællingen udtrykker Daniel, at der er meget kaos i hans liv på nuværende tidspunkt.

"Så skal man ikke have alle de problemer som jeg har."

Problemerne som blandt andet omhandler brud med kæresten og ingen fast bopæl medfører, at han selv har svært ved at finde meningen med tilværelsen, og har svært ved at se sammenhængen mellem fortid, nutid og fremtid. Daniel er ikke nået dertil endnu, hvor det giver mening for ham at kæde forskellige hændelser sammen til én fortælling, hvor de enkelte dele går op i en højere enhed. Dette ses ydermere i hans fortællerstil, hvor han har svært ved at fortælle flydende og sammenhængende medmindre der bliver stillede konkrete spørgsmål.

Den manglende kontinuitet i fortællingen kan ligeledes opfattes som et udtryk for, at Daniel ikke er hundrede procent afklaret i forhold til kriminalitet og misbrug.

"Jeg snyder lidt en gang imellem (...) at man ikke lige betaler alting til staten."

I fortællingen siger Daniel, at han ikke længere begår kriminelle handlinger, hvilket i hans kontekst er en virkelighed, men samtidig fortæller han, at han ikke indberetter alt til Skat,

og bagatelliserer dermed denne form for kriminalitet. Igennem fortællingen er der sket en personlig udvikling med Daniel, og en ændring i hans værdiforståelse, og han er beriget med nye kvaliteter, hvor han ikke længere begår organiseret kriminalitet. Han er dog ikke nået dertil, hvor sort arbejde, og manglende betaling til staten er forkert i hans værdiforståelse.

I forhold til misbrug, fortæller Daniel, at han ikke længere er i misbrug.

”Den her gang har jeg faktisk kun – tror jeg, prøvet kokain en gang efter jeg kom ud.”

I måden, hvorpå Daniel fortæller omkring sit misbrug, vurderes det at ligge implicit i fortællingen, at når han taler om misbrug omhandler det udelukkende om hårde euforiserende stoffer, da et forbrug af hash ikke anses som værende et misbrug, i hans kontekst.

Denne måde at fortælle omkring kriminalitet og misbrug kan tolkes som, at det for Daniel er en måde, hvorpå han forsøger at skabe et positivt selvbillede som ikke-kriminel, og hans måde at få troen på, at livet har en mening og et mål.

Fortællingerne er et udtryk for informanternes virkelighed, og fremstår som sandheden i deres verdensbillede. Det er i den forbindelse ikke uvæsentligt at nævne, at der i Antons fortælling fremstår oplysninger, som står i kontrast til virkeligheden. Anton fortæller, at han har været sergent i den danske livsgarden, hvilket umiddelbart ikke vurderes at være foreneligt med, at han på daværende tidspunkt har haft en plettet straffeattest. Dette kan anses for værende en forglemmelse eller, at han husker rækkefølgen af sin fortælling forkert. Umiddelbart tolkes det ikke som et udtryk for, at han ikke har været sandfærdig i resten af sin fortælling.

Den måde informanterne udtrykker sig på i fortællingerne, kan være sigende i forhold til, hvilket miljø og baggrund de kommer fra. Anton og Daniel bander meget i deres fortællinger og bruger udtryk som *fanden* og *findme* ret ofte, og har et generelt hårdt sprog, hvilket kan ses i sammenhæng med, at de har været en del af det kriminelle miljø i mange år, og har mange afsoninger bag sig. Casper derimod udtrykker sig ikke ved hjælp af mange bandeord, hvilket skal ses i tilknytning til, at han ikke kommer fra samme kriminelle miljø.

4.2.7 Sammenfatning

I ovenstående analyse er der lavet en individuel rekonstruktion af informanternes fortællinger samt analyseret, hvad der er vendepunkter i deres liv. Dette er med til at give et billede af, hvordan informanterne udtrykker deres forandringer, og hvilke forandringer der finder sted. Det giver endvidere et billede af, hvad der er medvirkende til at hindre og forebygge recidiv, set ude fra informanternes oplevelser.

I informanternes fortællinger, opleves det meget forskelligt, hvordan de er nået dertil, hvor de er i dag, når man ser på de forskellige hændelser i deres fortællinger, som de tillægger betydning. Der ses dog at være sammenhæng mellem vendepunkterne for informanterne, hvortil det skal nævnes, at vendepunkterne opleves og tackles forskelligt, ud fra deres fortællinger omkring vejen ind i kriminalitet og deres kriminelle karriere. På denne måde opleves sammenhængen mellem fortid, nutid og fremtid at have stor betydning. Deres fortællinger om fremtiden er altså bestemt af deres fortællinger om fortiden.

Analysen viser, at det er fælles for informanterne, at de har gennemgået en forandring, der har medvirket til, at de ikke længere er kriminelle. Informanterne udtrykker forskellige hændelser i livet, som de tillægger betydning for deres forandring. Anton udtrykker eksplicit, at han har lært at tillægge andre værdier i livet, som for ham er mere ægte og værdifulde, end han har oplevet før, med den kriminelle livsstil. Benjamin har en motivation, som har hjulpet ham ud af kriminalitet, samtidig med, at han oplever, at prisen for at begå kriminalitet er for høj. For Casper gælder det, at han kæmper med at få sig en normal hverdag igen, og han har Kriminalforsorgens pension til at hjælpe ham. Sluttelig gælder det for Daniel, at hans børn har været alt afgørende for, at han har fundet motivationen til at forblive kriminalitetsfri.

Fælles for informanterne er det, at de alle tillægger deres alder betydning for, at de ikke længere begår kriminalitet. Anton, Benjamin og Daniel er medtaget efter, at de har levet et langt og stressende liv med kriminalitet, og for Casper betyder alderen, at han bedre kan håndtere de udfordringer han møder, efter at han har afsonet. Ydermere er det gældende for dem alle, at de oplever, at foredrag er en medvirkende faktor til, at de holder sig fra kriminalitet.

Det kan ud fra analysen sammenfattes, at informanterne har oplevet, at der har været forskellige hjælpere i deres fortællinger som har haft en fremtræden rolle; Kriminalforsorgen i Frihed, Kriminalforsorgens pension, misbrugsbehandling samt familie.

Fælles for informanterne er, at de har valgt noget andet med deres liv end kriminalitet og der er sket en forandring i forhold til deres værdiorienteringer samt forestilling om, hvad det gode liv er. Denne holdningsændring har præget informanterne måde at se dem selv på, og derfor deres identitetsdannelse.

4.3 Analyse Del II

I analysens Del II har jeg ud fra et fortolkningsarbejde af de biografisk narrative interviews identificeret de væsentligste temaer. På baggrund af denne proces har jeg identificeret fire temaer, som er gennemgående i de biografiske fortællinger: *Opvækstvilkår*, *netværk*, *beskæftigelse* samt *anerkendelse*. Tematiseringerne vil jeg analysere ud fra Bourdieus teori omkring kapital, felt og habitus; herunder socialisering, samt Jenkins teori omkring social identitet, i en tværgående sammenlignende analyse. Teorivalget er foretaget ud fra, hvad jeg har fundet mest brugbart i forhold til at analysere de ovenstående temaer.

4.3.1 Opvækstvilkår

Informanterne kommer fra forskellige opvækstvilkår. Daniel er opvokset hos sin far, der har levet en kriminel tilværelse. Ud fra Bourdieus begreb omkring habitus, kan denne fase af Daniels liv, tolkes som værende medvirkende til dannelsen af Daniels habitus, og således den subjektive virkelighed for Daniel, som er den måde, hvorpå han opfatter verden, samfundet og andre mennesker.

For Anton og Benjamins vedkommende har kriminalitet ligeledes været en integreret del af deres liv siden de var ganske unge, hvorfor det, ligesom ved Daniel, har været med til at udvikle deres habitus, og den måde, hvorfra de anskuer verden.

Det kan analyseres, at Caspers habitus, har bygget på en anden ramme for måden han oplever, tænker og anskuer verden. Casper har kun én gang foretaget kriminalitet i sit liv, og har ellers fungeret som de fleste andre unge, der kommer fra en velfungerede familie, hvor uddannelse har været en del af opvæksten.

Anton, Benjamin og Daniels socialiseringsproces tager sig anderledes ud end Caspers, hvilket tolkes som et resultat af forskellen i deres forskellige positioner i samfundet. Bourdieu har udarbejdet et system til forståelse af individers muligheder for tilegnelse af kulturelle færdigheder og deres positioneringer i samfundet, samt hvad der afgør deres handlinger. Til at beskrive denne position bruger Bourdieu begrebet kapital.

Informanternes kapitalformer er forskelligartet set ud fra deres opvækstvilkår samt deres familiemæssige baggrund. Ikke alene fødes de med forskellige grader af kapital, men også muligheden for at erhverve kapital er meget afhængig af deres sociale baggrund. Ud fra Bourdieus kapitalbegreb kan det således tolkes, at Benjamins opvækst har været præget af en manglende økonomisk kapital, hvorfor Benjamin selv mener, at han var nødsaget til at foretage kriminalitet for at få tøj på kroppen.

I Caspers familie har den kulturelle kapital været vægtet højt, idet uddannelse har haft en høj prioritet. De forskellige kapitalformer, har været medvirkende til, hvordan informanterne har udviklet deres habitus, identitet samt deres socialiseringsproces.

Ifølge Jenkins teori om social identitet, kan identitet ikke behandles som noget statisk, men skabes og genskabes derimod i en dynamisk proces. Identitet er altså en proces af noget igangværende eller opstående. Informanternes forskelligartede opvækst og kapitalformer påvirker altså deres identitet, da denne er kontekstuel og i høj grad præget af sociale værdier. Informanternes opvækst får dermed betydning for, hvordan de agerer fremadrettet i livet.

Daniels identitet er præget af, hvordan han fra en ganske ung alder hjalp sin far med at rense våben, og han identificerer sig med de normer og værdier som han er vokset op med. Ud fra Bourdieus begreb om felt, er feltet kendetegnet ved, at en gruppe deler nogle grundlæggende værdier om, hvad der er værd at beskæftige sig med. Det vil sige, at hver felt har sine principper og kriterier, som er gældende netop for det respektive felt. Det analyseres, at Daniel i en meget ung alder, har oplevet anseelse i det kriminelle felt. Daniels identitet er blandt andet skabt ud fra sociale kategoriseringer, som jævnfør Jenkins er udenforståendes kategorisering af andre, når de andre defineres til at tilhøre en bestemt kategori. Den sociale identitet skabes gennem hele livet ved at definere sig ind og ud af forskellige sociale kategorimedlemskaber, som eksempelvis det kriminelle felt. Hermed

tilegner Daniel sig samfundets sociale kategorisering samtidig med, at han tilegner sig de kulturelle normer for, hvordan han interagerer med og reagerer overfor personer tilhørende disse kategorier. Kategoriseringen som kriminel kan være medvirkende til at vedholde Daniel sin kriminelle tilværelse, da omgivelsernes forventninger til ham har stor betydning for, hvordan udviklingen af identiteten forekommer. Det kan endvidere få negative konsekvenser, da informanterne vil have tendens til at situationsforklare deres adfærd i forhold til den gruppe de identificerer sig selv med.

Anton og Benjamin er i en ung alder blevet en del af et felt, hvor omdrejningspunktet har været kriminalitet. De har dog ikke på samme måde haft en familie, hvor de er socialiseret ind i kriminalitet. Ud fra Bourdieus begreb om felt, kan det analyseres, at Anton og Benjamin har bevæget sig mellem to felter, henholdsvis et felt, hvor kriminalitet har været det dominerende og et felt, hvor familiens og samfundets normer har været gældende. Felterne repræsenteres dermed af forskellige værdi- og normsystemer, som Anton og Benjamin har skulle navigere i. Disse normsæt er dog ikke nødvendigvis eksplicite, men vil alligevel have betydning for deres habitus og deres socialisering, samt den måde, hvorpå de opfatter dem selv. Dette kan henholdes til Jenkins institutionelle orden, hvor informanternes normalitetsbilleder er knyttet og indlejret i deres normer og værdier samt etablerede måder at foretage hændelser på i deres dagligdag.

I forhold til den sociale identitet, anses deres identitetsdannelse at være mindre præget af kriminalitet, og de normer og værdier der er forbundet hermed, end det er tilfældet ved Daniel. Anton og Benjamin har haft en familie, som har påvirket deres identitetsdannelse ved at påføre dem værdier, som ikke er forbundet med kriminalitet. De ikke-kriminelle værdier er socialiseret via deres opvækst i deres familier, som har levet et liv, der har været svarende til samfundets normer.

Anton: *"... Men der var mine forældre sgu ikke særlige stolte og det gjorde så, at jeg lige træk mig lidt men ahh..."*

I begyndelsen da Anton og Benjamin begik kriminalitet og blev opdaget i det, var de meget optaget af, hvordan deres familier reagerede på det, som ovenstående citat også tydeliggøre. Men efterhånden som respekten og anseelsen steg i det kriminelle felt, fik familiens normer og værdier mindre betydning. Det kan analyseres, at der gradvis sker en

ændring af de internaliserede normer. Internalisering og kategorisering spiller en rolle for Anton og Benjamin, da disse vil have betydning for identifikationen af dem selv. Kategoriseringen er en ydre identifikation, da den opstår fra udenforstående, hvorimod gruppeidentifikationen som Anton og Benjamin bliver en del af, er en indre identifikation. Kategoriseringen og gruppeidentifikation er to samtidige processer, som gensidig påvirker hinanden. Da identitet ifølge Jenkins altid vil være styret af denne indre-ydre-dialektik, får måden, hvorpå andre opfatter Anton og Benjamin betydning for deres egen oplevelse af dem selv.

4.3.2 Netværk

Mens Benjamin og Daniel har identificeret sig med det kriminelle felt og de dertilhørende værdier, har Anton til dels formået at leve et dobbelt liv, hvor han på den ene side, har været en del af et organiseret kriminelt felt og på den anden side har formået at varetage beskæftigelse og sin familie. Antons identitet har været påvirket af det dobbeltliv, som han har ført, hvor der har fulgt en del respekt og en vis status med at være en integreret del af det kriminelle felt, samtidig med, at han skulle passe beskæftigelse og familien. Det centrale, i henhold til Bourdieus begreb omkring kapital er, at alle former for kapital er med til at afgøre Antons position i samfundet. Alt efter, hvilket felt Anton bevæger sig i, er der forskellige kapitalformer, som vil vise sig at være nyttige og som medfører anseelse. Anton har inden for det kriminelle felt en stor social kapital, idet der har været et stort gruppetilhørsforhold og gruppeidentifikation. Anton har opbygget et stort netværk af kriminelle, som han har anvendt i forhold til at begå kriminalitet. Han har altså evnet at bruge sine kapitalformer til fordel for at foretage kriminalitet. Qua hans kriminelle handlinger, har han endvidere fået opbygget en stor økonomisk kapital. Samlet set kan det tolkes, at Anton har haft en stor symbolsk kapital, i form af anerkendelse og respekt indenfor det kriminelle felt. Denne symbolske kapital har Anton ikke nødvendigvis kunne anvende i andre felter, da det er forskelligt fra felt til felt, hvad der giver respekt og anerkendelse.

Ud fra Bourdieus begreb omkring habitus, kan det analyseres, at den respekt og anerkendelse som både Anton, Benjamin og Daniel er blevet mødt med i det kriminelle felt

har de internaliserede, og er dermed begyndt at se dem selv i lyset heraf. De erfaringer, som de har gjort sig via deres position i feltet, indlejredes i den kriminelle livsstil, som har påvirket deres opfattelses- og handlingsmønstre i forskellige situationer. Deres habitus er dermed ændret over tid, til at indeholde en forventning om respekten.

Samtidig med, at de har opnået en respekt og en anerkendelse i det kriminelle felt, har deres symbolske kapital været høj ifølge heraf. De har desuden opnået en følelse af at høre til, hvilket har påvirket deres sociale kapital.

Analyseret ud fra Jenkins teori omkring identitetsdannelse er Anton, Benjamin og Daniels identitet påvirket af, hvordan andre oplever og kategoriserer dem, samtidig med at informanterne forstår sig selv ved hjælp af grænsedragninger mellem lighed og forskellighed; det vil sige, hvem er tilsvarende dem og hvem adskiller sig fra dem. Anton, Benjamin og Daniel opfatter sig selv som tilhørende en gruppe bestående af kriminelle, og bliver tilmed kategoriseret som kriminelle, hvorfor deres identitet er stærk præget af kriminelle holdninger.

For Casper derimod, har det ikke været opvækstbetingelserne og netværket, og hans socialisering, som har haft indflydelse på hans kriminalitet. Casper har ikke oplevet sig selv som værende kriminel, og har altid taget afstand fra kriminalitet. I Caspers fortælling giver han udtryk for, at han har haft vanskeligere ved at komme i fængsel, end de andre informanter. Ud fra Bourdieus begreb omkring felt, kan det analyseres, at Casper har haft sværere ved at komme i fængsel, eftersom han er tilgået et felt, som er meget anderledes end det han har været vant til. Idet Casper ikke tidligere har været en del af det kriminelle felt, er det svært for ham at kende til reglerne og principperne som er gældende i et arresthus eller i et fængsel. Der eksisterer en del uformelle regler, som kræver kendskab til feltet for at kunne begå sig, eller i hvert fald have nemmere herved. De uformelle regler består blandt andet i at lære hierarkiet blandt de øvrige medafsonere at kende. Alt dette er meget uvant for Casper, hvorfor han oplever det som sværere at komme i fængsel, end de øvrige informanter gør. Anton, Benjamin og Daniel har været vant til at være en del af det kriminelle felt, og har flere afsoninger bag sig, hvorfor de har et mere indgået kendskab til feltet end Casper har.

Set ud fra Jenkins kategoriseringsbegreb, analyseres det, at Casper har haft sværere ved at komme i fængsel, i og med han ikke opfatter sig selv som kriminel, men bliver kategoriseret her som. Der opstår hermed en diskrepans mellem Caspers nominelle og faktiske identitet, hvor der ikke er sammenhæng mellem, hvordan andre opfatter ham, i forhold til hvordan han opfatter sig selv.

Anton har efter løsladelsen valgt at vende tilbage til det kriminelle felt. Han var på tidspunktet for løsladelsen dog ikke afklaret omkring, hvorvidt han ville fortsætte med at begå kriminalitet. Efter at han besluttede sig for, at han ikke længere ville begå kriminalitet, er det lykket for ham at forblive en del af det kriminelle felt – dog med en vis afstandstagen. Set ud fra Bourdieus begreb omkring symbolsk kapital, kan grunden til, at det kan lykkes for Anton at holde sig fra kriminalitet, til trods for at han fortsat bevæger sig i samme felt, skyldes hans høje status i miljøet, som har gjort ham i stand til at sige fra, og stadig opnå en respekt herfor.

Ud fra Bourdieus begreb omkring felt, kan der opstå udfordringer og dilemmaer ved, at Anton bevæger sig i samme felt som tidligere, når han ikke længere deler de samme værdier som dem der er gældende i feltet. Uagtet at Anton har en høj social kapital i feltet, er det tvivlsomt, hvorvidt han har magten eller retten til at redefinere reglerne og værdierne i feltet, når hele omdrejningspunktet for feltet er kriminalitet. Det er derfor ikke sikkert, at Anton kan holde sin position i feltet, når han ikke længere deler de andres interesser og værdier.

Ifølge Jenkins identitetsteori, kan det blive problematisk for Anton at forblive på feltet, da hans egen måde at identificere sig på, ikke længere stemmer overens med gruppeidentiteten, og for at skabe og udvikle hans egen identitet, vil han forholde sig til de andres identitet, som jo er forskellig fra hans. En mulig grund til, at Anton vælger at forblive en del af feltet kan skyldes, at det giver ham en følelse af at høre til, samtidig med, at samfundets ydre kategorisering af ham, henleder til, at han forbliver i feltet. Anton kan have en oplevelse af, at hvis han ikke længere er en del af det kriminelle felt, mister han ligheden og samhørigheden, som har beskyttet ham mod følelsen af at være udenfor. En anden mulig årsag til, at han fortsat gerne vil være en del af feltet kan være, at forskellen mellem ham og de andre medlemmer i gruppen bliver synliggjort, og på denne måde, har han større mulighed for at skabe en identitet, som tager afstand fra kriminalitet, da identitetsskabelse altid finder sted ved at sammenligne sig med andre.

I Antons fortælling tillægger han det stor betydning, at han har afsonet på en behandlingsafdeling, og ikke på en almindelig fællesskabsafdeling. Såfremt Anton havde været på en almindelig fællesskabsafdeling havde han bevæget sig i samme miljø, som han kom fra, og det havde derfor været sværere for ham at komme ud af kriminalitet. Ved en afsoning på en behandlingsafdeling, lærer han at værdsætte andre værdier og normer end tidligere.

Ud fra Jenkins identitetsteori, kan det analyseres, at Anton kommer til en anden afdeling, hvor der er andre forventninger til ham, som handler om, at han skal tage ansvar, arbejde med sig selv, sin kriminelle tankegang og sine misbrugsproblematikker, idet han kommer til at høre i kategorien *Afsoner på en misbrugsbehandlingsafdeling*. Han kan på denne måde identificere sig med kategorien samtidig med, at han kan identificere sig med gruppen, hvorfor der opstår en samhørighed mellem den ydre og indre identifikation.

Det har stor betydning for Anton, hvorvidt han afsoner på en almindelig fællesskabsafdeling, hvor omdrejningspunktet fortsat er kriminalitet og misbrug, eller om han afsoner på en behandlingsafdeling, hvor de øvrige afsonere ligeledes vil en forandring, og forventer det samme af Anton. Anton identificerer sig med afdelingen og de øvrige afsonere på afdelingen og påtager sig de etablerede handlingstendenser som forefindes på afdelingen, og han reflekterer over dem i forbindelse med hans egne handlinger.

For Benjamin har det ikke været muligt at vende tilbage til det kriminelle felt, da det eneste som har knyttet ham til feltet har været en fælles interesse for kriminalitet og misbrug. Benjamin giver i sin fortælling udtryk for, at han bestemt ikke længere identificerer sig med feltet - tværtimod tager han afstand fra det. Ud fra Bourdieus teori, kan det analyseres, at Benjamins kapitalformer er ved at ændre sig, og at han derfor ikke vil tilbage til et felt, hvor han ikke længere identificerer sig med de normer og værdier der er gældende. Når Benjamins kapitalformer gradvis ændres, og de forbliver ændret over tid, vil de efterhånden påvirke hans habitus, da denne ikke er en uforanderlig størrelse, men derimod et åbent system af holdninger der hele tiden udsættes for ydre og indre påvirkninger. Disse påvirkninger vil enten forstærke eller ændre habitus. Kriminalitet har dog været en del af Benjamins liv gennem mange år, hvorfor processen i forhold til at ændre habitus vil være lang, og foregå over længere tid og under konstant påvirkning af de ydre strukturer, som i Benjamins tilfælde er straffeattesten samt det omgivende samfunds holdning til ham. De

ydre kategoriseringer får hermed en afgørende rolle. Det vil sige, når Benjamin til tider fortsat har oplevelsen af at blive betragtet som kriminell af politiet, da de fortsat holder øje med ham, kan processen komme til at tage endnu længere tid, da det bliver sværere for ham at kropsliggøre hans forandring, når han oplever at disse ydre påvirkninger er modstridende, henset til hans egen oplevelse og identifikation. Det centrale for Benjamin bliver hermed relationen mellem de ydre strukturer og kategoriseringer samt de kropsliggjorte strukturer i habitus og den sociale identitet.

Daniel har valgt at forlade sit gamle netværk bestående af kammerater som er kriminelle og som har et forbrug af euforiserende stoffer. Selvom han har forladt feltet er det svært for ham ikke at komme tilbage i kriminalitet og misbrug. Daniel har stadig en boks, hvori han opbevarer kontaktoplysninger på sit kriminelle netværk. Han har ligeledes en pistol liggende, som han ikke har kunnet skille sig af med. Daniel giver i sin fortælling udtryk for, at han har svært ved at slippe kriminalitet og misbrug helt.

"Jeg har faktisk stadig en hel boks fyldt med papirer og kontakter, også fra Holland og andre lande. Jeg har den stadigvæk, så længere væk er jeg åbenbart ikke fra kriminalitet. Jeg kan ikke slippe det helt."

Ud fra Bourdieus begreb om habitus kan det tolkes, at Daniel handler ud fra sin habitus, som er skabt og påvirket af hans tidligere oplevelser, som har præget hans socialisering. Daniels handling og ageren bærer præg af det liv han tidligere har levet. Set ud fra Bourdieu, vil habitus altid forsøge at føre individet ind i situationer, der bekræfter individets tidligere holdninger og adfærd, så habitus sikres en vis stabilitet, mens situationer, der udfordrer habitus og sætter spørgsmålstejn herved, undgås. Dette sker for Daniel, hvilket bevirker, at han har svært ved at lægge kriminalitet og misbrug fra sig, da det har været en del af hans liv og socialisering, fra han var ganske ung.

Ifølge Jenkins kan det analyseres, at Daniel har en stærk gruppeidentifikation, hvorfor det er svært fra ham at forlade gruppen. Ligeledes kategoriserer det omgivende samfund fortsat Daniel som kriminell qua hans lange kriminalitetshistorik, hvilket betyder for Daniel, at det bliver endnu mere vanskeligt at forlade gruppen og feltet.

Især Casper har oplevet, at han har mistet sit tidligere netværk, da netværket har taget afstand til ham, efter at han har begået drab. Modsat de andre informanter, som selv har

valgt at tage afstand fra deres tidligere miljø, oplever Casper, at andre har taget afstand fra ham. Ud fra Bourdieus kapitalbegreber, kan det analyseres, at Casper som følge af kriminaliteten har mistet meget af sin sociale-, kulturelle- og økonomisk kapital, hvilket er faktorer der er medvirkende til positionere sig på feltet, hvor han kom fra. Kampen om positioneringen, vil som udgangspunkt omhandle, hvem der besidder mest af den gældende kapital for feltet. Casper har altså ikke længere sit tidligere netværk, og oplever samtidig, at han har svært ved at opbygge et nyt. Han har tillige svært ved at finde en kæreste.

”De giver sig ikke den tid til at lære en at kende, og jeg har det sådan lidt, hvornår skal man fortælle det? Skal man fortælle det fra dag et eller skal man fortælle det efter tre måneder, når man har fundet ud af hvem hinanden er. Så er det også bare lidt efter tre måneder; hva’ øhh okay det var lige noget af en hemmelighed ikke?”

Ud fra Bourdieus forståelse af habitus, bliver Caspers habitus påvirket af, at han for nuværende har svært ved at se sig selv have et tilhørsforhold til en bestemt social gruppe. Efter afsoningen har Casper som før nævnt, mistet økonomisk-, kulturel- samt social kapital, hvilket bevirker, at han ligeledes har mistet symbolsk kapital, som afhænger af de tre forgående kapitalformer. Casper oplever i den grad, at kategoriseringen som kriminel, kommer til at have en negativ konsekvens for ham.

Samlet set, kan der ud fra Bourdieus kapitalbegreber analyseres, at informanternes livsstil og netværk i høj grad afspejler informanternes kapitalformer. Informanterne omgås de personer, som ligner dem, hvilket hænger godt sammen med tilbøjeligheden til at søge det velkendte. Ifølge Jenkins er omgangskredsen en stor del af informanternes identitet, idet denne opstår i det relationelle forhold og derved påvirkes heraf. Identiteten får informanterne til at handle på bestemte måder, så de er sikker på, at udefrakommende individer identificerer dem korrekt.

Når informanterne har truffet et valg om at leve en kriminalitetsfri tilværelse, hænger det sammen med deres kapitalformer af henholdsvis økonomisk-, social- og kulturel kapital samt deres hidtidige erfaringer som er forankret i deres habitus og sociale identitet.

4.3.3 Beskæftigelse

Casper var inden anholdelsen studerende, og han har altid været vant til at være i beskæftigelse, enten i form af et fritidsjob ved siden af studierne eller som fuldtidsbeskæftigelse, og har på denne måde altid været selvforsørgende.

Ud fra Bourdieus forståelse af begrebet habitus, har Caspers habitus indeholdt et beskæftigelseselement, som har været medvirkende til at forme hans identitet. Dette element har han svært ved at opfylde, eftersom han har fået en plettet straffeattest, der gør det betydeligt sværere for ham at finde beskæftigelse. Casper er i øjeblikket på kontanthjælp, hvilket skaber en vis frustration, da han gerne vil i beskæftigelse, og have noget der skaber mening i hans liv.

"... Jeg blev så opsagt så det er hårdt, så øhh jeg kæmper lidt, men det er svært for der er ikke mange der vil ansætte en der har den straffeattest, desværre... Selv om der er rigtig mange der står frem og siger selvfølgelig skal de da have en chance mere."

Ud fra Bourdieus kapitalbegreber, kan det tolkes, at Casper ikke længere har den fornødne kapital til at finde beskæftigelse. Hans kulturelle kapital er blevet betydelig mindre, efter at han har begået kriminalitet og som følge heraf har fået en plettet straffeattest. Det betyder, at Casper er på kontanthjælp, som endvidere har betydning for hans økonomiske kapital. For Casper har det stor betydning for hans identitetsdannelse, at han ikke kan finde arbejde, og dermed er forsørget via det offentlige, hvilket har indvirkning på, hvordan andre opfatter ham, og hvordan den symbolske kapital udmønter sig.

Sammenholdt med Jenkins teori om identitet kan det analyseres, at Casper er i et identitetsdilemma, hvor han ikke selv mener, at der er sammenhæng mellem den måde, hvorpå samfundet tilsyneladende opfatter ham på og de ydre kategoriseringer, qua hans plettede straffeattest, og den måde han faktisk oplever sig selv på. Casper vil dermed opleve meninger og forventninger, der tager udgangspunkt i hans plettede straffeattest, som vil have indflydelse på de sociale processer, der styrer hans adfærd og grundlæggende opfattelser. Såfremt han fortsætter med at modtage feedback der ikke stemmer overens med hans egen forståelse, kan det i større grad få betydning for hans indre identifikation, da kategorisering ikke blot ses som en klassifikation, men ligeledes som en intervention, som får betydning for identitetsdannelsen, såfremt klassificeringen er tilstrækkelig effektiv, hvilket den anses at være i Caspers tilfælde.

I forhold til Bourdieus kapitalbegreb, kan Casper vurderes at være den med umiddelbart flest ressourcer inden afsoningen, set ud fra hans kapitalformer. Casper er samtidig den af informanterne, som føler sig mest fastlåst i forhold til at komme videre med sit liv. Han beskriver følgende omkring sin situation:

"Men mit, fordi det er så personfarligt kriminalitet, det forsvinder aldrig forsvinder fra straffeattesten, det vil sige jeg bliver straffet videre. Selvom jeg kun har fået 12 år, så har jeg i teorien fået livsstraf og det synes jeg er forkert, fordi jeg bliver dømt resten af mit liv for noget der skete på 10 sekunder, og det er noget som alle kan komme ud i, og jeg synes det er forkert, at øhh, at man bliver dømt på den måde..."

Ud fra Caspers samlede kapital, som han var i besiddelse af, inden han begik kriminalitet, analyseres denne at være medvirkende til, at Casper kan formå at afholde sig fra kriminalitet igen, til trods for, at han ikke kan komme i beskæftigelse, og hans kapitalformer er væsentligt reduceret. Der kan argumenteres for, at Casper oplever en begrænset adgang til arbejdsmarkedet, grundet kategoriseringen.

Selvom Anton har levet et dobbeltliv, hvor han har begået kriminalitet ved siden af sin beskæftigelse, har han altid formået at passe sit arbejde, og gøre det godt, og dermed opbygge et godt ry.

"... men jeg havde altså også et ry derude, altså, ikke fordi det skal lyde særlig smart, men jeg kunne mit arbejde og var hurtig, og min faglige kunnen var et eller andet sted over middel."

Ud fra Bourdieus forståelse af kapital, kan det tolkes, at Anton har formået at opnå en symbolsk kapital på baggrund af hans kulturelle kapital, som henleder til hans arbejdsevne. Den symbolske kapital har været medvirkende til, at det ikke har været en hindring for Anton at finde beskæftigelse efter løsladelse.

Til trods for, at Anton har haft opbygget et godt ry inden for sit erhverv og opnået en vis symbolsk kapital, er han stadig blevet mødt af negative fordomme, på grund af hans fortid, hvorfor det kan tolkes, at der har været en diskrepans mellem hans kulturelle kapital omkring beskæftigelse, og den symbolske kapital der er forbundet hermed. Anton er god til sit arbejde, men han bliver ikke anerkendt i den grad, som han fortjener, grundet hans kriminelle fortid.

Efter seneste løsladelse er Benjamin tilkendt en førtidspension, hvilket betyder, at han ikke er i beskæftigelse. Benjamin har ikke været i ordinær beskæftigelse forinden sine mange afsoninger, men levede af sin kriminalitet. Benjamin har dog efterfølgende fået et ønske om at komme i beskæftigelse, i den udstrækning som det er muligt i forhold til førtidspensionen.

I tilknytning til Bourdieus begreb omkring kapital og felt, kan Benjamins ønske om at komme ud på arbejdsmarkedet tolkes ud fra, at han tidligere har været vant til at opnå anerkendelse via sin kriminalitet. En anerkendelse og en symbolsk kapital han kun har opnået på det kriminelle felt. Nu hvor Benjamin ikke længere er kriminel, skal han finde en ny måde, hvorpå han kan opnå anerkendelse.

Ud fra Jenkins teori omkring identitet, kan det fortolkes således, at Benjamin mangler indhold i sin tilværelse at identificere sig med, i forhold til at opbygge sin identitet. Benjamin har gennem en lang årrække identificeret sig med kriminalitet, både via den ydre og indre identifikation, hvor det nu handler om at få ændret andres forventninger til ham. Benjamin har ikke selv haft de fornødne ressourcer til at dette kunne lykkes. Han har derfor kontaktet Kriminalforsorgen i Frihed med henblik på at få hjælp til at komme i beskæftigelse. Han har ligesom Casper ikke selv mulighed for at finde beskæftigelse, grundet straffeattesten. Endvidere er Benjamin udfordret af, at han ikke kan varetage ordinær beskæftigelse, grundet tilkendelsen af førtidspension, hvorfor det skal være et fleksibelt og rummeligt job. Såfremt det lykkes for Benjamin at komme i beskæftigelse, har han mulighed for at udvide sine kapitalformer, idet han opnår kulturel kapital i kraft af sin beskæftigelse, og han får ydermere mulighed for at skabe sig et nyt netværk, som ikke er bestående af kriminelle. Dette vil i sidste ende være med til at skabe en forandring i henhold til habitus samt Benjamins identitetsdannelse.

Daniel er ligeledes tilkendt førtidspension, men har som regel alligevel mere eller mindre været i beskæftigelse, når han ikke har afsonet. Han har endvidere haft eget firma, så for Daniel har det ikke haft nogen betydning, at han har haft en plettet straffeattest. Daniel oplever, ligesom Anton, at han har et godt ry indenfor hans håndværk, hvorfor han ikke har svært ved at opnå adgang til beskæftigelse.

Henset til Jenkins identitetsteori, kan beskæftigelse og den ydre kategorisering, som medfølger beskæftigelsen medføre, at informanterne oplever normaliserede aspekter, som er med til at forme identifikationen og identiteten hos dem.

4.3.4 Anerkendelse

Det fremkommer i flere af fortællingerne, at det har været vigtigt for informanterne at opnå en form for anerkendelse. Flere af informanterne har været vant til at opnå anerkendelse og succes via kriminalitet qua deres kriminelle evner. Informanterne, har efter, at de er ophørt med at begå kriminalitet, fundet andre måder, hvorpå de kan opnå anerkendelse og respekt.

For alle informanterne gælder det, at de holder foredrag for uddannelsesinstitutioner, til krimimesser med videre. Foredragene giver dem en følelse af at kunne hjælpe andre ved at berette om deres fortællinger. Endvidere oplever de en vis form for respekt, idet de er kommet ud af kriminalitet, og nu står frem og fortæller om, hvordan de har levet et liv med kriminalitet, og for flere af informanternes vedkommende også et liv med misbrug. Informanterne opnår altså anerkendelse fra den gruppe mennesker, som de ønsker at identificere sig med. Informanterne synes således at stræbe efter en slags normalisering igennem deres fortællinger omkring deres kriminelle livsstil.

Anton: "Præcis der kunne jeg bare mærke, de lavede den her, så jeg fik en helt anden respekt end for dem her, ik'å. Den var meget bedre og større og den var mere ægte, altså."

Anton fortæller i ovenstående citat, hvordan han oplever, at den anerkendelse han bliver mødt med er større og mere ægte, end den han har været vant til tidligere. Ud fra Bourdieus begreber om kapital, kan det tolkes således, at Anton, og de øvrige informanter opnår en respekt og en symbolsk kapital, fra det øvrige samfund, og ikke længere kun fra det kriminelle felt. Det kan være medvirkende til, at de oplever den som særlig i forhold til, hvordan de har oplevet den symbolske kapital i det kriminelle felt.

Det gælder for alle informanterne, at de ikke længere er en del af det felt, hvor kriminalitet og misbrug er fokus, men i stedet i et felt, hvor de forsøger at være en del af det øvrige samfund, og indrette sig efter de normer og regler der er gældende. Af denne grund er det særligt vigtigt, at de føler sig anerkendt og opnår symbolsk kapital.

Ud fra Jenkins teori omkring identitet betyder anerkendelse fra samfundet meget, i forhold til, hvordan informanterne opfatter dem selv. Når den ydre kategorisering bliver internaliseret og forankret i identiteten, har informanterne nemmere ved at fravælge kriminalitet. Når informanterne holder foredrag, er der en forventning fra samfundet om, at informanterne holder sig ude af kriminalitet og misbrug, og det er blandt andet på denne baggrund, at informanterne opnår anerkendelse. Disse forventninger fra det omgivende

samfund har indflydelse på, hvordan informanterne handler fremadrettet og er med til at ændre deres grundlæggende opfattelser. Gradvis i denne proces vil informanternes identitet ændre sig fra at indeholde kriminelle værdier til at indeholde ikke-kriminelle værdier. Anton, Benjamin og Daniel har fra en tidlig alder foretaget kriminelle handlinger, hvorfor en stor del af deres identitetsdannelse er baseret herpå, hvilket betyder, at det bliver en længerevarende proces at ændre deres egen samt samfundets forventninger til dem.

Igennem mange år har Anton, Benjamin og Daniels symbolske kapital været forbundet med deres kriminelle livsstil, og været forbundet med deres identitet som kriminel. Anton har gennem kriminalitet og sin færden i det kriminelle felt opbygget et ry og rygte, både blandt kammerater i miljøet, ved politiet samt i fængslerne efter hans mange afsoninger.

"Jeg kommer til Randers med tre betjente, og i bælte, og ser farlig ud, ik'å... og bliver også behandlet derefter. Stærk negativ styrende, og så'n synes jeg ikke selv jeg er, overhovedet, men sådan vurderer de det."

For Anton har hans ry og rygte været en fordel for ham i det kriminelle felt, hvorved han har opnået symbolsk kapital. Den symbolske kapital, som han har opnået i det kriminelle felt, har han ikke kunne anvende eller opnå på andre felter, hvor han derimod er blevet betragtet som farlig og negativ stærk styrende.

Anton har dermed oplevet, at den symbolske kapital han har opnået via sin kriminalitet, har været en fordel for ham blandt de øvrige afsonere.

"Jeg kom over på Blok C. Der sidder XX. Han hører, at jeg er fra Odense og så mangler jeg ingenting. Jeg kunne både låne penge..."

Denne oplevelse er dog anderledes blandt personalet i Kriminalforsorgen, som har en anden oplevelse af ham, der har medført, at der har været større opmærksomhed på ham, grundet hans ry og tidligere adfærd.

Modsat de andre informanter var Casper ikke kendt i Kriminalforsorgen, da han blev anholdt. Han har derfor ikke haft skabt sig et billede af, hvem han er hos politiet eller Kriminalforsorgen, og han har ikke haft forventninger at leve op til, eller forventninger som han har skulle forsøge at ændre. Han har derfor skulle opbygge et ry blandt de ansatte, men også blandt de øvrige afsonere.

"Og der kan man så sige, at det var held i uheld for det er forfærdelig, at jeg skal sidde i fængsel, fordi jeg har slået en ihjel eller... Nej det er ikke forfærdeligt for jeg skal selvfølgelig straffes for det jeg har gjort, men øhh... når jeg nu skulle ryge i fængsel, så er det noget af det bedste at ryge i fængsel med, for du kan få lov at gå i fred, da der er en vis respekt omkring en."

Set ud fra Bourdieus teori, har det været en fordel for Casper, at han afsonede for drab. Casper har ikke ligesom de andre informanter, haft mulighed for at opnå symbolsk kapital på det kriminelle felt, men til gengæld har kriminalitetens art, i sig selv, været medvirkende til, at han har opnået denne kapital blandt de øvrige afsonere. Kriminalitetens art har under afsoningen været medvirkende til, at han har haft det betydeligt lettere blandt de øvrige afsonere, men efter løsladelsen har Casper oplevet, hvordan den symbolske kapital han opnåede i fængslet, har haft modsat virkning. Casper oplever ikke, at han får den anerkendelse, som han mener, at han er berettiget til.

"... fordi det er ikke det menneske jeg er, men det er det menneske man bliver set som."

Casper kæmper for at ændre sine kapitalformer, i form af uddannelse/beskæftigelse, nyt netværk, samt den økonomiske kapital, men har svært herved, hvilket medfører at han heller ikke opnår den symbolske kapital. Den manglende accept og anerkendelse fra det omgivende samfund, kommer til at have indvirkning på hans identitetsdannelse. Ud fra Jenkins identitetsteori, bliver Caspers identitet påvirket af omgivelsernes forventninger til ham. Disse forventninger er ikke særlig høje, da han bliver kategoriseret som drabsmand, til trods for, at han har afsonet sin straf. Forventningerne bliver en integreret del i Casper, hvorfor det bliver endnu vanskeligere for ham at komme videre i livet. Jenkins tillægger dog individet modstandskraft, men Casper vurderes ikke at være modstandsdygtig overfor de ydre identifikationer, idet de fylder betragteligt for ham, og har en stor betydning og indvirkning for ham i hverdagen.

Benjamins hverdag bærer ligeledes præg af, hvilke forventninger det omgivende samfund har til ham. Hans kriminalitetshistorik betyder, at han blandt andet tager meget hensyn til, hvilke mennesker han omgås, for ses han sammen med kriminelle, vil politiet måske antage, at Benjamin er begyndt at foretage kriminelle handlinger igen. Dette har for Benjamin betydet, at han har haft sværere ved at komme ud af kriminalitet, eftersom at han har skulle kæmpe med egne forventninger, men også det omgivende samfunds forventninger til ham.

I forhold til Jenkins identitetsteori, bærer Benjamins identitetsdannelse præg af, hvorledes andre opfatter ham. Såfremt andre havde en positiv forventning til ham, ville han selv have lettere ved at tro på det, da identiteten udformer sig ud fra andres forventninger til ham. Det samme er gældende for Bourdieus forståelse af habitus, som er den måde, hvorpå Benjamin anskuer verden på, ud fra en kropslig internalisering af en række samfundsmæssige forhold.

Samlet set for informanterne, ses det, at de internaliserer de forventninger, som de forestiller sig, at omverdenen har til dem. Ifølge Jenkins foregår denne identitetsforhandling og håndtering ikke uden betingelser. Informanterne trækker på en distinktion imellem en tilsyneladende identifikation og en faktisk identifikation. Informanterne beskriver, hvordan de ikke længere selv, opfatter sig selv som kriminelle, men alligevel oplever de, at samfundet kategoriserer dem som værende kriminelle. For informanterne kommer dette til at betyde, at de har endnu sværere ved at komme til at leve en kriminalitetsfri tilværelse.

De ydre identifikationer vil altid have en indflydelse på informanternes forståelse af deres egen sociale identitet og indre selvbillede. Forestillingerne giver dem en fornemmelse af andres vurderinger, bedømmelser og kategoriseringer. Informanterne giver i fortællingerne udtryk for, at de tillægges negative egenskaber og vurderes mindre anerkendelsesværdige. Selvom informanterne afviser og modstår ydre identifikationer, vil de stadig reflektere over identifikationen, hvilket i sidste ende gør den til en del af deres indre selvidentifikation.

4.3.5 Sammenfatning

Ud fra analysens Del II, hvor problemstillingen analyseres ud fra Bourdieu og Jenkins, har det vist sig, at for tre ud af de fire informanter har deres opvækstvilkår og tidlige socialisering haft betydning for, at de er begyndt på kriminalitet, hvorimod, at det for den sidste informant har været en situationsbestemt hændelse, som har medført kriminalitet og afsoning. Udviklingen i de tre informanters kriminelle karriere anses at have en direkte sammenhæng med den anseelse, respekt og anerkendelse som de har haft i det kriminelle felt. Ud fra Bourdieus begreb om kapital, kan det sammenfattes, at informanterne har opnået en stor grad af symbolsk kapital på det kriminelle felt. For de tre informanter gælder

det, at denne høje symbolske kapital, som de har opnået, har bevirket, at de har haft vanskeligere ved at komme til at leve en kriminalitetsfri tilværelse, da de ikke på samme måde har kunnet opnå denne respekt i samfundet. En måde, hvorpå alle informanterne opnår respekt og en symbolsk kapital i samfundet, er via de foredrag, som de holder på uddannelsesinstitutioner, til krimimesser med videre.

På baggrund af, hvordan informanterne erfarer deres muligheder efter afsoningen, kan det sammenfattes, at alle informanterne har oplevet udfordringer, efter løsladelsen, i forhold til at komme videre med deres liv.

Ud fra Bourdieus begreb om kapitaler, ses der ikke at være nogen sammenhæng mellem, hvilket kapitalformer informanterne var i besiddelse af inden afsoning, og hvordan de klarer sig efter afsoningen. Umiddelbart var det Casper der havde den største samlede kapital inden afsoningen, også i forhold til, at han kun har begået kriminalitet én gang, men samtidig opleves han at være den der har sværest ved at komme videre i forhold til at få et normalt fungerende liv. Caspers kapitalformer inden afsoningen, vurderes dog at have en langt større positiv betydning, når det gælder risikoen for recidiv til ny kriminalitet. Casper vurderes ikke at være recidivtruet, mens de andre informanter ikke vurderes at tage samme afstand til kriminalitet som Casper gør.

Det kan konkluderes, at der er sket en betydelig ændring af informanternes identitet, som er startet under afsoningen, og er forsat efter afsoningen. Denne skabelse af identitet kommer til at have væsentlig indflydelse på deres liv fremadrettet.

For tre af informanterne har de levet en tilværelse, hvor kriminalitet og misbrug, har haft en stor rolle i mange år. Deres identitet har altså udformet sig ud fra deres kriminelle tilværelse, og kriminalitet har derfor været en stor del af deres identitet. Gennem deres seneste afsoninger har de foretaget sig noget aktivt, for at skabe en forandring og arbejdet med dem selv; herunder deres kriminelle tanker og misbrug, ved deltagelse i misbrugsbehandling og deltagelse i kognitive færdighedsprogrammer. For informanterne har det været medvirkende til, at de har opnået redskaber til at sige fra overfor kriminalitet, samt bevare og opbygge sunde værdier, som de vil leve efter. Under afsoningen har de skabt et fundament, og skabt en lille forandring hos dem selv, som de har arbejdet videre med efter afsoningen. Det har ikke været let for de tre førnævnte informanter, da deres

identitet, stadig har været præget af kriminalitet. Informanterne har været i et dilemma, hvor de har stået overfor valget mellem kriminalitet eller ej. I sidste ende har de valgt at lægge kriminaliteten bag sig, og leve efter de sunde værdier, som de opstartede under afsoningen. De har efterfølgende haft mulighed for at bygge videre på den nye livsstil, og identiteten har efterhånden ændret sig til ikke længere at være kriminaliteten, som det bærende element. Det er en lang proces, og for flere af dem vil det tage en årrække, før de kan sige, at de ikke længere identificere sig med kriminaliteten.

Caspers identitet har ikke i samme grad været bygget op omkring kriminelle holdninger, da han aldrig har betragtet sig selv som kriminel. Efter at han blev idømt 12 år for drab, begyndte andre at se ham som kriminel, og han blev en del af Kriminalforsorgen, hvor han blev behandlet ud fra at være kriminel og blev kategoriseret som kriminel. Det har uden tvivl haft indflydelse på, hvordan han har oplevet sig selv, da identiteten er opbygget omkring, hvilke forventninger andre har til ham, og hvilken kategorisering han er blevet inddelt i. Casper kæmper fortsat med, at skabe et billede udadtil og en facade, som værende ikke-kriminel, for på denne måde at opbygge en identitet, hvor både ham selv, men også omverdenen ikke betragter ham som kriminel, og på denne måde opnå konsensus omkring den nominelle- og faktiske identitet. Det samme er gældende for de andre informanter, at det kræver hårdt arbejde at vise omverden, at de ikke længere er kriminelle, for på denne måde at overbevise dem selv om det.

Samlet set kan det vurderes, at de forhold som har betydning for at forebygge og hindre kriminalitet, bygger på den tidlige socialisering; jo mere kriminalitet er forankret i identiteten, jo sværere kan det være at bryde med. Endvidere har det en væsentlig betydning, hvordan tidligere kriminelle bliver mødt i frihed efter endt afsoning – og om de får en chance til, eller om de fortsat betragtes som kriminelle efter afsoningen. Et forhold der ydermere tillægges værdi er udbyttet af afsoningen og hvorvidt man har deltaget og profiteret af behandlingen eller på anden måde har udbygget sine ressourcer. Sluttelige vurderes det at have betydning, hvorvidt man har mulighed for at opnå anerkendelse i samfundet enten via beskæftigelse, ved at holde foredrag eller ved at agere som et godt familiemedlem.

Kapitel 5 Konklusion

Formålet med nærværende speciale har været at undersøge, hvad tidligere kriminelle tillægger af afgørende betydning for, at de ikke længere foretager kriminalitet, samt at undersøge hvilke forhold der har betydning for at forebygge og hindre recidiv, set ud fra tidligere kriminelles subjektive erfaringer og fortællinger.

Ud fra analysen, som bygger på mit empiriske materiale bestående af fire biografisk narrative interviews med tidligere kriminelle, kan det konkluderes, at fælles for informanterne gælder det, at de betragter afsoningen som et centralt vendepunkt i deres fortællinger, enten fordi den har medført forandring i tilværelsen, skabt nye muligheder eller at deres liv er taget op til revision på baggrund heraf.

Under informanternes seneste afsoning har de deltaget i resocialiserende indsatser, i form af misbrugsbehandling samt kognitive programvirksomheder, hvor der henholdsvis er arbejdet med misbrugsadfærd og kriminel tankegang. Informanterne udtrykker, at disse tiltag har været medvirkende til, at de har formålet at holde sig fra kriminalitet. Indsatserne har dog ikke været altafgørende for, at de ikke længere begår kriminalitet, det har deres motivation for en kriminalitetsfri tilværelse derimod været. Motivationen er for informanterne opstået på forskellig vis, og er opstået på grund af udefrakommende faktorer, som har udviklet sig til en indre motivation. Anton ønskede at afsone på en behandlingsafdeling, for at få en afsoning der ikke kun omhandlede euforiserende stoffer og kriminalitet. På behandlingsafdelingen lærte Anton at værdsætte andre værdier, hvorfor hans motivation blev større og gradvis internaliseret. Benjamins motivation opstod, da han ikke længere ønskede et liv der kun omhandlede kriminalitet og Casper havde en motivation for at komme tilbage til det liv, han levede, inden han foretog kriminalitet. For Daniels vedkommende opstod hans motivation, idet hans børn forlangte, at han kom ud af misbrug og kriminalitet. Efterhånden som informanterne har oplevet positiv respons fra deres familier og andre i deres nære omgivelser, er motivationen udviklet til en indre og større motivation. Den indre motivation konkluderes at være en nødvendighed for en varig effekt.

Efter løsladelse har der endvidere været væsentlige faktorer, der har haft indvirkning på, at informanterne har kunnet leve en kriminalitetsfri tilværelse. Det er dog meget forskelligt,

hvad informanterne har tillagt værdi efter afsoningen. For Anton og Daniel har beskæftigelse været afgørende, i og med, at det har været medvirkende til, at de har haft andet at tænke på end kriminalitet, og de har heller ikke haft tiden til at begå kriminalitet. Anton og Daniel har ikke haft gavn af tilsyn ved Kriminalforsorgen i Frihed, det har derimod Benjamin, som beskriver, at Kriminalforsorgen i Frihed har haft afgørende betydning for, at han ikke er endt tilbage i kriminalitet, da de har kunnet tilbyde ham den fornødne hjælp og støtte. Casper har haft gavn af Kriminalforsorgens Pension, hvor han fortsat bor, til trods for at han er løsladt. Desuden har Casper haft stor gavn af familien, som har støttet, motiveret og hjulpet ham meget.

Fælles for informanterne er, at de har valgt noget andet med deres liv end kriminalitet, og der er sket en forandring i forhold til deres værdiorienteringer samt forestilling om, hvad det gode liv er. Denne holdningsændring har præget informanternes måde at se dem selv på, og derved deres identitetsdannelse.

I forhold til skabelsen af informanternes sociale identitet under deres forandring, kan det konkluderes, at de ydre forekommende identifikationer, som informanterne mødes med i deres hverdag, har betydning for deres forståelse af deres sociale identitet. De reaktioner og forestillinger som de mødes med, giver dem en fornemmelse af, hvordan omgivelserne vurderer, bedømmer og kategoriserer dem. I forhold til informanterne tillægges de som ofte negative egenskaber og vurderes mindre anerkendelsesværdige, hvilket får indflydelse på deres sociale identitet. Når informanterne oplever miskategorisering af deres sociale identitet og manglende tildeling af anerkendelse, kan det medføre, at det tager længere tid, inden de ikke længere opfatter sig selv som kriminelle. Henset til de ydre identifikationers betydning for informanternes egne identitetsforståelse ses det, at ydre identifikationer har forskellig påvirkningsværdi for informanterne, og i hvor høj grad, at disse integreres og vendes til et indre identifikationsmoment. I alle tilfælde har de ydre identifikationer haft betydning for informanternes resocialisering, da informanterne har haft vanskeligere ved at finde beskæftigelse og blive integreret i samfundet på ny.

En måde hvorpå, informanterne oplever anerkendelse fra omgivelserne er via foredrag, hvor informanterne fortæller om deres liv som kriminelle og deres vej ud af kriminalitet. Herved oplever informanterne en vis symbolsk kapital, som giver dem anelse og respekt i det felt, hvor de gerne vil være en del af. Denne anerkendelse synes, overraskende nok, at

have afgørende betydning for at hindre tilbagefald til kriminalitet. Informanterne kommer fra et felt, hvor de har oplevet stor anerkendelse qua deres kriminalitet, og har derfor behov for fortsat at opnå anerkendelse, selvom de ikke længere begår kriminelle handlinger.

Samlet set kan det konkluderes, at de forhold der har betydning for at forebygge og hindre kriminalitet, bygger på den tidlige socialisering; jo mere kriminalitet er forankret i identiteten, jo sværere kan det være at bryde med. Endvidere har det væsentlig betydning, hvordan tidligere kriminelle bliver mødt i samfundet, og om de får en chance til. Såfremt tidligere kriminelle bliver mødt med fordomme og en negativ forforståelse fra omgivelserne, bliver det vanskeligere for dem at forblive kriminalitetsfrie, medmindre de besidder motivation og evnen til at imødegå de fordomme, som der ofte er omgivet tidligere kriminelle. Ydermere spiller anerkendelsesaspektet en væsentlig og afgørende rolle, da informanterne har behov for anerkendelse på deres ikke-kriminelle livsstil, for at fortsætte den kriminalitetsfrie tilværelse.

Sluttelig kan det konkluderes, at al forandring forudsætter motivation!

Perspektivering

Konklusionen på min problemformulering viser, at det for informanterne i mit speciale har vist sig at være fælles bevæggrunde for, at de har formået at komme ud af kriminalitet og forblive kriminalitetsfrie. Det væsentligste i deres fortællinger er deres motivation for at leve et liv uden kriminalitet sammenholdt med, at de under afsoningen har opnået redskaber til at leve et liv uden kriminalitet, blandt andet via misbrugsbehandling samt deltagelse i programvirksomhed. Endvidere har tilstedeværelsen af udefrakommende faktorer, såsom børn og familie styrket deres motivation til en kriminalitetsfri tilværelse.

I processen omkring besvarelsen af min problemformulering: *Hvilke forhold har betydning for at forebygge og hindre recidiv, set ud fra tidligere kriminelles subjektive erfaringer og fortællinger?*, er jeg løbende blevet konfronteret med det meget omdiskuteret emne: *Nedsættelse af gæld til dømte*. Diskussionen omhandler, hvorvidt der skal foretages ændringer i lovgivningen i forhold til at nedskrive gæld, der er opstået som følge af kriminalitet, til dømte ved løsladelsen. Dette ud fra en betragtning om, at der er risiko for, at gæld kan påvirke de dømtes sociale forhold, som bolig, beskæftigelse og sociale relationer negativt, og dermed kan gælden være en barriere for resocialisering. Gælden kan således betragtes som en direkte og indirekte risikofaktor for recidiv (Betænkning nr. 1547). I denne diskussion er det endvidere centralt at nævne, at Danmark er det eneste land i Skandinavien der kræver, at de dømte skal betale de offentlige sagsomkostninger, når de har afsonet deres dom.

Det betragtes tillige som et samfundsøkonomisk selvmål, at sagsomkostninger betales af de dømte, idet forskningen viser, at dømte har langt sværere ved at resocialisere, når de har en stor gæld, og risikoen for tilbagefald til kriminalitet øges markant, hvilket i sidste ende koster samfundet langt mere end sagsomkostningerne (Jyllandsposten af den 08.10.14).

Det interessante i forhold til min undersøgelse er, at informanterne ikke har nævnt deres gæld, som havende indflydelse og betydning for at forebygge og hindre recidiv. Benjamin har som den eneste nævnt, at han skylder et stort beløb for sagsomkostninger, men har ikke nævnt det i forbindelse med hans resocialisering.

I forhold til en nærmere undersøgelse af min problemstilling kan det være interessant at undersøge dybere, hvilken betydning informanternes gæld har for resocialisering, og om den har betydning for, at de ikke tidligere har været motiveret for at leve en tilværelse uden kriminalitet. Da informanterne slet ikke har nævnt gæld i deres fortællinger, har jeg ikke undersøgt denne problematik nærmere i nærværende speciale.

Annette Olesen har i sin ph.d. afhandling *Løsladt og gældsæt* (Olesen, 2013) redegjort for, at gælden for de fleste er en begrundelse for at vende tilbage til kriminalitet. Især er økonomien det første år efter løsladelse afgørende for, om de dømte klarer sig. De dømtes afstandtagen til arbejdsmarkedet er blandt andet affødt af et manglende økonomisk incitament for at arbejde. Et arbejde medfører et vist lønniveau, som giver Restanceinddrivelsesmyndigheden mulighed for at inddrive de dømtes offentlige gæld, hvilket medfører, at de dømte skal leve på et beskedent niveau og ernære sig ved SKATs fastsatte rådighedsbeløb. Kontanthjælpsmodtagere har derimod som udgangspunkt den laveste indkomstgrænse, hvorfor gælden ikke kan inddrives. Rådighedsbeløbet er således tilnærmelsesvist identisk, hvad enten den gældsatte dømte er ledig eller har fuldtidsbeskæftigelse. Et af de centrale fund i Annette Olesens analyse viser, at gældsættelse af de dømte medvirker til, at flere genoptager deres kriminelle tilværelse. Gældsbyrden kan således betragtes som en risikofaktor for recidiv.

I 2014 blev der nedsat et udvalg: *Udvalget om forebyggelse og resocialisering*, af embedsmænd med direktøren for Kriminalforsorgen som formand, til at se på sagsomkostningsproblematikken. Udvalget var enige i, at idømte sagsomkostninger betyder, at man fastholder en meget stor andel dømte i kriminalitet, da inddrivelse af sagsomkostninger modvirker resocialisering og tilbagevenden til muligheden for at opnå en normal tilværelse (Justitsministeriet, af den 13.05.15). Udvalget foreslår at der kun opkræves sagsomkostninger i straffesager, hvis der er udsigt til, at den dømte rent faktisk kan betale regningen. Udvalget hæfter sig ved, at gælden fra sagsomkostningerne i mange tilfælde rammer den dømte som en ekstra straf, der strækker sig langt ud over afsoningen af selve dommen, hvilket kan forhindre en succesfuld resocialisering og føre til ny kriminalitet.

Hertil skal det nævnes, at forslaget fra udvalget om, at det kun er dømte der er i stand til at betale for sagsomkostninger, der skal betale, ikke er i tråd med Annette Olesens betragtning om, at såfremt dømte skal betale sagsomkostninger er der ikke incitament til at arbejde, hvilket medfører andre sociale problemstillinger.

Udvalget oplyser endvidere, at megen gæld aldrig inddrives. Hvert år pålægges der omkring 450 mio. kr. i sagsomkostninger i straffesager, men politiet og restanceinddrivelsesmyndigheden får kun opkrævet og inddrevet omkring en tredjedel - cirka 150 millioner kr. årligt. Udvalget foreslår derfor også, at politiet undlader at bruge kræfter på aktivt at inddrive gælden. Ydermere ses det ikke at betyde det store indtægtstab for Staten, tværtimod vil der kunne spares på ressourcerne.

I betænkningen fremgår følgende: *"Betragtet fra et cost-benefit-synspunkt vil det formentlig bedre kunne betale sig at begrænse de dømtes gæld, dels fordi en mindre omfangsrig gæld formentlig vil motivere flere dømte til at afdrage på deres gæld, dels fordi Staten efterfølgende kan bruge færre ressourcer på at forsøge at inddrive gæld fra dømte."* (Betænkning nr. 1547). Modargumentet til, at dømte ikke får nedskrevet gælden skal findes i hensynet til retsfølelsen.

Advokatrådet foreslog derfor i 2012, at systemet med sagsomkostninger i straffesager bliver ændret således, at retten i en straffesag skal pålægge den dømte sagsomkostninger ud fra en vurdering af den domfældtes evne til at betale på domsafsigelsestidspunktet. Hermed tilgodeses såvel hensynet til retsfølelsen samt hensynet til resocialiseringen af den dømte.

I forlængelse af min undersøgelse mener jeg derfor, at der er et behov for at undersøge gældens betydning nærmere ud fra tidligere kriminelles subjektive erfaringer og fortællinger. Det er særdeles interessant at undersøge, hvorvidt tidligere kriminelle tillægger gælden betydning for resocialiseringen og om den har afgørende betydning for at nedbringe recidivrisikoen. Det er tillige interessant at se på, hvorfor der endnu ikke er sket yderligere i forhold til at nedskrive gælden, i og med, at alle er enige om at nedskrivelse af gæld har en effekt i forhold til at nedbringe recidivrisikoen. Af Betænkning nr. 1547 fremgår det, at det kan være vanskeligt at vurdere den præcise effekt, men at der imidlertid næppe er nogen tvivl om, at et tiltag, som forbedrer dømtes økonomiske situation efter dom eller løsladelse, kan have en recidivhæmmende effekt.

Litteraturliste

Aadland, Einar (2006): *Og eg ser på deg. Vitenskapsteori i helse- og socialfag*. 2. udgave. Oslo. Universitetsforlaget.

Andersen, Heine og Kaspersen, Lars Bo (2013): *Klassisk og moderne samfundsteori*. 5. udgave. København K. Hans Reitzels Forlag.

Antoft, Rasmus og Thomsen, Trine Lund (2002): *Når livsfortællinger bliver en sociologisk metode – en introduktion til det biografisk narrative interview*. I: Jacobsen, Michael Hviid et al.: *Liv, fortælling, tekst. Strejftog i kvalitativ sociologi*. Aalborg. Aalborg Universitetsforlag

Berger, Peter L. og Luckmann, Thomas (2004): *Den sociale konstruktion af virkeligheden*. En videnssociologisk afhandling. København K. Hans Reitzels Forlag.

Betænkning nr. 1547: *Betænkning om sagsomkostninger i straffesager*. Justitsministerier. Afgivet af Udvalget om forebyggelse og resocialisering, oktober 2014.

Bondeson, Ulla V. (2006): *Kriminologiske effektstudier – med fokus på metoder*. I: Kyvsgaard, Britta: *Hvad virker – hvad virker ikke? Kundskabsbaseret kriminalpolitik og praksis*. København. Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Bonta, James (2010): *Understanding what works: lessons for the Nordic countries*. I: Nordisk tidsskrift for kriminalvidenskab, Årg. 97, nr. 3.

Bourdieu, Pierre og Wacquant, Loïc (1996): *Refleksiv sociologi*. København K. Hans Reitzels Forlag.

Bruner, Jerome (1999): *Mening i handlinger*. Aarhus N. Forlaget Klim.

Denzin, Norman K. (1989): *Interpretative Interactionisme*. London: Sage Publications.

Glavind Bo, Inger (2008): *At tænke socialpsykologisk*. København. Akademisk Forlag.

Graunbøl, Hans Monrad et al. (2010): *Retur. En nordisk undersøgelse af recidiv blandt klienter i kriminalforsorgen*. Oslo.

Haper, G. et al. (2004): *The impact of corrections on re-offending: A review of "what works"*. Home Office Research Report, no. 291.

Horsdal, Marianne (1999): *Livets fortællinger – en bog om livshistorier og identitet*. København. Borgens Forlag.

Jacobsen, Michael Hviid et al. (2012): *Videnskabsteori i statskundskab, sociologi og forvaltning*. 2. udgave. København K. Hans Reitzels Forlag.

Jenkins, Richard (2003): *Social Identity*. Routledge.

- Jenkins, Richard (2006):** *Social Identitet*. København K. Academica.
- Juul, Søren og Pedersen, Kirsten Bransholm (2012):** *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori – en indføring*. 2. udgave, København K. Hans Reitzels Forlag.
- Kupferberg, Feiwei (2012):** *Conclusion: theorising turning point and decoding narratives*. I: Hackstaff, Karla B., Feiwei Kupferberg and Catherine Négroni (ed.): *Biography and Turnings Point in Europe and America*. Bristol: Policy Press.
- Kvale, Steinar og Brinkmann, Svend (2009):** *Interview – introduktion til et håndværk*. 2. udgave. København K. Hans Reitzels Forlag.
- Kyvsgaard, Britta (1998):** *Den kriminelle karriere*. København. Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Kyvsgaard, Britta (2006):** *Virksomme og uvirksomme programmer og behandlingstiltag*. I: Kyvsgaard, Britta: *Hvad virker – hvad virker ikke? Kundskabsbaseret kriminalpolitik og praksis*. København. Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Lawler, Steph (2008):** *Identity. Sociological Perspectives*. Polity Press.
- MacKenzie, Doris Layton (2006):** *Reducing the Criminal activities of offenders and delinquent*. New York. Cambridge University Press.
- McGuire, James (1996):** *What Works: Reducing Reoffending. Guidelines from Research and Practice*. John Wiley & Sons. UK. The University of Liverpool.
- Mik-Meyer, Nanna og Villadsen, Kaspar (2007):** *Magtens former*. Sociologiske perspektiver på statens møde med borgeren. København K. Hans Reitzels Forlag.
- Nissen, Maria Appel et al. (2012):** *Magt og forandring i socialt arbejde*. København K. Akademisk Forlag.
- Nygaard, Claus (2005):** *Samfundsvidenskabelige analysemetoder*. Frederiksberg C. Forlaget samfundslitteratur.
- Olesen, Annette. (2013):** *Løsladt og gældsat*. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København.
- Rosenthal, Gabriele (2004):** *Biographical Research I*: Seale, Clive et al.: *Qualitative Research Practice*, London. Sage Publication.
- Servicestyrelsen, 2009:** *Projekt God Løsladelse - erfaringer - metode og anbefalinger*.
- Statsrevisorerne (2010):** *Beretning om Kriminalforsorgens initiativer til forebyggelse af dømtes tilbagefald til kriminalitet*. København.

Strauss, Anselm & Corbin, Juliet (1990): *Basics of qualitative research: ground theory, procedure and techniques*. Sage Publications.

Thagaard, Tove (2004): *Systematik og indlevelse. En indføring i kvalitativ metode*. København. Akademisk Forlag.

Wilken, Lisanne (2006): *Pierre Bourdieu*. Frederiksberg C. Roskilde Universitets Forlag.

Hjemmesider:

Cafe Exit: www.cafeexit.dk

Justitsministeriet: www.justitsministeriet.dk

Kriminalforsorgen: www.kriminalforsorgen.dk

KRIS Danmark: www.kris-danmark.dk

Artikler:

Justitsministeriet, af den 13. maj 2015. Fundet den 15. juni 2015:

<http://www.justitsministeriet.dk/nyt-og-presse/pressemeddelelser/2014/ny-betankning-om-eftergivelse-af-sagsomkostninger>

Jyllandsposten, af den 8. oktober 2014. Fundet den 15. juni 2015:

<http://jyllandsposten.dk/politik/ECE7091798/Udvalg%3A+Flere+kriminelle+skal+slippe+for+at+betale+sagsomkostninger/>